

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Ruusu Pirinen

IFRS 17:n käyttöönoton vaikutukset tilintarkastusyhtiöiden näkökulmasta

Kommenttikirjeiden analyysi

Laskentatoimen ja rahoituksen
akateeminen yksikkö
Laskentatoimen ja tilintarkas-
tuksen pro gradu -tutkielma
Maisteriohjelma

Vaasa 2023

VAASAN YLIOPISTO**Laskentatoimen ja rahoituksen akateeminen yksikkö**

Tekijä:	Ruusu Pirinen		
Tutkielman nimi:	IFRS 17:n käyttöönoton vaikutukset tilintarkastusyhtiöiden näkökulmasta: Kommenttikirjeiden analyysi		
Tutkinto:	Kauppätieteiden maisteri		
Oppiaine:	Laskentatoimi ja tilintarkastus		
Työn ohjaaja:	Tuukka Järvinen		
Valmistumisvuosi:	2023	Sivumäärä:	85

TIIVISTELMÄ:

IFRS 4-standardi sallii yritysten käyttää vakuutus sopimuksissa monenlaisia kirjanpitokäytäntöjä, minkä takia sidosryhmien on ollut haastavaa vertailla vakuutusyhtiöiden tilinpäätöksiä muiden toimialojen yhtiöiden kanssa ja saada tietoa vakuutusyhtiöiden taloudellista asemasta ja kannattavuudesta. Ennen standardiuudistusta yritysten vertailtavuus on siis ollut haastavaa vakuutusyhtiöiden liiketoiminnasta johtuvien kirjauskäytäntöjen vuoksi. Näin ollen kehitettiin rajatumpi ja edistyneempi standardi: IFRS 17. IFRS 17 -standardi tulee korvaamaan nykyisin sovellettavan IFRS 4-standardin vuodesta 2023 lähtien. IFRS 17 -standardin oli alun perin tarkoitus tulla voimaan vuoden 2021 alusta, mutta voimaantulo viivästyy vuoden 2023 alkuun.

Ennen lopullisen IFRS-standardin julkaisemista IASB julkaisee Exposure Draft -luonnoksen saadakseen siitä julkisia kommentteja. IFRS-standardit koskevat monia yrityksiä ympäri maailmaa. Big Four -yhteisöt ovat eturintamassa IFRS-standardien suhteen, sillä heillä on erityistietämys ja -kokemus, miten uuteen standardiin siirtyminen käytännössä vaikuttaa yrityksen taloudelliseen raportointiin. Big Four -yhteisöjen panos kansainvälisten tilinpäätösstandardien kehittämissä on siis erityisen tärkeää ja heidän näkemyksensä kannattaa huomioida standardeja laadittaessa. Tämän tutkielman tavoitteena on tutkia, millaisia vaikutuksia IFRS 17 -standardin käyttöönotolla odotetaan olevan tilintarkastusyhtiöiden näkökulmasta. Vaikutuksia tarkastellaan oletettujen hyötyjen ja haasteiden kautta. Tutkielman aihe on tärkeä, sillä standardiuudistukset ovat tilintarkastajien näkökulmasta tärkeitä, ja lisäksi IFRS 17 -standardin 2023 voimaantulon myötä aihe on ajankohtainen.

Tutkielman teoriaosuuden luvussa 2 kuvataan yleisesti IFRS-standardeja. Luvussa 3 kerrotaan IFRS 4- ja IFRS 17-standardin ominaisuuksista, millaisia muutoksia uusi IFRS 17 -standardi tuo edeltäjänsä verrattuna sekä millaisia oletettuja hyötyjä ja haasteita standardiuudistukseen liittyy. Aineisto koostuu IFRS Säätiön sivuilta löytyvistä kommenttikirjeistä, jotka eri tahot ovat laatineet standardiluonnokseen liittyen. Kommenttikirjeet rajataan vain Big Four -yhteisöjen (maailman neljä suurinta tilintarkastusyhtiötä) antamiin kommentteihin. Tutkielmassa käytetään laadullista eli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Kommenttikirjeiden analysoinnissa käytetään aineistolähtöistä sisältöanalyysia, sillä se sopii laadullisen aineiston analyysimenetelmäksi.

Big Four -yhteisöjen mielestä standardiuudistukseen liittyy monia oletettuja hyötyjä, mutta yhtiöt keskittyvät kommenttikirjeiden vastauksissaan pitkälti niihin kohtiin, jotka kaipaavat vastajien mielestä vielä hiomista. Tämän takia Big Four -yhteisöjen näkökulmasta oletettuja haasteita on kappalemääräisesti enemmän kuin oletettuja hyötyjä. Big Four -yhteisöt ovat kuitenkin sitä mieltä, että standardiuudistuksen tuomat oletetut hyödyt ylittävät oletetut haasteet.

AVAINSANAT: IFRS 17 –standardi, standardiuudistus, oletetut hyödyt, oletetut haasteet, vakuutus sopimukset, kommenttikirje.

Sisällys

1	Johdanto	7
1.1	Tutkielman tausta ja merkitys	8
1.2	Tutkielman tavoitteet ja rajaukset	10
1.3	Tutkielman rakenne	12
2	Kansainväliset tilinpäätösstandardit	13
2.1	IFRS-säätiö	14
2.2	IFRS-standardien kehittäminen ja käyttöönottoprosessi	16
3	Vakuutus sopimuksia säätelevät IFRS-standardit	20
3.1	IFRS 4-standardin ominaisuudet	20
3.2	IFRS 17-standardin ominaisuudet	21
3.2.1	IFRS 17 -standardi yleisesti	22
3.2.2	IFRS 17 -standardin määritelmä ja soveltamisala	24
3.2.3	Vakuutus sopimukseen sisältyvien komponenttien erottelu	26
3.2.4	IFRS 17 mallit	27
3.2.5	Siirtyminen standardin käyttöönottoon	31
3.2.6	Tuloslaskelmassa, taseessa ja tilinpäätöksessä esitettävät tiedot	32
3.3	IFRS 4 ja IFRS 17 eroavaisuudet	35
3.4	IFRS 17 -standardin tuomat oletetut hyödyt	37
3.5	IFRS 17 -standardiin liittyvät oletetut haasteet	43
4	Tutkimuskysymykset ja aikaisemmat tutkielmat	46
5	Tutkielman aineisto ja menetelmät	48
5.1	Tutkimusaineisto	48
5.2	Tutkimusmenetelmät	49
6	Tutkimustulokset	51
6.1	Oletetut hyödyt	51
6.1.1	Täsmällisempien tietojen antaminen taloudellisesta asemasta ja kannattavuudesta	52
6.1.2	Läpinäkyvyyden lisääntyminen	53

6.1.3	Yhtiöiden tilinpäätösten parempi vertailukelpoisuus	55
6.2	Oletetut haasteet	56
6.2.1	Monimutkaisuus	57
6.2.2	Relevantin tiedon tuottamattomuus tilinpäätökseen	66
6.2.3	Kustannukset	70
6.2.4	Ajan käyttö	72
7	Yhteenveto ja johtopäätökset	73
7.1	Yhteenveto ja johtopäätökset	73
7.2	Tutkimustulosten luotettavuus ja rajoitteet	77
7.3	Jatkotutkimusehdotus	78
	Lähteet	79
	Liitteet	84
	Liite 1. Analysoitavat kommenttikirjeiden kysymykset	84

Kuviot

Kuvio 1. IFRS-säätiön kolmiportainen rakenne.	15
Kuvio 2. IFRS 17 –standardin pääpiirteet.	23
Kuvio 3. Vakuutus sopimukseen sisältyvien komponenttien erottelu.	26
Kuvio 4. IFRS 17 –standardin pääpiirteet.	28
Kuvio 5. GMM:n komponentit.	28
Kuvio 6. Havainnollistettu laaja tuloslaskelma	33
Kuvio 7. IFRS 17-standardin tuomat parannukset	38

Taulukot

Taulukko 1. Taseessa esitettävät tiedot	34
Taulukko 2. IFRS 4 ja IFRS 17 eroavaisuudet.	35
Taulukko 3. IFRS 17 -standardin käyttöönottoon liittyvät oletetut hyödyt.	52
Taulukko 4. IFRS 17 -standardin käyttöönottoon liittyvät oletetut haasteet.	57
Taulukko 5. Big Four -yhteisöjen näkemykset IFRS 17 -standardin käyttöönottoon liittyvistä oletetuista hyödyistä.	71
Taulukko 6. Big Four -yhteisöjen näkemykset IFRS 17 -standardin käyttöönottoon liittyvistä oletetuista hyödyistä.	72

Lyhenteet

BBA= Building block approach

CSM= Contractual service margin

FVOCI= Fair Value through Other Comprehensive Income

FVTPL= Fair Value through Profit or Loss

IAS= International Accounting Standards

IASB= International Accounting Standards Board

IASC= International Accounting Standards Committee

IASCF= International Accounting Standards Committee Foundation

IFRIC= International Financial Reporting Interpretations Committee

IFRS= International Financial Reporting Standards

OCI= Other Comprehensive Income

PAA= Premium allocation approach

VFA= Variable Fee approach

1 Johdanto

Historiallisesti yksittäiset maat ovat kehittäneet omat tilinpäätösstandardinsa. Lukuisat maailmanlaajuiset kirjanpito-standardit voivat aiheuttaa hämmennystä ja suuria ongelmia tilinpäätösten laatijoille ja käyttäjille, eli sidosryhmille, sillä eri maiden kirjanpito- ja tilinpäätössääntöjen mukaisesti laaditut tilinpäätökset eivät usein ole vertailukelpoisia. Maailmanlaajuisesti yhtenäiset tilinpäätösstandardit ratkaisisivat tämän ongelman. Maailman pääomamarkkinoiden valtava kasvu on johtanut tarpeeseen yhdenmukaistaa erilaiset maailmanlaajuiset kirjanpito-standardit. (Hines, 2007.)

Vuonna 1973 perustettiin kansainvälisten tilinpäätösstandardien komitea (International Accounting Standards Committee, IASC) (Deloitte, 2022). IASC oli olemassa vuosina 1973–2001, kunnes se organisoitiin uudelleen IFRS-säätiöksi (IFRS Foundation, 2022m). Kansainvälinen tilinpäätösstandardilautakunta (International Accounting Standards Board, IASB) perustettiin IFRS-säätiön perustamisen yhteydessä, ja sen tavoitteena oli kehittää yhtenäinen kansainvälisten tilinpäätösstandardien sarja, nimeltään International Financial Reporting Standards (IFRS). Vuodesta 2005 lähtien useimpien EU:n säännellyillä markkinoilla listattujen julkisesti noteerattujen Euroopan unionin yhtiöiden on laadittava tilinpäätöksensä IFRS:n mukaisesti. (Hines, 2007.)

IASB:n jäsenet vastaavat IFRS-tilinpäätösstandardien kehittämisestä ja julkaisemisesta. Ennen lopullisen IFRS-standardin julkaisemista IASB julkaisee Exposure Draft -luonnoksen saadakseen siitä julkisia kommentteja. Nämä on laadittu sen varmistamiseksi, että tärkeitä asioita ei jää huomaamatta, kun uutta standardia laaditaan. Se auttaa myös varmistamaan monien eri sidosryhmien, kuten tilintarkastusyhteisöjen, näkemysten huomioidun, ei vain IASB:n jäsenten. (Hines, 2007.) IFRS-standardeihin siirtyminen ei siten vaikuta pelkästään kirjanpito- ja raportointitoimintoihin, vaan myös sidosryhmäsuhteisiin ja kaikkiin muihin kirjanpito-tietoihin perustuviin liiketoiminnan osa-alueisiin.

IFRS-standardit koskettavat siis monia yrityksiä niin Suomessa kuin muualla maailmalla. IFRS-standardeja soveltavien yritysten valvominen on usein jonkin suurimpien tilintarkastusyhteisöjen (Big Four -yhteisö) vastuulla. Big Four -yhteisöillä tarkoitetaan maailman neljää suurinta asiantuntijapalveluverkostoa, jotka ovat Deloitte, Ernst & Young (EY), PricewaterhouseCoopers (PwC) ja Klynveld Peat Marwick Goerdeler (KPMG). Big Four -yhteisöt tarjoavat muun muassa tilintarkastuspalveluita, vero-, strategia-, johdon konsultointi-, arvostus-, markkinatutkimus-, varmistus- ja oikeudellisia neuvonantopalveluita. Nämä yhtiöt ovat johtavia kirjanpito- ja tilintarkastusstandardien muutosten asiantuntijoita. (Investopedia, 2022.) Suomessa PIE-asiakkuuksien (Public Interest Entities, yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö) tilintarkastukset ovat keskittyneet suurimmaksi osaksi Big Four -yhteisöille. Big Four -yhteisöjen markkinaosuus PIE-asiakkuuksien tilintarkastuksesta oli noin 82 % vuonna 2019. (PRH, 2019.)

Tästä voidaan päätellä, että Big Four -yhteisöt ovat eturintamassa IFRS-standardien suhteen. Uuden IFRS-standardin käyttöönoton myötä standardia sovellettavien yritysten lisäksi kyseisten yritysten tilintarkastajien tulee olla tietoinen muutoksista ja valmiina soveltamaan muutoksia työhönsä.

1.1 Tutkielman tausta ja merkitys

Tällä hetkellä vakuutus sopimuksia säätelee IFRS 4 -standardi. IFRS-säätiön (2022h) sivuilla kerrotaan IFRS 4-standardin sallivan yritysten käyttää vakuutus sopimuksissa monenlaisia kirjanpito käytäntöjä, joten se ei faktuaalisesti ole ollut kansainvälinen standardi. Tämän takia sidosryhmien on ollut haastavaa vertailla vakuutusyhtiöiden tilinpäätöksiä muiden toimialojen yhtiöiden kanssa ja saada tietoa vakuutusyhtiöiden taloudellista asemasta ja kannattavuudesta. Ennen standardiuudistusta yritysten vertailtavuus on siis ollut haastavaa vakuutusyhtiöiden liiketoiminnasta johtuvien kirjauskäytäntöjen vuoksi. KPMG (2011) kuvaa esimerkillä haastavuutta sivuillaan ”Esimerkiksi vakuutusvelan arvostuksessa tällä hetkellä sovellettava IFRS 4 -standardi sallii kansallista variointia, mikä

tekee vakuutusyhtiöiden kansainvälisen vertailun haastavaksi IFRS-tilinpäätösinformaation perusteella.”.

Leppiniemi ja Walden (2019) kertovat IFRS 17-standardista teoksessaan: ”Uuden standardin tavoitteena on antaa täsmällisempää tietoa vakuutusyhtiöiden taloudellisesta asemasta ja kannattavuudesta. Tarkoituksena on lisätä läpinäkyvyyttä ja parantaa yhtiöiden tilinpäätösten vertailukelpoisuutta.”. IFRS Foundation -sivulla (2021a) kuvataan standardiuudistuksen tuovan vakuutus sopimusten kirjauskäytäntöihin yhtenäisyyttä ja sitä kautta parantavan yritysten vertailtavuutta.

Nykyisen vakuutus sopimuksia säätelevän standardin (IFRS 4) korvaava IFRS 17 -standardi on edeltäjäänsä ohjeellisempi. Siksi on erityisen tärkeää tunnistaa vakuutus sopimukset, määrittää, kuuluvatko ne IFRS 17 soveltamisalaan, ja jos kuuluvat, määritellä niiden kirjanpidolliset vaikutukset. PWC (2021b.) IFRS 17 muuttaa olennaisesti kaikkien sellaisten yhteisöjen kirjanpitoa, jotka tekevät sopimuksia vakuutus sopimusten standardin puitteissa. Vakuutus sopimusten antajien on käytettävä johdonmukaisia mittausmalleja, jotka perustuvat nykyisiin oletuksiin yksityiskohtaisemmalla tasolla. Uutta standardia noudattavien yhtiöiden tuloslaskelma ja tase tulevat siten muuttumaan. PWC (2021a.)

IFRS 17 -standardi tulee korvaamaan nykyisin sovellettavan IFRS 4-standardin vuodesta 2023 lähtien (IFRS Foundation, 2022g). IFRS Foundation (2021a) ilmoittaa sivuillaan, että IFRS 17 -standardin oli alun perin tarkoitus tulla voimaan vuoden 2021 alusta, mutta voimaantulo viivästyy vuoden 2023 alkuun.

Uuden IFRS-standardin käyttöönoton myötä standardia sovellettavien yritysten lisäksi kyseisten yritysten tilintarkastajien tulee olla tietoinen muutoksista ja valmiina sovelta-
maan muutoksia työhönsä. IFRS-standardit vaikuttavat suuresti tilintarkastajien päivittäiseen työhön. Heillä onkin erityistietämys ja -kokemus, miten uuteen standardiin siirtyminen käytännössä vaikuttaa yrityksen taloudelliseen raportointiin. Big Four- yhteisö-
jen panos kansainvälisten tilinpäätösstandardien kehittämisprosessissa on siis erityisen

tärkeää ja heidän näkemyksensä kannattaa huomioida standardeja laadittaessa. Tutkielman avulla voidaan selvittää, mitä odotuksia (oletettuja hyötyjä ja haasteita) tilintarkastajilla on uuden standardin käyttöönottoon liittyen. Tutkielman aihe on tärkeä, sillä standardiuudistukset ovat tilintarkastajien näkökulmasta tärkeitä, ja lisäksi IFRS 17 -standardin 2023 voimaantulon myötä aihe on ajankohtainen.

Aikaisempia tutkielmia IFRS 17-standardista ei tällä hetkellä vielä juurikaan löydy. Standardiuudistus julkaistiin vuonna 2017, ja standardi tulee voimaan vasta 2023 vuonna, nämä selittänevät vähäisten tutkielmien määrän. Standardiuudistusta edeltävää standardia (IFRS 4) on tutkinut Nguyen. Nguyen (2011) tutkiessaan IFRS 4 kehitysprosessia, hän kertoo, että standardi koettiin jo sen perustamisvaiheessa tarvitsevan kehittämistä.

1.2 Tutkielman tavoitteet ja rajaukset

Tämän tutkielman tavoitteena on tutkia, millaisia vaikutuksia IFRS 17 -standardin käytön otolla odotetaan olevan tilintarkastusyhtiöiden näkökulmasta. Vaikutuksia tarkastellaan oletettujen hyötyjen ja haasteiden kautta. IFRS 17 -standardin tuomien mahdollisten hyötyjen ja haasteiden tutkimisen kannalta on tärkeää selvittää, mitä muutoksia standardiuudistus tuo edeltäjäänsä verrattuna.

Aineisto koostuu IFRS Säätiön sivuilta löytyvistä kommenttikirjeistä, jotka eri tahot ovat laatineet standardiluonnokseen liittyen. Kommenttikirjeet tullaan rajaamaan vain Big Four -yhteisöjen antamiin kommentteihin. IFRS Foundation -sivulta löytyvässä standardiluonnoksessa on esitetty seitsemän eri kysymystä. Kommenttikirjeissä esitetyissä kysymyksissä IASB pyytää vastaajia kommentoimaan näkemyksensä, antaako standardiuudistus täsmällisempää tietoa vakuutusyhtiöiden taloudellisesta asemasta ja kannattavuudesta, lisääkö se vakuutusyhtiöiden toiminnan läpinäkyvyyttä sekä parantaako se yhtiöiden tilinpäätösten vertailukelpoisuutta. Mikäli vastaajien näkemykset eroavat standardiehdotuksessa esitetyistä menettelytavoista, IASB pyytää vastaajia perustelemaan, miksi.

Kuten johdannon alussa mainittiin, Big Four- yhteisöjen panos kansainvälisten tilinpäätösstandardien kehittämisprosessissa on siis erityisen tärkeää ja heidän näkemyksensä kannattaa huomioida standardeja laadittaessa. Tämän seikan ja IASB:n kommenttikirjeissä muotoiltujen kysymysten perusteella tutkimuskysymyksiksi muotoutuivat:

"Mitä oletettuja hyötyjä IFRS 17 -standardiuudistukseen käyttöönottoon liittyy tilintarkastusyhtiöiden näkökulmasta?" ja

"Mitä oletettuja haasteita IFRS 17 -standardiuudistukseen käyttöönottoon liittyy tilintarkastusyhtiöiden näkökulmasta?"

Vastaavanlaisen kommenttikirjeiden analyysitutkielman ovat tehneet muun muassa Reuter ja Messner sekä Anantharaman. Reuter & Messner (2015) ovat tehneet tutkielman aiheesta "Lobbying on the integrated reporting framework". Tutkielma toteutettiin kommenttikirjeiden analyysinä IIRC:n (International Integrated Reporting Council) vuoden 2011 keskustelupaperiin lähetettyjä kommenttikirjeitä sisältöanalyysin perusteella. Anantharaman (2015) analysoi tutkielmassaan FASB:n (Financial Accounting Standards Board) tilinpäätösstandardien (SFAS) 141 ja 142 kehitystä FASB:lle toimitettujen yritysten yhdistämislunnoiksi 201 ja 201 koskevien kommenttikirjeiden analyysin avulla.

Tässä tutkielmassa tullaan käyttämään laadullista eli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Kvalitatiivisen tutkielmassa tarkoitus on ymmärtämään kohteen ominaisuuksia, merkitystä ja laatua kokonaisvaltaisesti. Kommenttikirjeiden analysoinnissa tullaan käyttämään aineistolähtöistä sisältöanalyysia, sillä se sopii laadullisen aineiston analyysimenetelmäksi. Sisällönanalyysissä kuvataan tutkittavaa ilmiötä sanallisesti ja selkeästi. Pyrkimyksenä on tiivistää aineisto johtopäätösten tekemiseksi niin, että informaatiota ei kadoteta. Analyysin avulla aineisto pelkistetään, jotta siitä saadaan yhdenmukaista informaatiota tutkittavasta ilmiöstä. Kommenttikirjeiden laatijat voivat vapaasti muodostaa

oman käsityksensä tutkittavasta asiasta, jolloin laadullisessa tutkielmassa tutkija voi löytää uusia näkökulmia tutkittavaan ilmiöön kerätyn aineiston avulla.

1.3 Tutkielman rakenne

Tutkielmassa on yhteensä kuusi lukua. Ensimmäisen luku on johdanto, jossa kuvataan tutkielman taustaa ja merkitystä, tutkielman tavoitteita ja rajouksia sekä tutkielman rakennetta.

Teoriaosuus koostuu luvuista 2–3. Toisessa luvussa kuvataan yleisesti kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja, eli IFRS-standardeja: kuka ne laativat ja miksi, kuka niitä noudattaa, ja mitä vaikutuksia niillä on tilintarkastajan näkökulmasta. Kolmannessa luvussa kerrotaan vakuutus sopimuksia säätelevistä standardeista, eli nykyisin sovellettavan IFRS 4-standardin ja IFRS 17-standardin ominaisuuksista. Kolmannessa luvussa kuvataan myösmillaisia muutoksia uusi IFRS 17 -standardi tuo edeltäjäänsä verrattuna sekä millaisia oletettuja hyötyjä ja haasteita standardiuudistukseen liittyy.

Luvussa 4 määritetään tutkimuskysymykset ja kuvataan aikaisempia tutkielmia aiheesta. Luvussa 5 kuvataan tutkielman aineistoa ja menetelmiä. Luvussa 6 tutkitaan, millaisia oletettuja hyötyjä ja haasteita IFRS 17-standardin käyttöönottoon liittyy Big Four -yhteisöjen näkökulmasta. Hyötyjä ja haasteita tutkitaan IFRS-säätiön sivustolta löytyvien kommenttikirjeiden perusteella. Tutkielman luvussa 7, eli viimeisessä luvussa vedetään tutkielman tulokset yhteen, kootaan johtopäätöksiä ja esitetään jatkotutkimusehdotus.

2 Kansainväliset tilinpäätösstandardit

Historiallisesti yksittäiset maat ovat kehittäneet omat tilinpäätösstandardinsa. Lukuisat maailmanlaajuiset kirjanpito-standardit voivat aiheuttaa hämmennystä ja suuria ongelmia tilinpäätösten laatijoille ja käyttäjille, eli sidosryhmille, sillä eri maiden kirjanpito- ja tilinpäätössääntöjen mukaisesti laaditut tilinpäätökset eivät usein ole vertailukelpoisia. Maailmanlaajuisesti yhtenäiset tilinpäätösstandardit ratkaisisivat tämän ongelman. (Hines, 2007).

Hines (2007) kertoo, että kansainvälisen tilinpäätösstandardilautakunnan (International Accounting Standards Board, IASB) tavoitteena oli kehittää yhtenäinen kansainvälisten tilinpäätösstandardien sarja, nimeltään International Financial Reporting Standards (IFRS). Vuodesta 2005 lähtien useimpien EU:n säännellyillä markkinoilla listattujen julkisesti noteerattujen Euroopan unionin yhtiöiden on laadittava tilinpäätöksensä IFRS:n mukaisesti. Tweedie ja Seidenstein (2005) listaavat muun muassa Australian, Hongkongin, Etelä-Afrikan, Latinalaisen Amerikan, Dominikaanisen tasavallan, Costa Rican, Panaman ja Venezuelan myös ottaneet IFRS-standardeja käyttöön. Monet muutkin maat suunnittelevat nykyisten standardiensa yhtenäistämistä IFRS-standardien kanssa. Yhdysvalloilla ei Hinesin (2007) mukaan ole tällä hetkellä suunnitelmia siirtyä kansainvälisiin tilinpäätösstandardeihin, mutta Yhdysvaltain sääntelyviranomaiset ovat ottaneet useita askelia kohti IFRS-standardeihin lähentymistä.

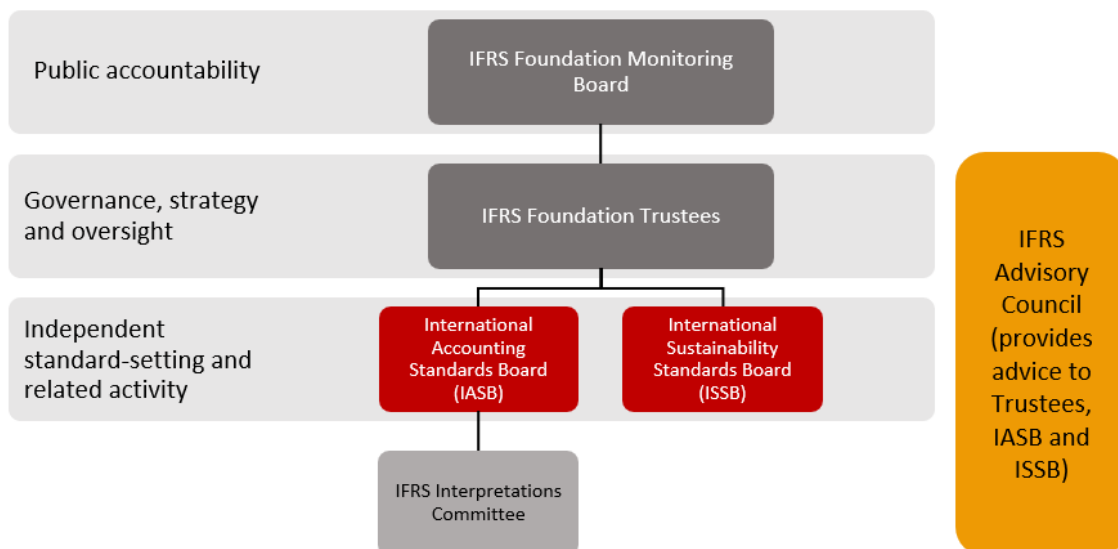
IFRS-säätiö (2022m) kuvaa sivuillan olevansa voittoa tavoittelematon organisaatio, joka on perustettu kehittämään korkealaatuisia, ymmärrettäviä, täytäntöönpanokelpoisia ja maailmanlaajuisesti hyväksytyjä kirjanpito- ja kestävän kehityksen standardeja IFRS-kirjanpitostandardeja vaaditaan käytettävän tällä hetkellä yli 140 hallintoalueella ja ne ovat sallittuja myös monilla muilla alueilla.

2.1 IFRS-säätiö

Hines (2007) kuvaa, että maailman pääomamarkkinoiden valtava kasvu on johtanut tarpeeseen yhdenmukaistaa erilaiset maailmanlaajuisesti kirjanpitosstandardit. Vuosikymmenten ajan maailmanlaajuisesta talousraportointia hallitsi US GAAP (Rusnak, 2009, s.1). Vuonna 1973 perustettiin kansainvälisten tilinpäätösstandardien komitea (International Accounting Standards Committee, IASC) (Deloitte, 2022). Hines (2007) kertoo IASC:n kehittäneen joukon kirjanpitosstandardeja, joita oli tarkoitus käyttää kaikkialla maailmassa.

Rusnak (2009, s.1) kertoo näiden uusien kansainvälisten tilinpäätösstandardien sisältävän useita ominaisuuksia. IASB:llä oli mahdollisuus omaksua olemassa olevan käytännön parhaat osat sekä suunnitella tehokkaampia sääntöjä. Taloudellisen raportoinnin avulla pääomamarkkinat saavat tietoa yrityksen tuloksesta. Tässä IFRS:n mukaiset mahdollisuudet paljastuvat. IFRS-standardeihin siirtyminen ei vaikuta pelkästään kirjanpito- ja raportointitoimintoihin, vaan myös sijoittajasuhteisiin ja kaikkiin muihin kirjanpilotietoihin perustuviin liiketoiminnan osa-alueisiin.

IFRS-säätiön (2002b) sivuilla kerrotaan, että IASC julkaisi yhteensä 41 standardia, joita kutsutaan nimellä International Accounting Standards (IAS). Ne on numeroitu ”IAS 1”, ”IAS 2” ja niin edelleen. IASC oli olemassa vuosina 1973–2001, kunnes se organisoitiin uudelleen IFRS-säätiöksi (IFRS Foundation, 2022m). IFRS-säätiön rakenne kuvattu kuvassa 1.

Kuvio 1. IFRS-säätiön kolmiportainen rakenne (mukaillen IFRS, 2022k).

IFRS-säätiön valvontalautakunnan (IFRS Foundation Monitoring Board) pääasiallisen tehtävänä on varmistaa, että johtokunnan jäsenet jatkavat tehtäviensä suorittamista IFRS-säätiön säännöissä määritellyn mukaisesti. **IFRS-säätiön luottamusmiehet** (IFRS Foundation Trustees) vastaavat IFRS-säätiön, IASB:n ja kansainvälisen kestävä kehityksen standardien hallituksen (International Sustainability Standards Boardin, ISSB) hallinnosta ja valvonnasta. Toimitsijamiehet eivät ole mukana IFRS-standardeihin liittyvissä teknisissä asioissa, tämä vastuu kuuluu ainoastaan IASB:lle. (IFRS Foundation, 2022b.)

Kansainvälinen tilinpäätösstandardilautakunta (International Accounting Standards Board, IASB) on riippumaton asiantuntijaryhmä, jolla on asianmukainen yhdistelmä viimeaikaista käytännön kokemusta kirjanpitostandardien asettamisesta, taloudellisten raporttien laatimisesta, tarkastamisesta tai käytöstä sekä kirjanpitokoulutuksesta. IASB:n jäsenet vastaavat IFRS-tilinpäätösstandardien kehittamisestä ja julkaisemisesta. IASB vastaa myös IFRS-tulkintakomitean (IFRS Interpretations Committee, entinen IFRIC) kehittämien IFRS-tilinpäätösstandardien tulkintojen hyväksymisestä. Vuoteen 2022 mennessä on julkaistu seitsemäntoista kansainvälistä tilinpäätösstandardia, joista IFRS 17-standardi on uusin. Ne on numeroitu ”IFRS 1”, ”IFRS 2” ja niin edelleen. (IFRS Foundation, 2022a.)

IFRS-tulkintakomitea (International Financial Reporting Interpretations Committee) on IASB:iin liittyvä organisaatio, jonka ensisijaisena tehtävänä on kehittää ja pyytää kommentteja IASB:n julkaisemien standardien tulkinnasta ja soveltamisesta. IASB hyväksyy IFRIC:n kehittämät tulkinnat. (Hines, 2007.) **Kansainvälinen kestävä kehityksen standardilautakunta** (International Sustainability Standards Board, ISSB) tavoitteena on kansainvälisten sijoittajien vaatimuksesta toimittaa kattavan maailmanlaajuisen kestävään kehitykseen liittyvien tiedonantostandardien perustason, joka tarjoaa pääomamarkkinoiden toimijoille tietoja yritysten kestävään kehitykseen liittyvistä mahdollisuuksista ja riskeistä auttaakseen heitä tekemään tietoisia päätöksiä. **IFRS neuvoo-antava toimikunta** (International Financial Reporting Advisory Council) on virallinen strateginen neuvoo-antava elin IFRS-säätiön, IASB:n ja ISSB:n luottamushenkilöille, joka keskittyy IFRS-säätiön strategiseen tukemiseen ja neuvontaan. (IFRS Foundation, 2022b.)

2.2 IFRS-standardien kehittäminen ja käyttöönottoprosessi

IASB:n jäsenet vastaavat IFRS-tilinpäätösstandardien kehittämisestä ja julkaisemisesta. Ennen lopullisen IFRS:n julkaisemista IASB julkaisee Exposure Draft -luonnoksen saadakseen siitä julkisia kommentteja. Nämä on laadittu sen varmistamiseksi, että tärkeitä asioita ei jää huomaamatta, kun uutta standardia laaditaan. Se auttaa myös varmistamaan monien eri sidosryhmien, kuten tilintarkastusyhteisöjen, näkemysten huomioimisen, ei vain IASB:n jäsenten. (Hines, 2007.) IASB:n laatimat ja julkaisemat ensisijaiset kirjanpitosäännöt ovat IFRS-tilinpäätösstandardit. Georgiou (2010) kuvaa IASB-prosessin olevan samanlainen kuin muiden yksityisten standardien laatijoiden (esim. FASB, Financial Accounting Standards Board) noudattamat prosessit. IASB-prosessi prosessi koostuu kuudesta vaiheesta:

- Agendan muodostusvaihe: IASB päättää, pitäisikö sen lisätä jokin aihe esityslistalleen. Aihe lisätään esityslistalle, jos enemmistö IASB:n jäsenistä äänestää aiheen puolesta.

- Keskustelupaperin laatiminen ja hyväksyminen: hankkeen johtaja, jonka apuna voi olla neuvoa-antava ryhmä, vastaa keskustelupaperin laatimisesta. Keskustelupaperin hyväksymiseen sovelletaan samoja äänestysääntöjä kuin aiheen lisäämiseen esityslistalle.
- Keskustelupaperin julkistusaika: keskustelupaperi julkaistaan ja kommentteja pyydetään virallisesti kaikilta kiinnostuneilta osapuolilta.
- Esittelyluonnoksen laatiminen ja hyväksyminen: esittelyluonnoksen laadinnassa hyödynnetään keskustelupaperista lähetettyjä kommenttikirjeitä ja kaikkea muuta saatua palautetta, esimerkiksi todisteita julkisissa kuulemistilaisuuksissa, jotka IASB on mahdollisesti päättänyt järjestää. Esittelyluonnoksen hyväksyminen edellyttää yhdeksän IASB:n jäsenen ääntä.
- Esitysluonnoksen julkistusaika: esittelyluonnos julkaistaan julkista kommentointia varten.
- IFRS-standardien laatiminen ja käyttöönotto: kommenttien ja muiden saatujen panosten analysointia käytetään IFRS-standardia laadittaessa, joka hyväksytään, jos yhdeksän IASB:n jäsentä äänestää sen puolesta.

Tilinpäätöksen käyttäjien edut ovat teoriassa ensiarvoisen tärkeitä kirjanpitostandardien asettajille (Georgiou, 2010). Rusnakin (2009, s.2) kertoo, että IFRS ei ota huomioon vain organisaation sisäisiä näkemyksiä, vaan myös sidosryhmien, kuten asiakkaiden, sijoittajien ja tilintarkastajien, näkemykset ja odotukset. IFRS-standardit koskettavat siis monia yrityksiä niin Suomessa kuin muualla maailmalla. IFRS-standardeja soveltavien yritysten valvominen on usein jonkin suurimpien tilintarkastusyhteisöiden (Big Four -yhteisö) vastuulla.

Big Four -yhteisöillä tarkoitetaan maailman neljää suurinta asiantuntijapalveluverkostoa, jotka ovat Deloitte, Ernst & Young (EY), PricewaterhouseCoopers (PwC) ja Klynveld Peat Marwick Goerdeler (KPMG). Big Four -yhteisöt tarjoavat muun muassa tilintarkastuspalveluita, vero- strategia- ja johdon konsultointi-, arvostus-, markkinatutkimus-, varmistus- ja oikeudellisia neuvonantopalveluita. Nämä yhtiöt ovat johtavia kirjanpito- ja tilintarkastusstandardien muutosten asiantuntijoita. (Investopedia, 2022.) Suomessa PIE-asiakkuuksien (Public Interest Entities, yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö) tilintarkastukset ovat keskittyneet suurimmaksi osaksi Big Four -yhteisöille. Big Four -yhteisöjen markkinaosuus PIE-asiakkuuksien tilintarkastuksesta oli noin 82 % vuonna 2019. (PRH, 2019.)

Tästä voidaan päätellä, että Big Four -yhteisöt ovat eturintamassa IFRS-standardien suhteen. Uuden IFRS-standardin käyttöönoton myötä standardia sovellettavien yritysten lisäksi kyseisten yritysten tilintarkastajien tulee olla tietoinen muutoksista ja valmiina soveltamaan muutoksia työhönsä. IFRS-standardit vaikuttavat suuresti tilintarkastajien päivittäiseen työhön. Heillä onkin erityistietämys ja -kokemus, miten uuteen standardiin siirtyminen käytännössä vaikuttaa yrityksen taloudelliseen raportointiin. Big Four- yhteisöjen panos kansainvälisten tilinpäätösstandardien kehittämisprosessissa on siis erityisen tärkeää ja heidän näkemyksensä kannattaa huomioida standardeja laadittaessa.

Rusnak (2009, s.3) kuvailee IFRS-standardien käyttöönoton olevan haastava prosessi yrityksille, joka voi kestää useita vuosia. PWC (2022a) kuvailee IFRS:n käyttöönoton haasteellisimpien asioiden olevan uusien standardien noudattamisen lisäksi muun muassa kattavien IFRS:n mukaisten liitetietovaatimusten omaksuminen sekä rahoitusinstrumenttien kirjaamis- ja arvostusperiaatteiden sisäistäminen.

Langmead ja muut (2011) loivat viisivaiheisen työkalun IFRS-standardin käyttöönoton prosessiin, sillä monilla yrityksillä ilmenee samoja haasteita IFRS-standardien implementoinnissa. **Ensimmäinen vaihe** sisältää tutkimuksen, jonka tarkoituksena on perehtyä ja ymmärtää käyttöönotettavan standardin oleellisia komponentteja ja vaikutuksia. Ensimmäisessä vaiheessa tunnistetaan myös sisäiset ja ulkoiset valmiudet ja resurssit, (esimerkiksi konsultit). **Toisessa vaiheessa** tehdään yksityiskohtainen analyysi, jossa analysoidaan käyttöönotettavan standardin tuomia todennäköisiä kirjanpidollisia muutoksia sekä ja vaikutuksia kirjanpitomittareihin. **Kolmannessa vaiheessa** on koottu ja analysoitu kaikki olennaiset tiedot käyttöönotettavaan standardiin liittyen. Organisaatio ymmärtää nyt työn laajuuden, sen kustannukset ja hyödyt. Muutoksenhallintaprosessi, mukaan lukien aikajana, voidaan suunnitella ja henkilöstöittää. Talous- ja operatiivisten johtajien ja avainhenkilöiden koulutus voidaan aloittaa kaikilla yrityksen oleellisilla segmenteillä. Sisäiset ja ulkoiset tarkastajat, kuten tilintarkastajat, ovat yhtyneet sekä kirjanpidon pätelemiin että taloudellisen raportoinnin sisäiseen valvontaan. **Neljäs vaiheessa tehdään muutoksia** sisältää kaikki muutokset tietovirtoihin ja prosesseihin, niin manuaalisiin kuin

automatisoituihin, ennen standardin lopullista käyttöönottopäivää. Implementointikoulutus jatkuu. **Viidennessä ja viimeisessä vaiheessa** on standardin käyttöönoton toteutus sekä jatkuva laadun ja tarkkuuden testaus. Loput sisäiset ja ulkoiset kommunikaatiot on saatu päätökseen. Yritysriskien hallintaa ja muita strategisia prosesseja mukautetaan uuden mittaus- ja tiedonantomallin mukaisesti.

IFRS-standardien käyttöönotossa ja soveltamisessa myös tilintarkastajalta vaaditaan osaamista: ”Yhdenmukaisuuden varmistamiseen tarvitaan paitsi tilinpäätöksen laatijoita ja valvojia, myös ammattitaitoisesti ja johdonmukaisesti toimivia tilintarkastusyhteisöjä: Tilintarkastajan tehtävänä on varmistaa, että tilinpäätösraportointi on luotettavaa. Myös globaalit pääomamarkkinat ja monikansalliset yritykset edellyttävät tilintarkastusyhteisöltä kansainvälisyyttä ja yhteistyöverkoston IFRS-osaamisen ja laadun ylläpitämiseksi. Suomalaiselle yritykselle ja sen tilintarkastajalle on tärkeää, että IFRS-osaamista löytyy kaikkialla siellä missä yritys toimii, silloin kun IFRS on konsernin raportointikieli. Tilintarkastajan tulee muodostaa ymmärrys standardien oikeasta soveltamisesta kohdemaasta riippumatta.” (PWC, 2018.)

IFRS-standardien käyttöönotosta kommentoi myös tilintarkastusyhteisö KPMG (2022): ”Uusien IFRS-standardien ja IFRIC-tulkintojen analysointi on tärkeää tehdä ajoissa, sillä niihin valmistautuminen voi edellyttää toimenpiteitä jo ennen muutosten voimaantuloa esimerkiksi sopimusten solmimisen tai järjestelmien valintojen yhteydessä. Kirjaamis- ja arvostamisperiaatteiden lisäksi tilinpäätöksen esittämistä koskevat säännökset kehittyvät. Yritysten ei useimmiten kannata hankkia kaikkea tarvittavaa tietämystä itse, vaan turvautua kokeneen ja asiantuntevan ammattilaisen apuun.”

3 Vakuutus sopimuksia säätelevät IFRS-standardit

3.1 IFRS 4-standardin ominaisuudet

Gornik-Tomaszewski (2005, s. 45) toteaa vakuutus sopimusten kirjanpidon vaihtelevan suuresti eri puolilla maailmaa ja olevan usein ristiriidassa muiden alojen yritysten kirjanpitokäytäntöjen kanssa. Ratkaisuna tähän IASB julkaisi vuonna 2004 IFRS 4 standardin. Clarkin (2004) mukaan IFRS 4:n oli tarkoitus luoda säännöstelltyjä muutoksia vakuutus sopimusten kirjaamiskäytäntöihin. Aarzen ja Mourik (2005, s. 19) kertovat IFRS 4:n olevan kuitenkin vain väliaikainen standardi, kunnes IASB kehittäisi kansainvälisesti edistyneemmän standardin vakuutus sopimuksille.

IASB määrittelee vakuutus sopimuksen "sopimukseksi, jossa osapuoli (vakuutus enantaja) hyväksyy merkittävän vakuutus riskin toiselta osapuolelta (vakuutus enottajalta) suostumalla korvaamaan vakuutus enottajalle, jos tietty epävarma tuleva tapahtuma (vakuutus tapahtuma) vaikuttaa haitallisesti vakuutus enottajaan." (IFRS Foundation, 2022f). Gornik-Tomaszewski (2005, s. 45) kuvaa IFRS-4:n soveltamisala olevan laaja, sillä standardi koskee käytännössä kaikkia vakuutus sopimuksia, mukaan lukien liikkeeseen lasketut vakuutus sopimukset, hallussa olevat jälleenvakuutus sopimukset sekä rahoitus instrumentit, joissa on harkinnanvarainen osallistumis ominaisuus.

Vaikka IFRS 4 on tarkoitettu vain väliaikaiseksi standardiksi, Gornik-Tomaszewski (2005, s. 46) kuvaa sen parantavan vakuutus sopimuksia koskevia liitetietoja. Uusi standardi edellyttää sellaisten tietojen julkistamista, joiden avulla käyttäjät ymmärtävät vakuutus enantajan tilinpäätöstä paremmin. Vaadittavat tiedot ovat:

- vakuutus sopimusten ja niihin liittyvien varojen, velkojen, tuottojen ja kulujen laskentaperiaatteet,
- vakuutus sopimuksista kirjatut varat, velat, tuotot, kulut ja kassavirrat,

- tiedot oletuksista, joilla on suurin vaikutus varojen, velkojen, tuottojen ja kulujen määrittämiseen, mukaan lukien, jos mahdollista, näiden oletusten kvantitatiiviset tiedot,
- oletusten muutosten vaikutus sekä
- vakuutusvelkojen, jälleenvakuutusvarojen ja mahdollisten laskennallisten hankintamenojen muutosten täsmäytykset.

Lisäksi IFRS-4 edellyttää tietojen esittämistä vakuutus sopimusten tulevien kassavirtojen määrästä, ajoituksesta ja epävarmuudesta, jatkaa Gornik-Tomaszewski (2005, s. 47). Tämä sisältää riskienhallinnan tavoitteet ja periaatteet, vakuutus sopimusten ehdot, joilla on olennainen vaikutus vakuutuksenantajan tuleviin kassavirtoihin, sekä tiedot vakuutusriskistä sekä ennen jälleenvakuutuksella tapahtuvaa riskien vähentämistä että sen jälkeen. IFRS-4 edellyttää myös korkoriskiä ja luottoriskiä koskevien tietojen julkistamista, ja tiedot päävakuutus sopimukseen sisältyvien kytkettyjen johdannaisten korkoriskille tai markkinariskille altistumisesta, jos vakuutuksenantaja ei ole velvollinen arvostamaan kytkettyjä johdannaisia käypään arvoon eikä se arvosta sitä.

3.2 IFRS 17-standardin ominaisuudet

IFRS 4-standardia sovellettaessa yrityksillä on Krugerin (2010) mukaan mahdollisuus käyttää erilaisia menetelmiä mitata ja arvostaa vakuutus sopimuksiaan. Käytettävien menetelmien valintaan vaikuttaa pitkälti se, millä juridisella alueella yritykset toimivat. Tämän takia esimerkiksi yritysten vertailukelpoisuus on haasteellista. Näin ollen tarvitaan siis rajatumpi ja edistyneempi standardi, ja päädyttiin kehittämään IFRS 17. Tässä luvussa käsitellään IFRS 17-standardia yleisesti; standardin määritelmä ja soveltamisala, vakuutus sopimukseen sisältyvien komponenttien erottelu, IFRS 17-mallit, jälleenvakuutus sopimukset, siirtyminen standardin käyttöönottoon sekä tuloslaskelmassa ja tilinpäätöksessä esitettävät tiedot. Tässä luvussa tarkastellaan myös IFRS 17 ja IFRS 4 välisiä eroja sekä IFRS 17 -standardiin liittyviä oletettuja hyötyjä ja haasteita.

3.2.1 IFRS 17 -standardi yleisesti

Kuten edellisessä luvussa kerrottiin, ja IFRS-säätiön (2022h) sivuilla kerrotaan, IFRS 4-standardin sallivan yritysten käyttää vakuutus sopimuksissa monenlaisia kirjanpito käytäntöjä, joten se ei faktuaalisesti ole ollut kansainvälinen standardi. Tämän takia sidosryhmien on ollut haastavaa vertailla vakuutusyhtiöiden, tilinpäätöksiä muiden toimialojen yhtiöiden kanssa ja saada tietoa vakuutusyhtiöiden taloudellista asemasta ja kannattavuudesta. Vuonna 2017 IASB:n puheenjohtaja Hans Hoogervorst kertoo puheenjohtajan puheessaan vakuutus alalla olevan yli 13 miljardia dollaria omaisuutta, joten se on luonnollisesti erittäin tärkeä osa maailmantaloutta. Siksi on huolestuttavaa, että vakuutus kirjanpidolle ei ole ollut kansainvälistä standardia. Nykyinen standardi, IFRS 4, on vain väliaikainen toimi ja pohjimmiltaan se antaa vakuutusyhtiöille mahdollisuuden jatkaa olemassa olevien kansallisten standardien käyttöä. Monia näistä standardeista ei ole modernisoitu vuosiin, ja ne eroavat suuresti toisistaan. IFRS 17 tulee vastaamaan näihin ongelma kohtiin.

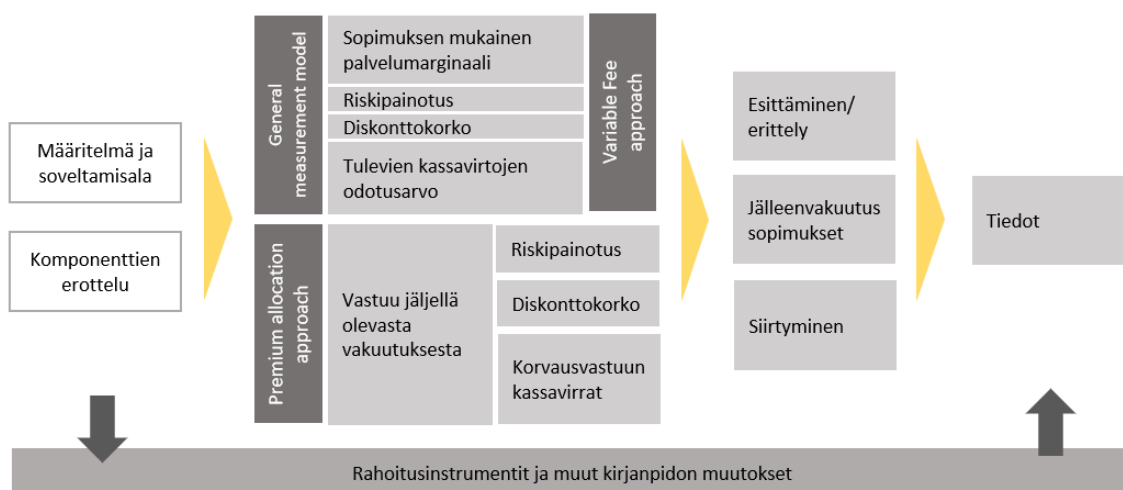
Lapatton (2017) mukaan IFRS 17-standardin tarkoituksena on parantaa vakuutusyhtiöiden tilinpäätösten vertailukelpoisuutta. Lisäksi standardin tavoitteena on lisätä vakuutusyhtiöiden läpinäkyvyyttä IFRS 17 malleja (kuvattu luvussa 3.2.4) käyttämällä ja antaa nykyistä relevantimpaa tietoa vakuutusyhtiöiden kannattavuudesta, riskeistä ja taloudellisesta asemasta. Lugo (2010) kuvaa artikkelissaan IFRS 17-standardia Lapatton tavoin. Hän kertoo IFRS 17 tarjoavan yhtenäisen mallin, jonka avulla vakuutus sopimuksia voi analysoida. Yhtenäisen mallin avulla sidosryhmät voivat maailmanlaajuisesti arvioida vakuutusyhtiöiden taloudellista toimintaa ja suoriutumista, ja vertailla vakuutusyhtiöitä muiden toimialojen yrityksiin.

Barellen ja Boremanin (2017) mukaan IFRS 17-standardi tulee vaikuttamaan sekä vakuutusyhtiöiden toimintaan että tilinpäätöksessä esitettäviin taloudellisiin tietoihin. Standardin käyttöönoton seurauksena yritysten tuloksetkin saattavat muuttua. Uuden standardin käyttöönotto tulee viemään yrityksen aikaa ja resursseja, ja Van Den Bergiin (2015)

viitaten viranomaisten ja tilintarkastajien hyödyntäminen implementointivaiheessa on tärkeää.

Alun perin standardin käyttöönoton suunniteltiin olevan vuonna 2021, mutta käyttöönotto siirtyy vuodelle 2023. IFRS 17:n oikea-aikainen käyttöönotto on tärkeää niin vakuutus sopimusten laskentatoimen kirjanpidon kuin tilinpäätöksen laadun ja vertailukelpoisuuden parantamiseksi. IASB:n päätös siirtää voimaantuloa kahdella vuodella alkuperäisestä päivämäärästä antaa kuitenkin vakuutusyhtiöille eri puolilla maailmaa mahdollisuuden ottaa uusi standardi käyttöön samanaikaisesti, mikä IASB:n mielestä on hyödyllistä vakuutuksenantajille, sijoittajille ja muille sidosryhmille. IFRS 17 on voimassa 1.1.2023 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla. Standardiuudistusta voidaan soveltaa aikaisemminkin niin kauan kuin IFRS 9:ää sovelletaan (IFRS Foundation, 2022h).

Kuviossa 2. on kuvattu IFRS 17-standardin pääpiirteet, kuten määritelmä ja soveltamisala, vakuutus sopimukseen sisältyvien komponenttien erottelu, IFRS 17 mallit, jälleenvakuutus sopimukset, siirtyminen standardin käyttöönottoon sekä tuloslaskelmassa ja tilinpäätöksessä esitettävät tiedot. Näihin osa-alueisiin tullaan tutustumaan tarkemmin seuraavissa luvuissa.

Kuvio 2. IFRS 17 –standardin pääpiirteet (mukaillen EY, 2017a).

3.2.2 IFRS 17 -standardin määritelmä ja soveltamisala

IFRS 17 koskee kaikentyyppisiä vakuutus sopimuksia (eli henki-, vahinko-, ensi- ja jälleenvakuutus sopimuksia) niitä myöntävien yhteisöjen tyypistä riippumatta sekä tiettyihin takuisiin ja rahoitusinstrumentteihin, joissa on harkinnanvaraisia osallistumisominaisuuksia (EY, 2017b). IFRS 17-standardi on samanlainen kuin IFRS 4, mutta se keskittyy sopimustyyppisiin pikemminkin kuin yhteisötyyppeihin, ja siksi sitä sovelletaan yleisesti kaikkiin vakuutus sopimuksiin kirjoittaviin yhteisöihin (Deloitte, 2020). IFRS 17 koskee yhteisöjen myöntämiä vakuutus sopimuksia, kaikkia jälleenvakuutus sopimuksia (eli yhteisön liikkeeseen laskemat ja yhteisön hallussa olevat jälleenvakuutus sopimukset) sekä sijoitus sopimuksia, joissa on harkinnanvaraisia osallistumisominaisuuksia, edellyttäen, että yhteisö tekee myös vakuutus sopimuksia. Vakuutus sopimuksen määritelmä ei tule muuttumaan IFRS 4:n ja IFRS 17: välillä. (PWC, 2017.) Arvio vakuutus riskin "merkittävyydestä" tulee hieman muuttumaan. Vakuutus riskin testaukseen on lisätty ohjeistuksia. Riskiä testattaessa kassavirtojen nimellisarvon sijasta tulisi keskittyä kassavirtojen nykyarvoon. Testauksen avulla voidaan eritellä sopimukset, jotka omaavat merkittävän riskin. (EY, 2017a.)

Vakuutus sopimusten voiton (sopimusperusteisen palvelukatteen) mittaamista ja kirjaamista varten yhteisön on yhdistettävä sopimukset vakuutus sopimusryhmiin. Ensinnäkin yhteisön on yksilöitävä vakuutus sopimusten portfolio. Portfolio koostuu sopimuksista, joihin liittyy samankaltaisia riskejä ja joita hoidetaan yhdessä. Tämä voi olla esimerkiksi tuotevalikoima, kuten liikennevakuutukset. (IFRS-säätiö, 2019.) Seuraavaksi yhteisön on jaettava portfolio vähintään kolmeen kannattavuusryhmään, jotka PWC (2017) luettelee olevan:

- joukko sopimuksia, jotka ovat tappiollisia alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä, jos sellaisia on;
- joukko sopimuksia, joilla ei ole alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä merkittävää mahdollisuutta tulla myöhemmin tappiolliseksi; ja
- joukko portfolion jäljellä olevia sopimuksia

IFRS-säätiö (2019) kertoo, että periaatteessa sen kannattavuusalueen arviointi, johon sopimus kuuluu, tehdään yksittäisiä sopimuksia harkiten. Jos yhteisöllä on kuitenkin kohtuullista ja perusteltua tietoa, jonka perusteella se voi päätellä, että sopimukset kuuluisivat samaan kannattavuusluokkaan, se voi tehdä kannattavuusryhmän arvioinnin joutosta sopimusten perusteella. Yhteisöllä voi esimerkiksi olla kohtuullista ja perusteltua tietoa päätelläkseen, että kaikki tietyille vakuutusnottajien väestöryhmälle myydyt liikennevakuutukset kuuluisivat samaan kannattavuusluokkaan, ja näin ollen se voi arvioida kaikkia näitä vakuutuksia yhdessä määrittääkseen, mihin luokkaan ne kuuluvat. Joissakin olosuhteissa portfolion vakuutus sopimukset voivat joutua erilaisiin kannattavuusryhmiin vain siksi, että laki tai asetus rajoittaa erityisesti yhteisön käytännön mahdollisuuksia asettaa eri hinta tai etujen taso eri ominaisuuksilla oleville vakuutusnottajille. Laki tai asetus voi esimerkiksi edellyttää, että yhteisö tarjoaa vakuutusnottajille vakuutusuojan hintaan, joka ei heijasta yhteisölle siirtyvää riskiä. Näissä olosuhteissa IFRS 17 sallii yhteisön sisällyttää kyseiset sopimukset samaan ryhmään poikkeuksellisesti.

Vakuutus sopimusten ryhmät muodostetaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä, eikä ryhmien koostumusta arvioida uudelleen myöhemmin. Kun yhteisö on perustanut ryhmän vakuutus sopimuksia, siitä tulee laskentayksikkö, johon yhteisö soveltaa IFRS 17:n vaatimuksia. Yhteisö tekee kuitenkin tyypillisesti yksittäisiä sopimuksia koskevia liiketöitä. Siksi IFRS 17 sisältää vaatimuksia, jotka määrittelevät, kuinka kirjataan ryhmät, jotka sisältävät useammalla kuin yhdellä raportointikaudella tehtyjä sopimuksia, ja kuinka konsernin sisäiset sopimukset kirjataan pois taseesta (IFRS Foundation, 2019.)

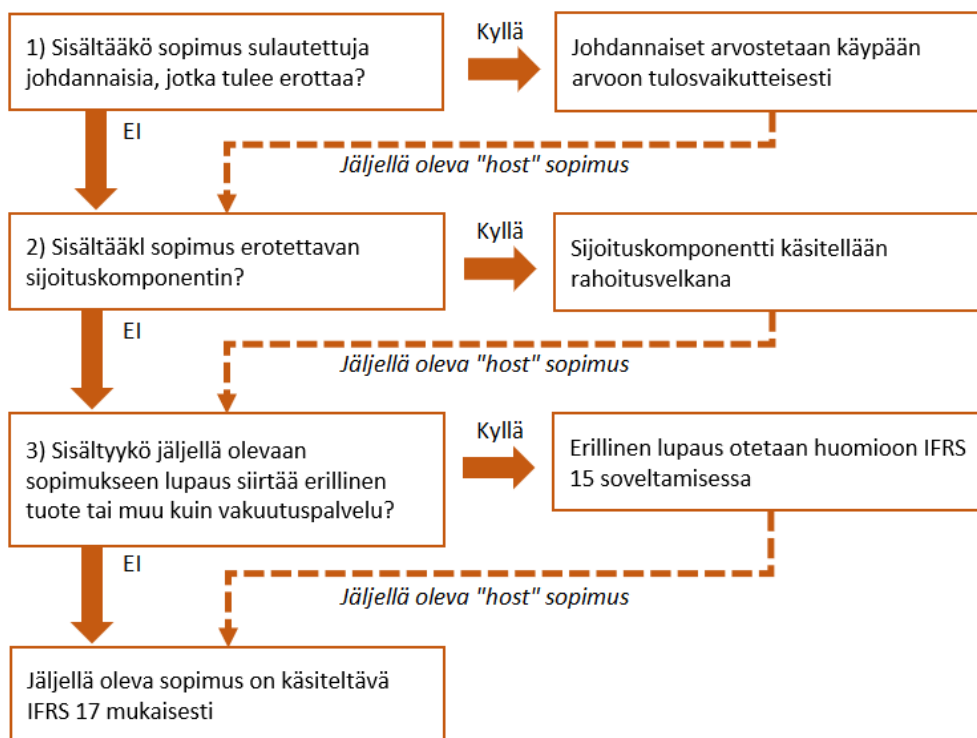
Vakuutus sopimusten rajojen määrittäminen on kriittistä, sillä rajat määrittävät mitä arvostusmenetelmiä käytetään, ajanjakson, jonka aikana vakuutus sopimuksesta voidaan saada tuottoja sekä mitkä tulevaisuuden kassavirroista tulisi arvion määrittämiseen sisällyttää. Vakuutusnottajien on määritettävä standardi uudistuksen myötä uudelleen rajat kaikille vakuutus sopimuksille. (PWC, 2017.)

3.2.3 Vakuutus sopimukseen sisältyvien komponenttien erottelu

IFRS 17 -standardin mukaan vakuutus sopimukseen voi sisältyä komponentteja, jotka kuuluisivat toisen standardin soveltamisalaan, jos niitä käsiteltäisiin erillisinä sopimuksina. IFRS 17- standardin vaatimusten mukaan standardia soveltavien yhteisöjen on erottava seuraavat komponentit vakuutus sopimuksista:

- sulautetut johdannaiset, jos ne täyttävät tietyt määritellyt kriteerit;
- erilliset sijoituskomponentit; ja
- vakuutuspalveluihin kuulumattomat palvelut ja erotettavissa olevat tuotteet. (EY, 2021.)

Alla olevissa kuviossa (kuvio 3.) on kuvattu komponenttien erottelua yksityiskohtaisemmin.

Kuvio 3. Vakuutus sopimukseen sisältyvien komponenttien erottelu (mukaillen PWC, 2017).

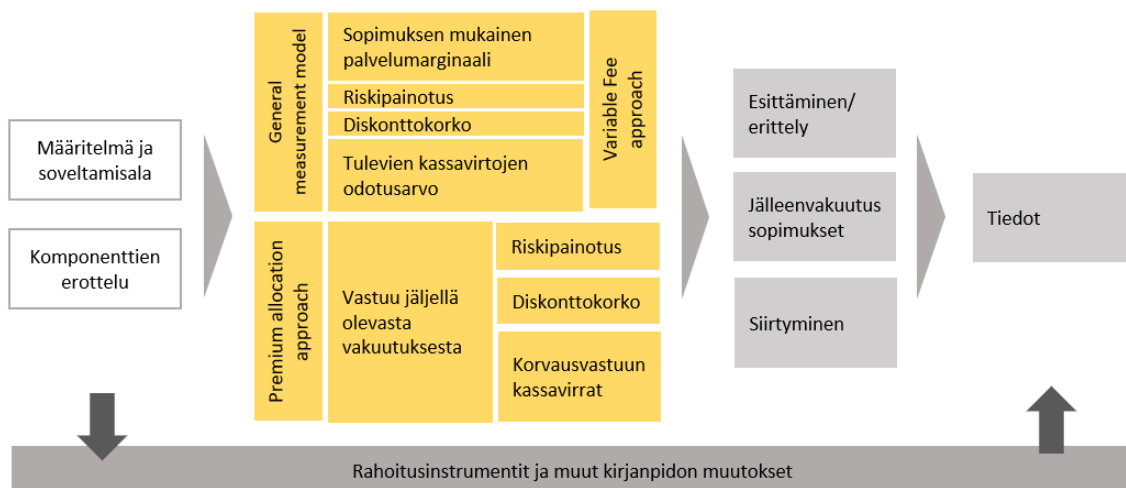
Yllä olevassa kuviossa ensimmäisessä kohdassa vakuuttajan on arvioitava, sisältääkö vakuutus sopimus sulautettuja johdannaisia, jotka tulisi erottaa sopimuksesta. Mikäli sopi-

mus sisältää sulautettuja johdannaisia, ne tulee erottaa sopimuksesta ja arvostaa käypään arvoon tulosvaikutteisesti. Seuraavaksi vakuuttaja arvioi, sisältääkö vakuutus sopimus sopimuksesta erotettavan sijoituskomponentin. Jos vastaus on kyllä, sijoituskomponentti on käsiteltävä rahoitusvelkana. Kolmanneksi vakuuttaja pohtii, sisältyykö jäljellä olevaan sopimukseen lupaus siirtää vakuutuspalveluihin kuulumattomat palvelut ja erotettavissa olevat tuotteet. Vastauksen ollessa kyllä, erillinen lupaus otetaan huomioon IFRS 15 soveltamisessa. Näiden erottelujen jälkeen jäljelle jäävä vakuutus sopimus on käsiteltävä IFRS 17 -standardin mukaisesti.

Ennen kuin yhteisö käsittelee vakuutus sopimusta IFRS 17 -standardin ohjeistuksen perusteella, sen tulee siis analysoida, sisältääkö vakuutus sopimus osia, jotka tulisi erottaa. Grant Thorntonin (2017) julkaisussa kerrotaan, että IFRS 4:ää sovellettaessa tietyn tilanteen vaatiessa vakuutus sopimukseen kuuluvat vakuutus- ja johdannaiskomponentit tulee eriyttää vakuutus sopimuksesta ja kirjata erikseen soveltuvien standardien mukaisesti. Muussa tapauksessa vakuuttajalla on vaihtoehto erottaa nämä komponentit. IFRS 17 myötä vakuutus sopimukseen sisältyvien komponenttien erottaminen vakuutus sopimuksesta on edelleen mahdollista, mutta erottaminen on pakollista ja komponentteja on enemmän. IFRS 17 myötä termiä "eriyttäminen" ei enää käytetä. Sen sijaan uusi standardi viittaa "osien erottamiseen vakuutus sopimuksesta".

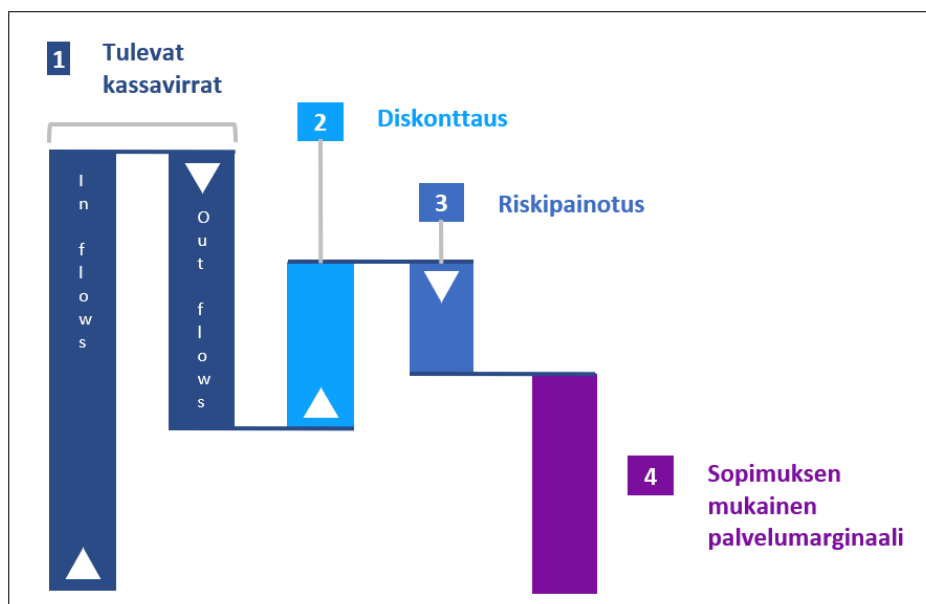
3.2.4 IFRS 17 mallit

IFRS 17 -standardin sisältää kolme mallia, joiden avulla standardia soveltavat yritykset ja niiden sidosryhmät saavat vakuutus sopimuksista kattavampaa ja yhtenäisempää informaatiota. Standardiuudistuksen ydin on, että mallit kattavat merkittävät kirjanpitoaspektit vakuutus sopimukseen liittyen. IFRS 17 -standardin malleja ovat general measurement model (GMM), toiselta nimeltään building block approach (BBA), variable fee approach (VFA) ja premium allocation approach (PAA). (KPMG, 2017.) Nämä mallit on kuvattu kuviossa 4.

Kuvio 4. IFRS 17 –standardin pääpiirteet (mukaillen EY, 2017a).

IFRS 17:n yleinen mittausmalli (general measurement model, GMM) perustuu täyttämistavoitteeseen ja siinä käytetään nykyisiä oletuksia. GMM:ää sovelletaan suurimpaan osaan pitkäaikaisista vakuutus sopimuksista. GMM koostuu neljästä komponentista, joita ovat tulevien kassavirtojen odotusarvo, diskonttokorko, riskipainotus sekä sopimukseen sisältyvä palvelumarginaali. (KPMG, 2017.) GMM:n komponenttien, täyttämistavoitteiden ja siinä käytettävien nykyisten oletusten havainnollistamiseksi, katso kuvio 5.

Kuvio 5. GMM:n komponentit (mukaillen KPMG, 2017).

Osiossa 1 on esitetty tulevat kassavirrat, jotka muodostuvat sisään tulevista ja ulos lähtevistä kassavirroista. Nämä ovat kassavirtoja, jotka liittyvät suoraan vakuutus sopimuksen velvoitteiden täyttämiseen. Osiossa 2 on tulevaisuuden kassavirtojen nykyarvo. Nykyarvoa laskettaessa käytetään diskonttokorkoa, mikä heijastelee suoraan vakuutus sopimuksessa olevia ominaisuuksia. Osiossa 3 on riskipainotus, mikä kuvaa sitä vastinetta, jonka vakuuttaja vaatii ottaakseen vastuulleen epävarmuuden tulevien kassavirtojen määrästä ja ajoituksesta. Tiivistetysti siis osiot 1–3 ovat tulevien kassavirtojen riskipainotettu nykyarvo, esimerkiksi vakuutusmaksut tai korvaukset. Osio 4, eli vakuutus sopimuksen mukainen palvelumarginaali edustaa ansaitsematonta voittoa, eli tulevaisuudessa tuotettavia palveluita. Näitä tuottoja ei siten kirjata vielä tulosvaikutteisesti. Palvelumarginaali kuvaa myös odotusta sopimuksen kannattavuudesta sen voimassaoloaikana. Se sisältää yleiskustannukset, tuotteen kehittämisestä aiheutuneet kulut, sopimuksen teosta aiheutuneet kulut, tukipalvelut sekä muut kohdentamattomat kustannukset.

VFA (variable fee approach) on GMM:n muunnelma. VFA, eli muuttuvan maksun lähestymistapa (EY, 2021). VFA:ta sovelletaan sopimuksiin, joissa on suoria oikeuksia sopimuksen ylijäämän osuudesta. VFA koskee suoria osallistumissopimuksia, jotka perustuvat siihen, että vakuutuksenottajilla on oikeus merkittävään osuuteen selkeästi määritellyn perusteena olevien erien (kohteet, jotka määräävät osan vakuutuksenottajalle maksettavista määristä, esimerkiksi viitesalkku omaisuuseristä, yhteisön nettovarallisuus tai yhteisön nettovarojen tietty alajoukko; underlying items) tuotosta. Malliin liittyy myös vakuutus sopimusvastuu, joka perustuu yhteisön velvollisuuteen maksaa vakuutuksenottajalle perusteena olevien erien arvoa vastaava määrä, josta on vähennetty sopimuksesta peritty vastike; muuttuva palkkio. Muutokset taloudellisissa oletuksissa vähennetään sopimukseen perustuvasta palvelumarginaalista, jos ne liittyvät tulevaisuudessa tuotettavaan palveluun. Vakuutusrahoituskulut vastaavat kohde-erien kirjattuja sijoitustuottoja, jos perusteena olevia eriä pidetään ”kuluvan kauden kirjanpito perusteina”. (EY, 2017a.)

VFA-mallia voidaan siis käyttää Grant Thorntonin (2017) viitaten mittausmenetelmänä suorille osallistumissopimuksille, jos sopimukset täyttävät kolme kriteeriä:

1. sopimusehdoissa täsmennetään, että vakuutuksenottaja osallistuu osuuteen selvästi määritellystä perusteena olevien erien poolista,
2. vakuutuksenantaja odottaa maksavansa vakuutuksenottajalle määrän, joka vastaa merkittävää osaa perusteena olevien erien käyvän arvon tuotosta, ja
3. vakuutuksenantaja odottaa saavansa huomattavan osan kaikista vakuutuksenottajalle maksettavien määrien muutoksista vaihtelevan perusteena olevien erien käyvän arvon muutoksen mukaan.

PAA (premium allocation approach) on valinnainen malli, jota sovelletaan suurimpaan osaan lyhytaikaisista vakuutus sopimuksista. PAA-malli, eli premiun-allokaatiomenetelmä. PAA-malli on valinnainen yksinkertaistettu lähestymistapa vakuutus sopimuksille, joiden voimassaoloaika on enintään vuosi tai jos PAA on kohtuullinen likiarvo GMM-mallia käytettävälle sopimuksen arvolle (EY, 2017a). Deller (2017) kertoo mallin olevan samantyylinen kuin yritysten nykyisin käyttämät mallit sopimusten arvostamisessa. Van Diestin ja Blijlevensin (2016) mukaan PAA-mallia käytettäessä vakuutus sopimuksen rajan määrittäminen on tärkeää. Monien vahinkovakuutus sopimusten odotetaan täyttävän nämä kriteerit. Mallia voidaan soveltaa jopa joihinkin pitkäaikaisiin henkivakuutus sopimuksiin.

Kuten luvussa 4.1.2 kerrottiin, IFRS 17 koskee yhteisöjen myöntämien vakuutus sopimusten lisäksi myös jälleenvakuutus sopimuksia, Grant Thorntonin (2017) mukaan jälleenvakuuttajien tulee arvostaa vakuutus sopimukset IFRS 17-standardin arvostusmallien mukaisesti. Tilastokeskusta (n.d.) viitaten jälleenvakuutus sopimuksella tarkoitetaan ensivakuutusyhtiön ja jälleenvakuuttajana toimivan vakuutusyhtiön välistä sopimusta, jolla ensivakuuttaja voi siirtää osan vakuutus vastuistaan toisen vakuutusyhtiön kannettavaksi. Tuleva jälleenvakuutus on vakuutusyhtiön vastaanottama vakuutusliike toiselta vakuutusyhtiöltä. Menevä jälleenvakuutus on toiselle vakuutusyhtiölle siirretty osuus vakuutusliikkeestä. Tämä näkyy esimerkiksi tuloslaskelmassa jälleenvakuuttajien osuuksina. Jälleenvakuuttajat voivat käyttää joko GMM- tai PAA-mallia, sillä niissä tullaan soveltaamaan samoja käytäntöjä kuin muissakin vakuutus sopimuksissa.

3.2.5 Siirtyminen standardin käyttöönottoon

Vakuutuksenantajien on tulevana vuosina tulkittava ja sovellettava IFRS 17:n vaatimuksia vakuutus sopimuksiinsa, mikä vie paljon aikaa ja vaivaa. Valmistautuminen uuden standardin soveltamiseen ja siihen siirtyminen on valtava työ, joka vaikuttaa moniin organisaation osiin, erityisesti rahoitus- ja vakuutusmatemaattisiin resursseihin. Verovaikutukset sekä siirtymävaiheessa että käynnissä olevissa laskelmissa on myös otettava huomioon. Standardiuudistuksen käyttöönotto ulottuu myös rahoitus- ja vakuutusmatemaattisten ryhmien ulkopuolelle, ja sen vaikutuksista on tiedotettava laajalle joukolle sisäisiä ja ulkoisia sidosryhmiä. (EY, 2021.) IASB esittää eri siirtymävaihtoehtoja lähestymistavan yksinkertaistamiseksi (IFRS Foundation, 2021).

EY (2020) listaa kymmenen keskeistä toimenpidettä IFRS 17 -standardin käyttöönoton käynnistämiseksi. Nämä kymmenen vaihetta sisältävät kolme laajaa luokkaa, jotka ovat vaikutusten arviointi (1–3), sidosryhmien osallistuminen (4–7) ja täytäntöönpano (8–10):

1. ymmärtää IFRS 17:n vaatimukset,
2. suorittaa analyysejä (käyttäen esitäytettyjä malleja mahdollisuuksien mukaan),
3. tehdä vaikutustenarviointeja tiedoista, järjestelmistä ja prosesseista,
4. järjestää liiketoimintaa ja teknologiaa koskevia tiedotustilaisuuksia,
5. raportoida havainnot ja toteutustapa hallitukselle, johtoryhmälle ja keskeisille sidosryhmille,
6. keskustella havainnoista ulkoisen tarkastajan ja sääntelyviranomaisten kanssa,
7. hakea hyväksyntää seuraavaa suunnitteluvaihetta varten,
8. mobilisoida projektiresurssit ja keskeiset sisäiset ja ulkoiset sidosryhmät,
9. tarjota ydintiimin koulutusta ja
10. kehitä toteutussuunnitelma ja budjetti

Yhteisön on sovellettava standardiuudistuksessa täysimääräistä takautuvaa lähestymistapaa. Jos tämä ei ole käytännössä mahdollista, yhteisöillä on mahdollisuus käyttää joko muutettua takautuvaa lähestymistapaa tai käyvän arvon lähestymistapaa. Muutetussa takautuvassa lähestymistavassa yhteisön on hyödynnettävä kohtuullista ja perustelta-

vissa olevaa tietoa ja maksimoitava sellaisen tiedon käyttö, jota olisi käytetty täysimääräisen takautuvan lähestymistavan soveltamiseen. Yhteisön on kuitenkin käytettävä vain saatavilla olevaa tietoa ilman kohtuuttomia kustannuksia tai vaivaa.

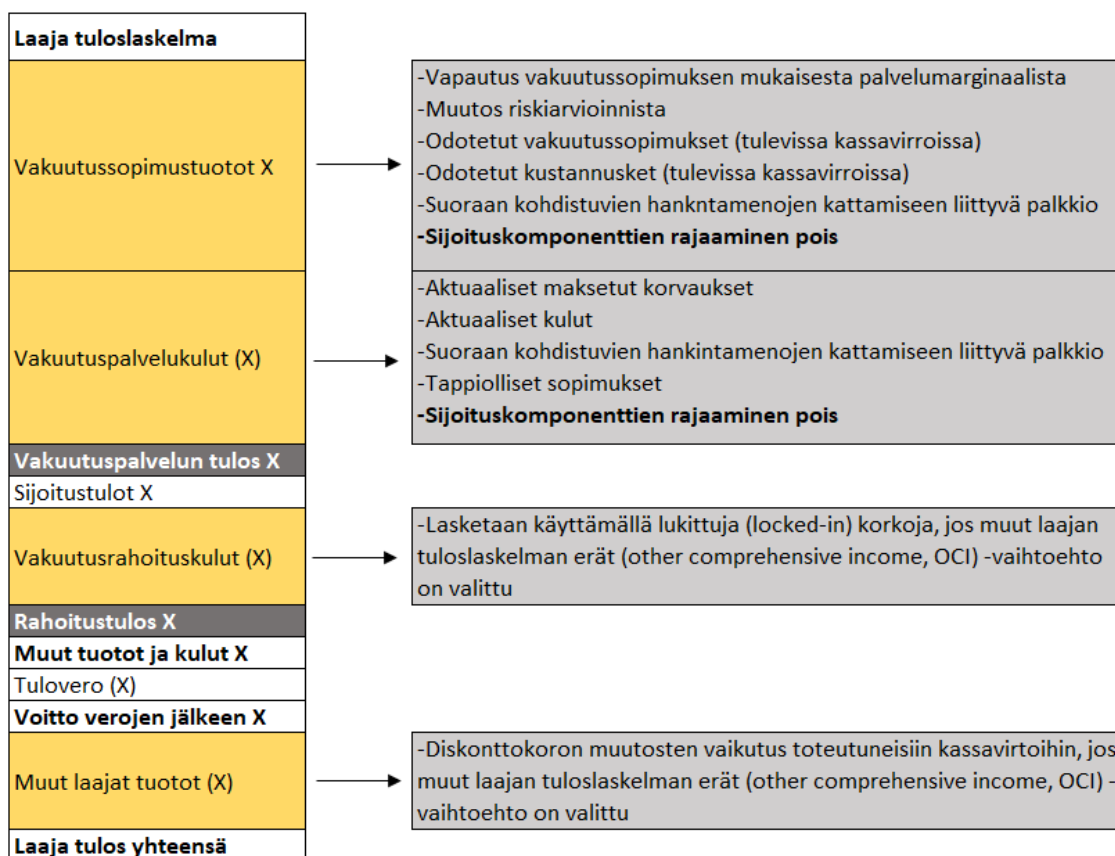
Yhteisö ei myöskään saa soveltaa vuotuista kohorttivaatimusta siinä määrin ja vain siltä osin kuin sillä ei ole kohtuullista ja perusteltua tietoa vaatimuksen soveltamiseksi. Käyvän arvon lähestymistapaa käytettäessä yhteisö määrittelee sopimukseen sisältyvän palvelumarginaalin siirtymäpäivänä vakuutus sopimusten ryhmän kyseisenä päivänä olevan käyvän arvon ja kyseisenä päivänä mitatun tulevien kassavirtojen välisenä erotuksena. Tätä lähestymistapaa käytettäessä siirtymävaiheessa ei tarvita vuosittaisia ryhmiä. (Deloitte, 2017.)

Standardin ensimmäisen soveltamispäivänä ne yhteisöt, jotka jo soveltavat IFRS 9:ää, voivat IFRS-säätiön (2019) mukaan takautuvasti määrittää uudelleen ja luokitella uudelleen hallussaan olevia rahoitusvaroja IFRS 17 -standardin soveltamisalaan kuuluviin sopimuksiin liittyvien toimintojen osalta. Yhteisöt voivat halutessaan olla oikaisematta IFRS 9 -vertailuja näiden rahoitusvarojen aiemman kirjanpitoarvon ja alkuperäisen soveltamispäivän kirjanpitoarvon välillä, joka on kirjattu avaavaan omaan pääomaan ensimmäisen soveltamispäivänä. Kaikkien aikaisempien kausien oikaisujen on vastattava kaikkia IFRS 9:n vaatimuksia.

3.2.6 Tuloslaskelmassa, taseessa ja tilinpäätöksessä esitettävät tiedot

vakuutusmaksutulot eivät enää näy tuloslaskelmassa, vaan ne korvataan "vakuutus sopimustuotoilla". Tämä lasketaan useiden eri elementtien liikkeiden perusteella, mikä edellyttää informaation jakamista sidosryhmille sen merkityksestä ja tärkeydestä. Standardi sisältää erityisiä vaatimuksia vakuutuksiin liittyvien lukujen esittämiselle tilinpäätöksessä. Suurin muutos joillekin vakuutuksenantajille näkyy laajassa tuloslaskelmassa (Statement of Comprehensive Income, SCI), joka nyt erottaa sijoitustoiminnan tuloksen eksplisiitisti vakuutuspalveluiden (tai vakuutusten) tuloksesta. (EY, 2017a.)

Kuviossa 6. on esimerkki siitä, mille riville tietyt tuotto- ja kuluerät kirjataan. EY:n (2017a) artikkelissa kerrotaan myös, ettei yhteisö saa esittää vakuutusmaksutietoja laajassa tuloslaskelmassa, jos tämä tieto ei ole yhdenmukainen yleisesti ymmärretyn tuottojen käsitteen kanssa, jota säätelee IFRS 15 myyntituotot asiakassopimuksista -standardi. Pree-mioon liittyvät tiedot voitaisiin kuitenkin edelleen esittää tilinpäätöksen liitetiedoissa tai segmenttiraportoinnissa. Vakuutustulot näytetään ja lasketaan vakuutusmaksutulojen sijaan kuviossa 6. kuvatulla tavalla. Tämä edustaa perustavanlaatuista muutosta nykyiseen henkivakuutusopimusten päätuloslaskelmaan. Tämän jälkeen esitetään vakuutus-sopimukseen liittyvät korvaukset ja muut kulut, mikä johtaa vakuutusliikkeen tulokseen.

Kuvio 6. Havainnollistettu laaja tuloslaskelma (mukaillen EY, 2017a).

Yllä olevassa taulukossa on korostettu keltaisella ne laajan tuloslaskelman erät, joihin standardiuudistus vaikuttaa. Kuten yllä olevasta taulukosta näkee, ja kuten KPMG (2017)

esittää, standardiuudistuksen myötä sijoituskomponentit tullaan erottamaan pois vakuutus sopimustuotoista ja vakuutuspalvelukuluista.

Taulukossa 1. on kuvattu taseessa esitettävien tietojen muutokset IFRS 4 – ja IFRS 17 -standardin välillä.

Taulukko 1. Taseessa esitettävät tiedot (mukaillen EY, 2017a).

IFRS 4	IFRS 17
Varat	
Jälleenvakuutus sopimusten varat	Jälleenvakuutus sopimusten varat
Aktivoidut hankintamenot	Vakuutus sopimusten varat
Liikearvo	
Vakuutus maksut	
Vakuutus lainat	
Velat	
Vakuutus sopimus velat	Vakuutus sopimus velat
Maksamattomat vakuutus maksut	Jälleenvakuutus sopimus velat
Maksettavat velat	

Joukko vakuutus sopimuksia (tai jälleenvakuutus sopimuksia), jotka luokitellaan ”varoihin”, esitetään erillään vakuutus sopimuksista (tai jälleenvakuutus sopimuksista), jotka luokitellaan ”velkoihin”. Hankintamenon kassavirrat ja vakuutus maksusaamiset sisältyvät vakuutus sopimus velan arvostukseen ja esittämiseen. Osa IFRS 17 -standardin vaatimuksista on rinnastettavissa IFRS 4 -standardin vaatimukseen. Vakuutusten veloitteiden ja varojen muutosten myötä vakuutus yhtiöiden on varauduttava hajaantuneempaan ja lisääntyneeseen tiedon vaatimukseen. Yhteisöjen on myös varauduttava kommunikoimaan sidosryhmien kanssa raportointikäytäntöjen muutoksista. Standardimuutoksen tuomat uudet käytännöt eivät välttämättä anna tarpeeksi käytännöllisiä tietoja sijoittajille, jolloin tarve tilinpäätöksissä täydentävien tietojen esittämiseen lisääntyy.

Grant Thorntonin (2017) artikkelissa kerrotaan, että osa tilinpäätöksessä esitettävien tietojen vaatimuksista tulee olemaan samanlaisia standardiuudistuksessa kuin tällä hetkellä. Tietoja on kuitenkin esitettävä kattavammin kirjattujen määrien komponenttien kehitymisestä kirjausjaksolla. Kattavampien tietojen esittäminen lisää tilinpäätösten an-

tamien tietojen läpinäkyvyyttä, mikä oli yksi IASB:n päätavoitteista. Standardiuudistuksen myötä yhtiöiden on raportoitava siitä, kuinka paljon riskiä yhtiö on ottanut, kuinka paljon epävarmuutta raportoituihin lukuihin sisältyy, mitkä tekijät lisäävät kannattavuuden, takuiden ja optioiden arvoa (EY, 2017a.) Suurin osa näistä informaatioista tulee PWC:n (2017) mukaan esittää tilinpäätöksen liitetiedoissa.

3.3 IFRS 4 ja IFRS 17 eroavaisuudet

Taulukossa 2. on kuvattu muutokset IFRS 4 ja IFRS 17 eroavaisuuksia ja standardiuudistuksen tuomia muutoksia informaatiosta, vakuutusvelvoitteiden arvosta, kannattavuudesta ja vertailukelpoisuudesta.

Taulukko 2. IFRS 4 ja IFRS 17 eroavaisuudet (mukaihen IFRS Foundation, 2022e).

	IFRS 4	IFRS 17
Informaatio vakuutusvelvoitteiden arvosta	Jotkut yhtiöt mittaavat vakuutus sopimuksia vanhentuneilla olettamuksilla.	Yhtiöt tulevat mittaamaan vakuutus sopimuksia nykyarvolla.
	Jotkut yhtiöt eivät ota huomioon rahan aikarvoa mitatessaan vastuuta aiheutuneisiin vahinkoihin.	Yhtiöt tulevat raportoimaan arvioidut tulevat maksut syntyneiden vahinkojen maksamiseksi diskontattuina.
	Jotkut yhtiöt käyttävät odotettavissa olevaa tuottoa diskonttokorkona vakuutuksen mittaamiseen.	Yhtiöt tulevat käyttämään diskonttokorkoa, joka reflektoi vakuutuksen kassavirtojen ominaispiirteitä.
Informaatio kannattavuudesta	Jotkut yhtiöt eivät tarjoa johdonmukaista tietoa vakuutus sopimuksista kirjatuihin tuotoista.	Yhtiöt tulevat antamaan johdonmukaista tietoa vakuutus sopimusten nykyisten ja tulevien tuotoista.
	Monet yhtiöt tarjoavat vaihtoehtoisia tunnuslukuja (alternative performance measures, APM) täydentämään IFRS 4:n tietoja.	Yhtiöt ja tilinpäätösten käyttäjät tulevat käyttämään vähemmän vaihtoehtoisia tunnuslukuja (alternative performance measures, APM); liitetiedot mahdollistavat merkityksellisempää informaatiota.
Vertailukelpoisuus	Vakuutus sopimusten kirjanpito vaihtelee merkittävästi eri maissa toimivien yritysten välillä.	Yhtiöt tulevat soveltamaan johdonmukaista kirjanpitoa kaikissa vakuutus sopimuksissa.
	Jotkut monikansalliset yhtiöt yhdistävät tytäryhtiönsä eri tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden mukaisesti samantyyppisille eri maissa solmituille vakuutus sopimuksille.	Monikansalliset yhtiöt tulevat mittaamaan vakuutus sopimuksia johdonmukaisesti konsernin sisällä, mikä helpottaa tulosten vertailua vakuutus tuotteittain ja maantieteellisesti.
	Jotkut yhtiöt esittävät saadut rahat tai talletukset tuloina. Tämä poikkeaa muiden toimialojen, erityisesti pankki- ja sijoitusyhtiöiden kirjanpito käytännöistä.	Tuotot tulevat reflektoitamaan tarjottua vakuutus turvaa, lukuun ottamatta talletuskomponentteja, kuten muillakin toimialoilla.

Ensimmäinen eroavaisuus IFRS 4 – ja IFRS 17 -standardin välillä liittyy informaatioon vakuutusvelvoitteiden arvosta. IFRS 17 -standardin myötä yhtiöt tulevat mittaamaan vakuutusopimuksia nykyarvolla vanhentuneiden olettamusten sijaan. Standardiuudistuksen myötä yhtiöt tulevat arvioimaan tulevaisuuden kassavirrat diskonttaus huomioiden. IFRS 4 -standardin oheistuksen sijaan diskonttaukseen käytetään diskonttokorkoa, joka reflektoi vakuutusten kassavirtojen ominaispiirteitä.

Toinen eroavaisuus liittyy vakuutusyhtiöiden kannattavuudesta saatavaan informaatioon. Standardiuudistuksen myötä standardia soveltavat yhtiöt tulevat antamaan johdonmukaisempaa tietoa vakuutusopimusten nykyisistä ja tulevista tuotoista. Johdonmukaisempaa tietoa tulee tuottamaan tilinpäätöksessä esitettävät liitetiedot, jotka mahdollistavat merkityksellisempää informaatiota ja auttavat tilinpäätösten käyttäjiä ymmärtämään vakuutuksenantajan tilinpäätöksessä olevia summia paremmin. IFRS 4- standardia sovellettaessa liitetietojen sijaan tilinpäätösten laatijat esittävät vaihtoehtoisia tunnuslukuja (alternative performance measures, APM) täydentämään IFRS 4:n tietoja.

Kolmas eroavaisuus liittyy vertailukelpoisuuteen. IFRS 17 -standardin myötä yhtiöt tulevat soveltamaan johdonmukaista kirjanpitoa kaikissa vakuutusopimuksissa, toisin kuin IFRS 4 -standardia sovellettaessa. Monikansalliset yhtiöt tulevat mittaamaan vakuutusopimuksia johdonmukaisemmin IFRS 17:n myötä. IFRS 4:n mukaisesti monikansalliset yhtiöt voivat yhdistää tytäryhtiönsä eri tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden mukaisesti samantyyppisille eri maissa solmituille vakuutusopimuksille. IFRS 17:n mukaisesti vakuutusopimuksista saadut tulot heijastelevat tarjottua vakuutusturvaa, kun taas IFRS 4 -standardi sallii yhtiöiden esittää vakuutusopimuksista saadut tuotot (käteisvarat tai talletukset) tuloina. Toisin sanoen IFRS 4:ää sovellettaessa voitot kirjataan vakuutusopimusten alkaessa. IFRS 17 mukaan ennakkotuottojen kirjaaminen ei ole sallittua ja tappiollisista sopimuksista on pakollista kirjata tappiot varhaisessa vaiheessa.

3.4 IFRS 17 -standardin tuomat oletetut hyödyt

IFRS 17 tulee sisältämään vaatimuksia, joiden odotetaan korjaavan monia puutteita tällä hetkellä sovellettaviin vakuutuskirjanpitoikäytäntöihin. IFRS-säätiön (20220) mukaan nykyiset vakuutuskirjanpitoikäytännöt tyypillisesti erittelevät lyhytaikaiset ja pitkäaikaiset vakuutus sopimukset. Tämän vuoksi IFRS 17:n tuomien muutosten odotetaan eroavan näiden kahden sopimustyyppin välillä.

Yleisesti ottaen useiden lyhytaikaisten vakuutus sopimusten (tyypillisesti vahinkovakuutusten, kuten auto- ja kotivakuutuksen) osalta odotetaan vain vähän muutosta kirjanpidossa. Monien yritysten odotetaan soveltavan yksinkertaistettua lähestymistapaa tekemiensä lyhytaikaisten vakuutus sopimusten mittaamiseen. Tärkeimmät muutokset lyhytaikaisiin vakuutus sopimuksiin, riippuen yritysten olemassa olevista vakuutus kirjanpitoikäytännöistä, koskevat:

- vaatimus diskontata vakuutus sopimusten velvoitteiden täyttymiseen liittyvät tulevaisuuden kassavirrat ja sisällyttää riskioikaisu niitä arvioitaessa;
- tapa arvioida ja määrittää tappiollisten sopimusten ryhmät;
- vaatimus esittää taseessa vakuutus sopimusten omaisuus tai velkasopimusryhmän osalta; ja
- tilinpäätöksen liitetiedoissa olevien korvausvastuita, riskien muutoksia ja diskontauksen vaikutuksia koskevien tietojen lisääntyminen.

Pitkäaikaisiin vakuutus sopimuksiin nykyisin sovellettavien laskentamallien välillä on enemmän eroa kuin lyhytaikaisissa vakuutus sopimuksissa sovellettavien laskentamallien välillä. IFRS-säätiöön (20220) viitaten IFRS 17:n tuomien muutosten odotetaan olevan merkittävimmät juuri pitkäaikaisissa vakuutus sopimuksissa. Kuviossa 7. on lueteltu IFRS 17:n tuomia tärkeimpiä parannuksista verrattuna IFRS 4:n sallimiin yleisiin olemassa oleviin vakuutus kirjanpitoikäytäntöihin pitkäaikaisissa vakuutus sopimuksissa.

Kuvio 7. IFRS 17-standardin tuomat parannukset (mukaillen IFRS Foundation, 2017b).

Ajantasaisten estimaattien käyttö: Jotta vakuutusriskeistä ja niiden muutoksista saadaan läpinäkyvämpiä ja oikea-aikaista tietoa, IFRS 17 edellyttää ajantasaisimpiin saatavilla oleviin tietoihin perustuvien ajantasaisten estimaattien käyttöä ja olennaisten oletusten esittämistä. Tällä hetkellä suurin osa vakuutusenantajista käyttää estimaattia (arvio/oletus), joita ei päivitetä täysin sopimuksen alkamisen jälkeen. Tyypillisesti jotkin tai kaikki näistä estimaateista päivitetään vain tietyissä olosuhteissa – esimerkiksi silloin, kun sopimuksia pidetään tappiollisina. (IFRS Foundation, 2017b.)

Asianmukaiset diskonttokorot: IFRS 17 edellyttää, että yritys diskonttaa vakuutussopimusten kassavirrat käyttämällä diskonttauskorkoja, jotka kuvastavat vakuutusveloitteesta johtuvien kassavirtojen ominaispiirteitä, eikä velkaa tukevien varojen ominaisuuksiin perustuvia korkoja. Tämän seurauksena IFRS 17 auttaa raportoimaan taloudellisista epäsuhtaista vakuutussopimusvelkojen ja niitä aiheuttavien varojen välillä, jotka muuten voisivat jäädä hämärän peittoon. Tällä hetkellä monet vakuutusenantajat diskonttaavat vakuutussopimusten tulevat kassavirrat diskonttauskoroilla, jotka perustuvat vakuutus-

sopimusvastuun kattaman omaisuuden tuotto-odotuksiin. Jotkut vakuutusyhtiöt puolestaan käyttävät lain tai sääntelyviranomaisen määrittelemää diskonttokorkoa, jotkut käyttävät riskitöntä diskonttokorkoa ja jotkut eivät käytä ollenkaan diskonttokorkoa. (IFRS Foundation, 2017b.)

Eksplisiittinen riskinsäätö: IFRS 17 edellyttää, että yritys sisällyttää vakuutussopimusten arvostuksessa aina nimenomaisen, ajantasaisen riskien oikaisun ja antaa asiaankuuluvat tiedot. Selkeät riskien oikaisut antavat hyödyllistä käsitystä yhtiön näkemyksestä yhtiön vakuutussopimukseen liittyvien riskien aiheuttamasta taloudellisesta taakasta ja siitä, miten tämä riski muuttuu ajan myötä. Tällä hetkellä vakuutusyhtiöiden lähestymistavat riskien kuvaamiseen vaihtelevat. Jotkut käyttävät nimenomaista tai yleisemmin implisiittistä riskin huomioimista (riskimarginaali), jotkut käyttävät riskioikaisua joidenkin sopimustyyppien osalta, mutta eivät toisten, ja jotkut käyttävät riskimarginaalia vain sääntelytarkoituksiin eivätkä käytä sitä taloudelliseen raportointiin. (IFRS Foundation, 2017b.)

Rahoitusoptioiden ja takuiden nykyarvo: IFRS 17 edellyttää, että yritys sisällyttää kaikki vakuutussopimukseen sisältyvät rahoitusoptiot ja takaukset toteutumisen kassavirtojen mittaamiseen tavalla, joka on yhdenmukainen tällaisten optioiden ja takuiden todettavissa olevien markkinahintojen kanssa. Tämä antaa tilinpäätöksen käyttäjille olennaisempaa tietoa yhtiön vakuutusvelvoitteista. Tällä hetkellä rahoitusoptioiden ja vakuutussopimukseen sisältyvien takuiden (esimerkiksi vähimmäiskorkotakauksien) kirjanpito on epäjohdonmukaista. Esimerkiksi joissakin tapauksissa kytkettyjä rahoitusoptioita ja takauksia ei kirjata ennen kuin nykyiset korot laskevat alle taatun vähimmäistason (eli ennen kuin kytketyt optiot ja takaukset ovat rahassa ja siksi niiden käyttämisen arvoisia). Muissa tapauksissa kytketyt rahoitusoptiot ja takaukset kirjataan ja niiden arvostus kuvastaa mahdollisuutta, että niistä saattaa tulla käyttämisen arvoisia (eli heijastaa sisäistä arvoa ja aika-arvoa). Joissakin tapauksissa niiden mittaaminen on kuitenkin ristiriidassa relevanttien markkinahintojen kanssa. (IFRS Foundation, 2017b.)

Sopimusten ryhmitteleminen alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä kannattavuutta heijastavalla tavalla: IFRS 17 edellyttää, että yritys tunnistaa vakuutus sopimusten portfoliot ja jakaa jokaisen salkun luvussa 4.1.2 Määritelmä ja soveltamisala mukaisesti kolmeen ryhmään (ks. luku 4.1.2). Kukin ryhmä voi sisältää vain sopimuksia, jotka on tehty enintään vuoden välein. Sopimusten ryhmittely on tarpeen, jotta varmistetaan tappioiden oikea-aikainen kirjaaminen, kun niitä syntyy, sekä asianmukainen ja oikea-aikainen voiton kohdentaminen (sopimukseen perustuva palvelumarginaali). Se tarjoaa myös tietoa kannattavuuden kehityksestä ajan mittaan. Tällä hetkellä useimmat vakuutus enantajat eivät täsmennä, lasketaanko vakuutus sopimukset yhteen mittaustarkoituksessa ja millä perusteella. Tämä tarkoittaa, että jotkut vakuutus enantajat voivat korvata joistakin vakuutus sopimuksista aiheutuvat tappiot muista vakuutus sopimuksista aiheutuvilla voitoilla. Vastaava käytäntö saattaa hämärtää eri vakuutus sopimusten kannattavuuserot. (IFRS Foundation, 2017b.)

Tappiolliset sopimukset tunnistetaan ajoissa: IFRS 17 edellyttää, että yritys tunnistaa tappiolliset sopimukset alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä. Yhtiön on kirjattava näistä sopimuksista syntyneet tappiot välittömästi tulosvaikutteisesti. Myöhemmin yrityksen tulee päivittää säännöllisesti toteutumisen kassavirrat. Lisäksi yritysten tulee kirjata tulosvaikutteisesti lisätappiot tappiollisten sopimusten ryhmistä ja mukauttaa sopimusperusteista palvelumarginaalia muiden sopimusryhmien osalta. Jos sopimusten mukainen palvelukate näiden sopimusryhmien osalta laskee nolnaan, muutokset odotettavissa olevien lisävirtausten osalta kirjataan tulosvaikutteisesti. Näitä IFRS 17:n vaatimuksia tarvitaan, jotta vakuutus sopimuksista aiheutuvat tappiot kirjattaisiin oikea-aikaisesti. Tällä hetkellä useimmat vakuutus enantajat eivät täsmennä, miten he testaavat, ovatko vakuutus sopimukset tappiollisia. IFRS 4 sisältää vain vähimmäisvaatimukset vakuutus sopimusten tappiollisuuden mahdollisuuden arvioimiseksi. (IFRS Foundation, 2017b.)

Johdonmukainen voiton kirjaaminen vakuutuspalvelusta: IFRS 17 edellyttää, että yritys kirjaa voittoa sen mukaan, kun sitä ansaitaan: sopimusperusteinen palvelumarginaali kir-

jataan voitoksi, kun yritys tarjoaa palveluja kattavuusjakson aikana; ja riskioikaisu kirjaataan tulosvaikutteisesti, kun yritys vapautuu riskeistä kattavuus- ja selvitysjakson aikana. IFRS 17 edellyttää johdonmukaista lähestymistapaa sopimukseen perustuvan palvelukatteen kirjaamiseen ja mittaamiseen sekä nimenomaisten riskioikaisujen määrittämiseen. Tällä hetkellä vakuutusyhtiöt kirjaavat voitot epäjohdonmukaisesti ajan myötä. Vakuutuspalvelujen tuoton kirjausajankohta voi vaihdella huomattavasti lainkäyttöalueen ja tuotteen mukaan. Jotkut vakuutusyhtiöt kirjaavat voiton välittömästi vakuutussopimuksen solmimisen yhteydessä. Muut vakuutusyhtiöt kirjaavat voittoa vasta, kun sopimus päättyy. Muut vakuutusyhtiöt kirjaavat voittoa vakuutussopimuksen voimassaoloajalle ajan kulumisen perusteella. (IFRS Foundation, 2017b.)

Hankintamenon johdonmukainen käsittely: Tilintarkastusyhteisö KPMG:n (2017) mukaan IFRS 17 edellyttää, että yritys sisällyttää vakuutussopimusten arvostukseen kaikki toteutukseen liittyvät kassavirrat, mukaan lukien hankintaan suoraan liittyvät kassavirrat. Tästä syystä vakuutussopimusten hankintaan liittyvää erillistä omaisuuserää ei kirjata. IFRS 17:ää sovellettaessa hankinnan kassavirtojen kerrytettävyyden puute heijastuu vakuutussopimusten arvostukseen, mikä eliminoi monimutkaiset mekanismit erillisen omaisuuserän lykkäysten, poistojen ja arvonalentumisten käsittelyssä. Tällä hetkellä useimmat vakuutusyhtiöt kirjaavat laskennalliset hankintameno-osaamiset uusien vakuutussopimusten tekemiseen liittyvistä kuluista (esimerkiksi meklaripalkkiot). Jotkut soveltavat monimutkaisia mekanismeja näiden menojen kirjaamiseen kuluiksi ajan mittaan ja arvonalentumisen arvioimiseen, kun taas toiset kirjaavat kaikki hankintamenot kuluiksi, kun ne ovat syntyneet. (IFRS Foundation, 2017b.)

Vertailukelpoiset tuotot: Tilintarkastusyhteisö KPMG:n (2017) kertoo IFRS 17:n edellyttävän, että yritys raportoi vakuutustuotoksi palveluista saadun vastikkeen perusteella. Tämä on verrattavissa muiden toimialojen tuloutukseen. Tämän seurauksena IFRS 17:ää sovellettaessa vakuutustuotot eivät sisällä sijoituskomponentteja, jotka edustavat vakuutuksenottajien sijoituksia, ei vastiketta palveluista. Tällä hetkellä useimmat vakuutusyhtiöt esittävät saadut tai saatavat vakuutusmaksut tuloina tuloslaskelmassa, kuitenkin

kaikki eivät näin tee. Tämä käytäntö on ristiriidassa muihin toimialoihin sovellettavien IFRS-standardien periaatteiden kanssa. (IFRS Foundation, 2017b.)

Ymmärrettävät korvaukset ja muut kulut: Tilintarkastusyhteisö Deloitte kertoo IFRS 17:n edellyttävän, että yritys raportoi vakuutuskuluiksi vain erät, jotka kuvastavat vakuutuspalvelukuluja (eli sen myöntämistä vakuutus sopimuksista aiheutuvat korvauskulut ja muut vakuutuspalvelukulut). Tämän takia IFRS 17:ää sovellettaessa talletusten takaisinmaksua ei esitetä vakuutuskuluina, vaan velan maksuna (IFRS Foundation, 2017b.) Tällä hetkellä useimmat vakuutuksenantajat esittävät korvauskulujen voitto- tai tappiokuluja sekä rivin nimeltä "vakuutus sopimusvastuiden muutos". Tämä rivi sisältää useita tekijöitä, kuten uusien vakuutus sopimusten muutokset sekä muutokset vakuutus sopimusten mittausmenetelmissä ja oletuksissa. (IFRS Foundation, 2017b.)

Johdonmukaiset laskentaperiaatteet: IFRS 17 poistaa IFRS 4:n salliman käytännön soveltaa poikkeavia laatimisperiaatteita vastaavissa vakuutus sopimuksissa. Tämä tarkoittaa, että IFRS 17 on ensimmäinen aidosti kansainvälinen vakuutus sopimusten IFRS-standardi. Tämä esittelee IFRS-standardien keskeisen edun vakuutus sopimuksia myöntäville yrityksille. Tällä hetkellä sovellettava IFRS 4 oli tarkoitettu rajoittamaan silloisten vakuutus tusten kirjanpito käytäntöjen muutokset minimiin. Näin ollen IFRS 4 sallii vakuutuksenantajien poiketa IFRS-standardien yleisestä vaatimuksesta soveltaa samankaltaisiin liiketoimiin yhtenäisiä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita. Tämän seurauksena monet monikanalliset yritykset käyttävät tällä hetkellä erilaisia laskentaperiaatteita mitataksaan samantyyppisiä vakuutus sopimuksia, jotka ne myöntävät eri lainkäyttöalueilla. (IFRS Foundation, 2017b.)

Vakuutus tusten ulkopuolisten osien johdonmukainen kirjanpito: Muiden IFRS-standardien vaatimusten mukaisesti IFRS 17 edellyttää, että kaikki vakuutuksenantajat käyttävät samaa erottelutapaa. IFRS 17:ää sovellettaessa sijoituskomponentit, vakuutus palveluihin kuulumattomat palvelut ja erotettavissa olevat tuotteet erotetaan vakuutus sopimuksista, jos ne eroavat vakuutus osasta, kertovat tilintarkastusyhteisö KPMG (2017) ja IFRS-

säätiö (2017b). Tällä hetkellä jotkin vakuutusenantajat erottavat jotkin vakuutus-sopimukseen sisällytetyt sijoituskomponentit ja mittaavat ne rahoitusvälineinä. Vastaavasti jotkin vakuutusenantajat erottelevat joitakin ei-vakuutuspalveluja ja kirjaavat ne tulou-tusvaatimusten mukaisesti. Sitä vastoin muut vakuutusenantajat mittaavat koko vakuu-tussopimusta, mukaan lukien kaikki muut kuin vakuutuksen osat, oikeuksien ja velvolli-suuksien ryhmänä. (IFRS Foundation, 2017b.)

Yksi lähestymistapa kaikille vakuutuskomponenteille: IFRS 17:ää sovellettaessa vakuu-tussopimusten arvostuksessa otetaan huomioon kaikki sopimusten vakuutuskomponen-tit. Tämän seurauksena vakuutus-sopimukset esitetään taseessa vakuutus-sopimusvel-koina (tai vakuutus-sopimusvaroina). Tämän esityksen sekä tilinpäätöksen liitetiedoissa olevien yksityiskohtaisten alku- ja päätössaldojen täsmäytyslaskelmien odotetaan paran-tavan tilinpäätöksen vakuutus-sopimukseen liittyvien määrien ymmärtämistä. Tällä het-kellä jotkin vakuutusenantajat soveltavat erilaisia mittaus- ja esittämistapoja vakuutus-sopimuksen muodostaviin eri vakuutuskomponentteihin. Esimerkiksi jotkut vakuutusyh-tiöt käsittelevät hankintamenoja aineettomina hyödykkeinä ja maksusaamisia rahoitus-varoina. (IFRS Foundation, 2017b.)

Enemmän hyödyllistä tietoa: IFRS 17 poistaa tämän IFRS 4:n poikkeuksen siten, että IFRS 17:ää sovellettaessa vakuutus-sopimusten laatimisperiaatteiden tulee tuottaa tilinpää-töksen käyttäjille hyödyllistä tietoa. Tällä hetkellä IFRS 4 – väliaikaisena standardina – antaa vakuutusenantajille mahdollisuuden poiketa IFRS-standardien vaatimuksesta ke-hittää vakuutus-sopimuksia varten tilinpäätöksen laatimisperiaatteet, jotka tarjoavat si-joitajille ja analyytikoille relevanttia ja luotettavaa tietoa. (IFRS Foundation, 2017b.)

3.5 IFRS 17 -standardiin liittyvät oletetut haasteet

IFRS-säätiö (2017b) kuvaa IFRS 17-standardiuudistuksen tuovan hyötyjen lisäksi myös haasteita. IFRS 17:n soveltaminen edellyttää monilta vakuutusyhtiöiltä uuden tiedon ke-räämistä, muutoksia rahoitusjärjestelmiinsä ja henkilöstön palkkaamista tai kehittämistä,

joilla on asianmukainen osaaminen. Yrityksille odotetaan myös aiheutuvan kustannuksia henkilöstön kouluttamisesta, sisäisten toimintatapojen päivittämisestä ja raportointimuutosten tiedottamisesta ulkopuolisille tahoille. Tällaiset toimet voivat vaatia paljon aikaa, vaivaa ja kustannuksia.

Jos vakuutusyhtiöt eivät pysty kunnolla hallitsemaan IFRS 17:n tuomaa monimutkaisuutta ja epävakautta, niillä on kaksi suurta seurausta. Ensinnäkin taloudellisen suorituskyvyn läpinäkyvyys voi heikentyä dramaattisesti, mikä vaikeuttaa sijoittajien arvioida vakuutusyhtiöitä tarkasti. Toiseksi vakuutusyhtiöt, jotka hallitsevat huonosti IFRS 17 -standardin täytäntöönpanoa, aiheuttavat todennäköisesti laajoja kustannusten ylityksiä. Siksi johtajien tulisi ennakoivasti kehittää kattava strategia, joka sisältää koko organisaation laajuisen valmiuksien kehittämisen, jotta he voivat saavuttaa vahvan taloudellisen tuloksen IFRS 17:n tultua voimaan (McKinsey & Company (n.d.) IFRS-säätiö (2017b) toteaa kuitenkin, että IFRS 17:n hyödyt ovat suuremmat kuin sen kustannukset.

Tilintarkastusyhteisö KPMG (2017) kertoo artikkelissaan myös standardiuudistukseen liittyvistä haasteista. Uusien tietojen sekä päivitettyjen järjestelmien ja prosessien tarve tulee olemaan haastavaa, kun otetaan huomioon monien vakuutusyhtiöiden pitkä aikahorisontti ja monien edelleen käyttämät vanhat järjestelmät. Yritysten on myös kehitettävä valvontaa järjestelmän ja prosessin muutosten ympärille sekä kehitettävä tai päivitettävä olemassa olevia valvontalaitteita normaaliin liiketoimintaan siirtymisen jälkeen. Uudet esitys- ja tiedonantovaatimukset muuttavat tapaa, jolla suorituskyvystä tiedotetaan. Yritysten on suunniteltava uudelleen suorituskykymittarit (Key Performance Indicator, KPI) ja koulutettava sisäisiä ja ulkoisia käyttäjiä näihin liittyen.

Tilintarkastusyhteisö EY (2017a) kertoo artikkelissaan vastauksena standardiuudistukseen liittyviin huolenaiheisiin IASB myönsi tarpeen tarkastella uudelleen monia standardin näkökohtia. Sen pohdiskelut johtivat lukuisiin mittaviin muutoksiin mittausmalleissa. Useissa aiheissa IASB näyttää valinneen joukon käytännöllisiä ratkaisuja tavoitteenaan kehittää standardi, jonka useimmat kansainvälisen teollisuuden edustajat hyväksyvät.

McKinsey & Company (n.d.) viisi haastetta, jotka liittyvät IFRS 17-standardiudistuksen käyttöönottoon:

1. Lisääntynyt taseen volatilitteetti. Varojen ja velkojen arvostus IFRS 17:n mukaan perustuu markkina-arvoon eikä historialliseen tai kirjanpitoarvoon, mikä tarkoittaa, että taseet voivat vaihdella enemmän markkinaolosuhteiden mukaan.
2. Alhaisten voittojen riski. Osana avaavan taseen laatimista IFRS 17 edellyttää, että vakuutusenantajat määrittävät perinteisten salkkujensa ennakoidut voitot. Korkeampi tulevaisuuden odotettu kannattavuus pienentää IFRS 17 -standardin mukaista omaa pääomaa, mikä tarkoittaa, että vakuutusyhtiöiden on tehtävä kompromissi käyttöönoton jälkeisen kannattavuuden ja taseen vahvuuden välillä.
3. Lyhyet ja epävarmat aikajanat. Useimmille yrityksille IFRS 17:n käyttöönotto vuoteen 2022 mennessä merkitsee suuria investointeja ulkopuolisiin, ammattitaitoihin resursseihin kapasiteettivajeen kuromiseksi sekä investointeja dataan ja IT:hen. Täytäntöönpanon määräajan pidentämiseen liittyvä lisätty epävarmuus voi kaksinkertaistaa kulut.
4. Lisääntynyt paine sijoittajien taholta. IFRS 17 edellyttää entistä tarkempaa taloudellista raportointia, mikä herättää sijoittajilta lisäkysymyksiä.
5. Sisäiset ominaisuudet. Johtajien on varmistettava, että kaikilla organisaation tiimeillä on oikeat valmiudet hallita liiketoimintayksikköjensä suorituskykyä IFRS 17:n mukaisesti.

4 Tutkimuskysymykset ja aikaisemmat tutkielmat

Aikaisempia tutkielmia IFRS 17-standardista ei tällä hetkellä vielä juurikaan löydy. Standardiuudistus julkaistiin vuonna 2017, ja standardi tulee voimaan vasta 2023 vuonna, nämä selittänevät vähäisten tutkielmien määrän.

Nguyen (2011) tutkiessaan edeltävän standardin (IFRS 4) kehitysprosessia, kertoo, että standardi koettiin jo sen perustamisvaiheessa tarvitsevan kehittämistä. Nguyen (2011) tutkimustuloksista ilmenee, että IFRS 4 jättää harkinnanvaraisia osallistumisominaisuuksia sisältävät sopimukset vakuutus sopimusten standardin soveltamisalan ulkopuolelle. Standardi ei myöskään sisällä erillistä riskimarginaalia, vaan se kalibroi vakuutusvastuun suoraan vakuutusmaksuun käyttämällä yhdistelmä marginaalia. Sekä IASB- että FASB-malli poikkeavat Solvenssi II:n säännöistä, jotka edellyttävät vakuutusvastuiden oikaisua eksplisiittisesti lasketulla riskimarginaalilla. Yleisesti ottaen Solvenssi II:n mukaisen vakuutusvastuun mittaamisen käsite liittyy enemmän nykyiseen irtautumis arvoon kuin toteutumisarvoon. IFRS 4 -standardi ei sellaisenaan sisällä johdonmukaista lähestymistapaa kirjanpito- ja vakavaraisuustarkoituksiin. Ottaen huomioon, että Solvenssi II- ja IFRS 4 -projektien tulee toimia rinnakkain IFRS 9 ”Rahoitusinstrumentit” -standardin käyttönoton lisäksi, kaksi erilaista vakavaraisuus- ja kirjanpitomallia johtaa pätevien resurssien puutteeseen.

Hänen tutkimustuloksensa tukevat tämän tutkielman teoriaosuudessa kerrottua: IFRS 4-standardin sallivan yritysten käyttää vakuutus sopimuksissa monenlaisia kirjanpitokäytäntöjä. Tämän takia sidosryhmien on ollut haastavaa vertailla vakuutusyhtiöiden tilinpäätöksiä muiden toimialojen yhtiöiden kanssa ja saada tietoa vakuutusyhtiöiden taloudellista asemasta ja kannattavuudesta.

Näin ollen tarvitaan siis rajatumpi ja edistyneempi standardi, ja päädyttiin kehittämään IFRS 17 -standardi. Kuten teoriaosuudessa kuvattiin, IFRS 17 -standardin tavoitteena on

antaa täsmällisempää tietoa vakuutusyhtiöiden taloudellisesta asemasta ja kannattavuudesta. Tarkoituksena on lisätä läpinäkyvyyttä ja parantaa yhtiöiden tilinpäätösten vertailukelpoisuutta.

Tämän tutkielman tavoitteena on tutkia, millaisia vaikutuksia IFRS 17 -standardin käyttöönotolla odotetaan olevan tilintarkastusyhtiöiden näkökulmasta. Vaikutuksia tarkastellaan hyötyjen ja haasteiden kautta. Kuten luvuissa 1.1 ja 2.2 kerrottiin, IFRS-standardit koskettavat monia yrityksiä niin Suomessa kuin muualla maailmalla. IFRS-standardeja soveltavien yritysten valvominen on usein jonkin Big Four -yhteisön vastuulla. Big Four -yhteisöt ovat siten eturintamassa IFRS-standardien suhteen. Uuden IFRS-standardin käyttöönoton myötä standardia sovellettavien yritysten lisäksi kyseisten yritysten tilintarkastajien tulee olla tietoinen muutoksista ja valmiina soveltamaan muutoksia työhönsä. IFRS-standardit vaikuttavat suuresti tilintarkastajien päivittäiseen työhön. Heillä onkin erityistietämys ja -kokemus, miten uuteen standardiin siirtyminen käytännössä vaikuttaa yrityksen taloudelliseen raportointiin. Big Four- yhteisöjen panos kansainvälisten tilinpäätösstandardien kehittämisprosessissa on siis erityisen tärkeää ja heidän näkemyksensä kannattaa huomioida standardeja laadittaessa.

Näiden seikkojen ja IASB:n kommenttikirjeissä muotoiltujen kysymysten perusteella (ks. luku 5.1) tutkimuskysymyksiksi muotoutuivat ovat:

"Mitä oletettuja hyötyjä IFRS 17 -standardiuudistuksesta on tilintarkastusyhtiöiden näkökulmasta?" ja

"Mitä oletettuja haasteita IFRS 17 -standardiuudistuksesta on tilintarkastusyhtiöiden näkökulmasta?"

5 Tutkielman aineisto ja menetelmät

5.1 Tutkimusaineisto

Kuten luvussa 2.1 kerrottiin, ennen lopullisen IFRS-standardin julkaisemista IASB julkaisee Exposure Draft -luonnoksen saadakseen siitä julkisia kommentteja. Exposure Draft -luonnokset on laadittu sen varmistamiseksi, että tärkeitä asioita ei jää huomaamatta, kun uutta standardia laaditaan. Se auttaa myös varmistamaan monien eri sidosryhmien, kuten tilintarkastusyhteisöjen, näkemysten huomioimisen, ei vain IASB:n jäsenten.

Vuonna 2013 IFRS 17-standardiluonnoksesta IASB lähetti yhteensä 198 kommenttikirjettä. Kommenttikirjeiden antaminen on vapaaehtoista ja niitä voi lähettää niin yksityishenkilöt, eri yhteisöt kuin yrityksetkin. Suurin osa kirjeistä oli erilaisten vakuutusalan valvontaelinten tai komiteoiden antamia. Tässä tutkimuksessa keskitytään kuitenkin Big Four -yhteisöjen näkökulmiin, joten kirjeistä on karsittu muiden tahojen antamat kommentit pois. Analysoitavia kirjeet ovat vuodelta 2013 ja niitä on siten neljä kappaletta (IFRS Foundation, 2013). Kommenttikirjeet ovat julkisia ja niitä voi lukea IFRS:n nettisivuilla. Muilta vuosilta annettuja kommenttikirjeitä ei ole valittu tämän tutkimuksen aineistoon, sillä vain vuoden 2013 kommenttikirjeissä käsitellään IFRS 17-standardia otollisimmalla tavalla tämän tutkimuksen kannalta. Muina vuosina annetuissa kommenttikirjeissä keskitytään enemmän standardin tiettyihin piirteisiin eikä niissä käsitellä standardiuudistuksen kokonaisuutta. Big Four -yhteisöjen antamien kommenttikirjeiden pituus vaihteli kahdestakymmenestäviidestä (25) sivusta seitsemäänkymmeneen yhteen (71) sivuun.

IFRS säätiön -sivulta löytyvässä IFRS 17 -standardiluonnoksessa on esitetty seitsemän eri kysymystä (ks. Liite 1). Kysymysten aihealueet ovat:

1. Sopimuksen mukaisen palvelumarginaalin säätäminen

2. Sopimukset, jotka edellyttävät, että yritys pitää hallussaan vakuutus sopimuksen sijoituskohteita ja määrittelee linkin kyseisten vakuutus sopimuksen sijoituskohteiden tuottoon
3. Vakuutus sopimusten tuottojen ja kulujen esittely
4. Korkokulut tulosvaikutteisesti
5. Voimaantulopäivä ja siirtymäpäivä
6. Vakuutus sopimuksia koskevan standardin todennäköiset vaikutukset
7. Laatumisen selkeys

5.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimuksessa käytetään laadullista eli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Kvalitatiivisen tutkimuksen tarkoitus on ymmärtämään kohteen ominaisuuksia, merkitystä ja laatua kokonaisvaltaisesti. Laadullinen tutkimusmenetelmä on sopivin tähän tutkimukseen, sillä tutkimuksen tavoitteena on selvittää IFRS 17 -standardin käyttöönoton vaikutukset tilintarkastusyhtiöiden näkökulmasta.

Laadullinen tutkimuksen tarkoitus ei välttämättä ole löytää tutkimuksen tuloksesta yhtä ja ainoaa totuutta. Tarkoituksena on enemmän tutkijan henkilökohtaisten tulkintojen perusteella tehty tuotos tutkittavasta ilmiöstä, kertoo Kiviniemi (2018). Kommenttikirjeiden laatijat voivat vapaasti muodostaa oman käsityksensä tutkittavasta asiasta, jolloin laadullisessa tutkimuksessa tutkija voi löytää uusia näkökulmia tutkittavaan ilmiöön kerätyn aineiston avulla.

Kommenttikirjeiden analysoinnissa käytettiin aineistolähtöistä sisältöanalyysia, sillä se sopii laadullisen aineiston analyysimenetelmäksi. Tuomi & Sarajärvi (2018) kertovat sisällönanalyysin olevan perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää analyysimenetelmänä laadulliseen tutkimukseen. Sisällönanalyysissä kuvataan tutkittavaa ilmiötä sanallisesti ja selkeästi. Pyrkimyksenä on tiivistää aineisto johtopäätösten tekemiseksi niin, että informaatiota ei kadoteta. Analyysin avulla aineisto pelkistetään, jotta siitä saadaan yhdenmukaista informaatiota tutkittavasta ilmiöstä. Aineistolähteinen sisältöanalyysi sisältää alla olevat vaiheet:

1. Aineiston pelkistäminen: Aineistosta etsitään tutkimuksen kannalta oleellisia kohtia, jonka jälkeen kohdat yksinkertaistetaan ja kirjoitetaan tiivistettyyn muotoon.
2. Ryhmittely: pelkistetyt kohdat ryhmitellään siten, että yhteneväiset ilmaukset muodostavat alaluokan. Alaluokkien ryhmittelyt otsikoidaan sisältöä kuvaavaksi.
3. Yleiskäsitteiden muodostaminen: luokittelua jatketaan edelleen siten, että alaluokat yhdistellään yläluokiksi. Yläluokista koostetaan pääluokkia, jonka jälkeen pääluokista koostetaan yksi yhtenäinen luokka. Kaikki luokat otsikoidaan sisältöä kuvaaviksi.

Tämän tutkielman aineistona käytetyt kommenttikirjeiden vastaukset yksinkertaistettiin, ryhmiteltiin ja muodostettiin yläkäsitteitä yllä mainitulla tavalla, jonka jälkeen aineistosta etsittiin samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Tulokset on analysoitu sanallisesti luokittelua ja teemoittelua hyödyntäen.

6 Tutkimustulokset

Tässä luvussa tarkastellaan IFRS 17-standardin käyttöönoton vaikutuksia Big Four -yhteisöjen näkökulmasta. Vaikutuksia analysoidaan kommenttikirjeiden avulla vastaten alla esitettyihin tutkimuskysymyksiin:

"Mitä hyötyjä IFRS 17 -standardiuudistukseen käyttöönottoon liittyy tilintarkastusyhtiöiden näkökulmasta?" ja

"Mitä haasteita IFRS 17 -standardiuudistukseen käyttöönottoon liittyy tilintarkastusyhtiöiden näkökulmasta?"

Ensimmäisessä alaluvussa tarkastellaan standardiuudistukseen liittyviä oletettuja hyötyjä. Toisessa alaluvussa tarkastellaan standardiuudistukseen liittyviä oletettuja haasteita. Mikäli vastaajien näkemykset eroavat standardiehdotuksessa esitetyistä menettelytavoista, IASB pyytää vastaajia perustelemaan, miksi. Tästä johtuen kommenttikirjeisiin vastaajat keskittyvät pitkälti niihin kohtiin, jotka kaipaavat vastaajien mielestä vielä hiomista. Big Four -yhteisöjen näkemyksiä siitä, ylittääkö standardiuudistuksen tuomat oletetut hyödyt kuitenkin oletetut haasteet, analysoidaan tutkielman yhteenvetoluvussa.

6.1 Oletetut hyödyt

Kommenttikirjeissä esitetyissä kysymyksissä IASB pyytää vastaajia kommentoimaan näkemyksensä, antaako standardiuudistus täsmällisempää tietoa vakuutusyhtiöiden taloudellisesta asemasta ja kannattavuudesta, lisääkö se vakuutusyhtiöiden toiminnan läpinäkyvyyttä sekä parantaako se yhtiöiden tilinpäätösten vertailukelpoisuutta. Alla olevaan taulukkoon 3. on koostettu kaikkien Big Four -yhteisöjen kommenttikirjeissä mainittuja oletettuja hyötyjä standardiuudistuksen käyttöönottoon liittyen (ks. taulukko 3.):

Taulukko 3. IFRS 17 -standardin käyttöönottoon liittyvät oletetut hyödyt.

IFRS 17 -standardin käyttöönottoon liittyvät oletetut hyödyt			
Oletettu hyöty	Täsmällisempien tietojen antaminen vakuutusyhtiöiden taloudellisesta asemasta ja kannattavuudesta	Läpinäkyvyyden lisääntyminen	Yhtiöiden tilinpäätösten parempi vertailukelpoisuus
IFRS 17 tuoma muutos	<ul style="list-style-type: none"> • Sopimuksen mukaisen palvelumarginaalin säätäminen (IASB kysymys 1). • Vakuutus sopimusten tuottojen ja kulujen esittäminen tuloslaskelmassa (IASB kysymys 3). 	<ul style="list-style-type: none"> • Sopimuksen mukaisen palvelumarginaalin säätäminen (IASB kysymys 1). • Korkokulujen kirjaaminen tulosvaikutteisesti (IASB:n kysymys 4). 	<ul style="list-style-type: none"> • Vakuutus sopimusten tuottojen ja kulujen esittäminen tuloslaskelmassa (IASB kysymys 3).

Taulukosta 3. voidaan nähdä, että Big Four -yhteisöjen mielestä oletetut hyödyt ovat yhteneväiset IASB:n olettamien hyötyjen kanssa. Big Four -yhteisöt perustelevat näkemyksiään yllä olevassa taulukossa listattujen IFRS 17 -standardin tuomilla muutoksilla. IFRS 17 -standardin tuomia muutoksia on tarkasteltu IASB:n kommenttikirjeessä esitettyjen kysymysten kautta. Taulukossa 3. esitettyjä oletettuja hyötyjä on tarkasteltu alaluvuissa 7.1.1–7.1.3.

6.1.1 Täsmällisempien tietojen antaminen taloudellisesta asemasta ja kannattavuudesta

Ensimmäinen hyöty liittyy kommenttikirjeiden ensimmäiseen kysymykseen ”*Sopimuksen mukaisen palvelumarginaalin säätäminen*” (ks. Liite 1.). Deloitte kertoo kommenttikirjeen kysymyksen 1. vastauksessaan olevan sitä mieltä, että sopimuksen mukainen palvelumarginaali (CSM) oikaistaisiin tulevaan kannattavuuteen ja muihin tuleviin palveluihin liittyvien tulevien kassavirtojen nykyarvon nykyisten ja aikaisempien arvioiden välillä eroilla. Kaiken kaikkiaan Deloitte pitää myönteisenä muutosta CSM:n kirjaamiseen ja arvostamiseen, koska standardiuudistuksen myötä CSM:n rooli kuvaa ansaitsematonta voittoa. Lisäksi se heijastaa paremmin vakuutus sopimusten taloudellista informaatiota ja tarjoaa etuja vakuutuksenottajalle tai muille osapuolille, jotka liittyvät vakuutuksenottajaan haitallisesti vaikuttaviin epävarmoihin tapahtumiin. CSM tekee kirjanpitomallista

sisäisesti johdonmukaisemman, koska CSM lasketaan uudelleen jokaisena raportointipäivänä toteutumisen kassavirtojen tarkistettujen arvioiden mukaisesti. CSM ei tulisi Deloitte'n mielestä olla negatiivinen, kuten IASB kommenttikirjeessään ehdottaa. PWC:n ja KPMG:n vastaukset kysymykseen 1. olivat lähes identtiset Deloitte'n vastauksen kanssa CSM:n säätämisen tuomista hyödyistä.

EY:n vastaus kysymyksessä 1. esitettyyn menettelyyn on saman tyylinen kuin muidenkin Big Four -yhteisöjen vastaukset. EY on myös sitä mieltä, että CSM:n vähimmäismäärän eli "lattia" tulisi olla nolla, eli CSM ei tulisi olla negatiivinen. Tämän lisäksi CSM:n enimmäismäärän eli "katto" ei tulisi olla rajoitettu. EY uskoo kuitenkin, että edellisen kauden tulosvaikutteisesti kirjatut tappiot, jotka johtuvat nollatason soveltamisesta, tulisi peruuttaa tulosvaikutteisesti ennen CSM:n täydentämistä. "Katottoman lattian" käyttö kohdistaa vakuutus sopimuksen ansaitsemattomat tulot uuteen tuloutusohjeeseen sisältyvien vastaavien käsitteiden kanssa. Tässä ohjeistuksessa IAS 37:n mukaan tappio kirjataan vain silloin, kun sopimuksen voitto on pudonnut noltaan ja sopimus katsotaan tappiolliseksi.

Deloitte'n mielestä kysymyksessä 3. *"Vakuutus sopimusten tuottojen ja kulujen esittäminen tuloslaskelmassa"* esitetty ehdotus velvollisuuteen esittää tilikaudella alun perin kirjattuihin vakuutus sopimukseen vaikuttaa taseeseen kirjattuihin määriin, jolloin esitetään erikseen vaikutus vakuutusten odotettuun nykyarvoon, tuleviin kassavirtoihin, ulostuloihin, riskien oikaisuun ja CSM:ään. Deloitte kertoo tukevansa tätä tiedonantovaatimusta ja suosittelee, että se julkistetaan näkyvästi IFRS 17:aa soveltavien yhtiöiden tilinpäätösten liitetiedoissa.

6.1.2 Läpinäkyvyyden lisääntyminen

KPMG kertoo kommenttikirjeessään vastauksessaan kysymykseen 1. *"Sopimuksen mukaisen palvelumarginaalin säätäminen"* uskovan siihen, että riskien oikaisun tai muun

mekanismin sisällyttäminen, joka heijastaa epävarmuutta kassavirtojen määrästä ja ajoituksesta, erityisesti vakuutusmaksuperusteisen korvausvastuun osalta, edustaa parempaa läpinäkyvyyttä. Riskioikaistu toteutumismittaus huomioi kassavirtojen nykyarvon vaihtelun laajuuden. Lisäksi tiedot tuovat läpinäkyvyyttä vakuutusvelvoitteisiin liittyvien riskien muutoksista.

IFRS 17 -standardin mukaisesti vakuutussopimuksen velvoitteiden täyttämiseen liittyvien kassavirtojen jakamisen monimutkaisuus vähentyy, ja siten läpinäkyvyys lisääntyy, kertoo PWC kysymyksen 1. vastauksessaan. Sijoitussidonnaisilla sopimuksilla on erillinen kirjanpilotili, eikä niissä ole harkinnanvaraista osallistumista, mikä vähentää merkittävästi kassavirtojen jakamisen monimutkaisuutta komponenteiksi, joiden odotetaan vaihtelevan suoraan perusteena olevien/selkeästi määriteltyjen erien (kohteet, jotka määrittävät osan vakuutuksenottajalle maksettavista määristä, esimerkiksi viitesalkku omaisuuseristä, yhteisön nettovarallisuus tai yhteisön nettovarojen tietty alajoukko; underlying items) tuoton mukaan ja sellaisiin, joiden ei odoteta muuttuvan suoraan perusteena olevien erien tuoton mukaan.

KPMG kommentoi kysymyksen 4. ”Korkokulujen kirjaaminen tulosvaikutteisesti” vastauksessaan ymmärtävänsä IASB:n pyrkimyksiä vähentää kirjanpidon epäsuhtaisuutta ehdottamalla diskonttokorkojen muutosten vaikutusten esittämistä muissa laajan tuloksen erissä (OCI, Other Comprehensive Income) sekä ehdotettuja rahoitusinstrumenttien kirjanpitoon liittyviä muutoksia, jotka liittyvät rahoitusinstrumenttien mittaamiseen tarkoitettuun käypään arvoon laajan tuloksen kautta (FVOCI, Fair Value through Other Comprehensive Income) -luokkaan. KPMG on samaa mieltä siitä, että diskonttokorkojen muutokset, joiden odotetaan purkautuvan ajan myötä, tulee erottaa muista voitoista ja tappioista, ja että tämä erottelu lisää tilinpäätösten läpinäkyvyyttä.

EY kommentoi yleisesti läpinäkyvyydestä, että standardiuudistus vähentäisi merkittävästi vakuutuskirjanpidon epä johdonmukaisuutta maailmanlaajuisesti, sillä nykyisin monet maat soveltavat vain paikallisia standardeja. Kuten KPMG, EY vastaa kysymykseen 4.,

että OCI:n käyttö on yhdenmukainen vakuutus sopimusten toteutumisarvon mittaustavoitteen kanssa. Se on myös yhdenmukainen IASB:n ehdotuksen kanssa FVOCI-kategorian sisällyttämisestä IFRS 9:ään. OCI:n käyttäminen diskonttokorkojen muutosten vaikutuksen esittämiseen poistaa FVOCI:ssa kirjanpidollisten velkainstrumenttien kirjanpidolliset epäsuhdut ja lisää siten läpinäkyvyyttä.

Myös Deloitte mielestä kysymyksessä 4. ehdotettu käytäntö lisäisi osittain läpinäkyvyyttä. Deloitte kertoo tukevansa menetelmää, jossa kaikki nykyisen diskonttokoron ja vakuutus sopimuksen alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä määritetyn diskonttauskoron väliset muutokset tai osa niistä esitetään OCI:ssa. Deloitte on sitä mieltä, että vakuutus sopimuksia koskevan lopullisen IFRS:n tarkasteleminen yhdessä IFRS 9:n kanssa on ainoa tapa saavuttaa vakuutusliiketoimintamallin läpinäkyvyys.

6.1.3 Yhtiöiden tilinpäätösten parempi vertailukelpoisuus

PWC on kysymyksen 3. *"Vakuutus sopimusten tuottojen ja kulujen esittäminen tuloslaskelmassa"* vastauksessaan vahvasti sitä mieltä, että kattavan vakuutus sopimusstandardin kehittäminen on välttämätöntä, koska IFRS 4:n siirtymäjärjestelyt eivät takaa tilinpäätöksen käyttäjille tarpeellista läpinäkyvyyttä ja vertailukelpoisuutta.

EY vastaa kommenttikirjeen kysymykseen 3. olevansa samaa mieltä IASB:n kanssa siitä, että vakuutus sopimustuoton *"ansaitut vakuutusmaksut"* käsite tuo johdonmukaisuutta kaikenlaisien vakuutus sopimusten tuloutusmallin kanssa sekä siinä, miten vakuutusmaksut raportoidaan tuloina ajan mittaan ja mitkä vakuutusmaksujen osat raportoidaan tuloina nykyiselle raportointikaudelle. EY:n mielestä *"ansaittujen vakuutusmaksujen"* soveltaminen olisi johdonmukaista yleisten tuloutusehdotusten kanssa vain, jos sijoituskomponentit on eritelty. EY ei kannattaisi minkään muun IASB:n tähän mennessä selvittämän vakuutus sopimusten tuottoa koskevan lähestymistavan käyttöä, koska muut harjitut vaihtoehdot eivät ole tuloutusperiaatteiden mukaisia eivätkä siten tuo vertailukel-

poisuutta. EY tukee käytäntöä, että vakuutusmaksutuloja käytetään vakuutus sopimustuloina niille sopimuksille, jotka on laskettu yksinkertaistetun mittaustavan mukaan. Tämä aiheuttaisi jonkin verran epävertaisuutta ja vaivaa yhdistelmä vakuutuksenantajille, mutta muut IASB:n tähän mennessä tutkimat vakuutus sopimustulovaihtoehdot eivät myöskään ratkaisisi tätä ongelmaa.

KPMG kommentoi kysymyksen 3. vastauksessaan, että ehdotettujen esittämisvaatimusten mukaan vakuutus sopimusten tuotot perustuisivat alkuperäiseen odotettuun korvaus- ja etuusmalliin, joka vastaa arvioiden tarkistuksia. PAA:ta (premium allocation approach) käyttävissä sopimuksissa vakuutusmaksut kohdennettaisiin johdonmukaisesti kattavuusjaksolle tavalla, joka parhaiten edustaa palvelujen siirtoa. Ehdotettu lähestymistapa vakuutus sopimustulojen esittämiseen on käsitteellisesti linjassa tulonkirjausmallin kanssa ja lisää johdonmukaisuutta sopimusten esittämiseen sekä GMM- (general measurement model) että PAA-mallien ja muiden toimialojen kanssa. Lisäksi se tarjoaa arvokasta tietoa korvauskuluista ja toimintakuluista.

6.2 Oletetut haasteet

Kommenttikirjeissä esitetyissä kysymyksissä IASB pyytää vastaajia kommentoimaan näkemyksensä, antaako standardiuudistus täsmällisempää tietoa vakuutusyhtiöiden taloudellisesta asemasta ja kannattavuudesta, lisääkö se vakuutusyhtiöiden toiminnan läpinäkyvyyttä sekä parantaako se yhtiöiden tilinpäätösten vertailukelpoisuutta. Mikäli vastaajien näkemykset eroavat standardiehdotuksessa esitetyistä menettelytavoista, IASB pyytää vastaajia perustelemaan, miksi. Tästä johtuen kommenttikirjeisiin vastaajat keskittyivät pitkälti niihin kohtiin, jotka kaipaavat vastaajien mielestä vielä hiomista. Alla olevaan taulukkoon 4. on koostettu kaikkien Big Four -yhteisöjen kommenttikirjeissä mainittuja oletettuja haasteita standardiuudistuksen käyttöönottoon liittyen (ks. taulukko 4.):

Taulukko 4. IFRS 17 -standardin käyttöönottoon liittyvät oletetut haasteet.

IFRS 17 -standardin käyttöönottoon liittyvät oletetut haasteet				
Oletettu haaste	Monimutkaisuus	Standardiuudistus ei tuota relevanttia tietoa vakuutusyhtiöiden tilinpäätöksiin	Kustannukset	Ajankäyttö
IFRS 17 tuoma muutos	<ul style="list-style-type: none"> Sopimuksen mukaisen palvelumarginaalin säätäminen (IASB kysymys 1). Sopimukset, jotka edellyttävät yrityksen pitävän hallussaan perusteena olevien erien tuotteita ja määrittävät linkin näiden perusteena olevien erien vakuutus tuotteiden tuottoon (IASB:n kysymys 2). Vakuutus sopimusten tuottojen ja kulujen esittäminen tuloslaskelmassa (IASB:n kysymys 3). Korkokulujen kirjaaminen tulosvaikuttaisesti (IASB:n kysymys 4). Standardiuudistuksen laatimisen selkeys (IASB:n kysymys 7). 	<ul style="list-style-type: none"> Vakuutus sopimusten tuottojen ja kulujen esittäminen tuloslaskelmassa (IASB:n kysymys 3.) Korkokulujen kirjaaminen tulosvaikuttaisesti (IASB:n kysymys 4). 	<ul style="list-style-type: none"> Vakuutus sopimuksia koskevan standardin todennäköiset vaikutukset (IASB:n kysymys 6.) Korkokulujen kirjaaminen tulosvaikuttaisesti (IASB:n kysymys 4). 	<ul style="list-style-type: none"> Voimaantulopäivä ja siirtymävaihe (IASB:n kysymys 5).

Taulukkoa 3. ja 4. vertailemalla voidaan todeta, että Big Four -yhteisöjen mielestä standardiuudistukseen liittyy enemmän oletettuja haasteita kuin hyötyjä. Taulukossa 4. esitettyjä oletettuja haasteita on tarkasteltu alaluvuissa 7.2.1–7.2.4.

6.2.1 Monimutkaisuus

IFRS 17 -standardiluonnokseen liittyvä monimutkaisuus tulee esille kaikkien Big Four -yhteisöjen kommenttikirjeiden kysymyksen 1. ”*Sopimuksen mukaisen palvelumarginaalin säätäminen*” vastauksissa. Vaikka kaikkien Big Four -yhteisöjen mielestä CSM:n säätäminen antaisi täsmällisempiä tietoja vakuutusyhtiöiden taloudellisesta asemasta ja kannattavuudesta, menettelyyn liittyy kuitenkin sellaisenaan monimutkaisuutta ja siihen tulisi lisätä tarkennusta. KPMG uskoo, että sopimukseen perustuvan palvelumarginaalin oikaisu sekä kassavirta-arvioiden muutoksilla että tulevaisuuden kannattavuuteen ja muihin tuleviin palveluihin liittyvän riskien oikaisun perusteella johtaisi todenmukaisempaan kuvaamiseen vakuutus sopimuksen ansaitsemattomasta tuotosta. CSM:n tulee heijastaa sopimuksen riskisopeutettua ansaitsematonta voittoa ja sen seurauksena sitä tulee myös oikaista tulevaan kannattavuuteen ja muihin tuleviin palveluihin liittyvän riskioikaisun muutoksilla. Sopimuksen mukaisen palvelumarginaalin oikaiseminen tällaisilla

muutoksilla lisäisi johdonmukaisuutta riskien oikaisun käsittelyyn alussa ja myöhemässä mittauksessa tulevien kassavirtojen nykyarvon arvioiden muiden muutosten käsittelyn kanssa, jotka liittyvät tulevaisuuden kannattavuuteen ja muihin tuleviin palveluihin. Riskien oikaisu, erityisesti vakuutusmaksuperusteisen korvausvastuun osalta, vähentäisi monimutkaisuutta, ja edustaisi parempaa taloudellista raportointia heijastamalla riskejä. Riskioikaistu huomioi, että tilinpäätöksen käyttäjät eivät ole välinpitämättömiä kassavirtojen nykyarvon vaihtelun laajuudesta. Lisäksi tiedot tuovat läpinäkyvyyttä vakuutusvelvoitteisiin liittyvien riskien muutoksista. Riskipainotuksesta ovat samaa mieltä myös Deloitte, PWC ja EY.

PWC kommentoi kysymyksen 1. vastauksessaan, että monimutkaisuuden vähentämiseksi tarkennusta tulisi lisätä siihen, mitkä rahavirtojen muutokset on kirjattava CSM:ää vastaan, mitkä kirjataan tulosvaikutteisesti ja mitkä OCI:ssa. Tällä hetkellä standardiehdotus on epäselvä sijoitussidonnaisten sopimusten omaisuudenhoitomaksujen kirjaamisen osalta. PWC uskoo, että IASB:n tulisi selventää, että omaisuudenhoitomaksujen muutokset, joita ei ole eriytetty ja jotka perustuvat perusteena olevien erien muutoksiin, tulisi kirjata CSM:ää vastaan, koska omaisuudenhoitotoiminta on tulevaisuudessa tuotettava palvelu.

Deloitte kommentoi kysymyksen 1. vastauksessaan, että CSM:n menettelytapaa ei tulisi rajoittaa vain eroihin nykyisten ja aikaisempien arvioiden välillä tulevaisuuden kannattavuudesta ja muista tulevista palveluista. Ehdotettu rajoitus edellyttäisi, että vakuutusenantaja tunnistaa vakuutusriskiin liittyvät kassavirrat tai muihin tulevaisuuden palveluihin liittyvät riskit ja erottaa ne rahoitus- ja muiden riskien vaikutuksista. Tämä tunnistusprosessi olisi Deloitteen mielestä vaikea toteuttaa, ja siitä odotetaan johtuvan soveltamiseroja vaatimuksen epäasianmukaisuuden vuoksi, koska se on ristiriidassa sen näkemysten kanssa, että vakuutus sopimukset ovat joukko oikeuksia ja velvoitteita, jotka synnyttävät toisiinsa liittyviä rahavirtoja.

EY on samaa mieltä muiden Big Four -yhteisöjen kanssa CSM:stä, mutta kertoo kysymyksen 1. vastauksessaan, että CSM:n tulisi heijastaa jäljellä olevia ansaitsemattomia voittoja, jotka johtuvat odotetusta vastineesta ja ulosvirtauksista sopimussalkun velvoitteiden täyttämiseksi sekä niihin liittyvä riskien oikaisu. Näin ollen CSM:n ei pitäisi heijastaa voittoja, joita vakuutusenantaja odottaa ansaitsevansa lähteistä, jotka eivät ole osa vakuutus-sopimusten mittaamista (esimerkiksi korkoero sijoitusten tuottojen ja vakuutus-sopimussalkkujen koronkertymän välillä).

Toinen IFRS 17 -standardiluonnokseen liittyvä monimutkaisuus tulee esille kaikkien Big Four -yhteisöjen kommenttikirjeiden kysymyksen 2. *”Sopimukset, jotka edellyttävät yrityksen pitävän hallussaan perusteena olevien erien tuotteita ja määrittävät linkin näiden perusteena olevien erien vakuutus tuotteiden tuottoon”* vastauksissa. KPMG toteaa kysymyksen 2. vastauksessaan, että kun otetaan huomioon standardiuudistuksen monimutkaisuus, on tärkeää, että lopullinen IFRS 17-standardi heijastelee riittävästi standardin mukaisesti laadittujen tilinpäätösten käyttäjien ja laatijoiden mielipiteitä. Vakuutus-sopimuksilla on hyvin erilaisia ominaisuuksia eri liiketoimintasegmenteillä ja alueilla. Osa ehdotuksista aiheuttaisi organisaatioille merkittäviä toiminnallisia ja hallinnollisia haasteita. KPMG uskoo, että IFRS 17:n tavoitteena on vähentää kirjanpidon epäsuhtaa tilanteissa, joissa ei ole taloudellista ristiriitaa, ja uskoo IASB:n pyrkimykset puuttua varojen (ja tiettyjen muiden erien) ja velkojen väliseen vuorovaikutukseen sopimuksiin, joissa on mukana osallistuvia ominaisuuksia (esimerkiksi rahoitusoptiot ja takuut, harkinnanvaraiset kassavirrat ja/tai kassavirrat, jotka vaikuttavat muihin vakuutus-sopimuksiin tai joihin ne vaikuttavat). KPMG uskoo kuitenkin, että ehdotukset, jotka koskevat osallistuvia ominaisuuksia sisältäviä sopimuksia (vakuutus-entajilla on oikeus merkittävään osuuteen selkeästi määritellyn perusteena olevien erien tuotosta), ovat monimutkaisia, ja niitä on vaikea ymmärtää ja soveltaa johdonmukaisesti. Nykyiset ehdotukset näyttävät omaksuman hajanaisia lähestymistapoja vakuutus-sopimusten osallistumisominaisuuksien kirjanpitoon ja esittämiseen. KPMG uskoo, että IASB:n on määriteltävä selkeästi yleinen peri-

aate osallistuvia ominaisuuksia sisältävien sopimusten kirjanpidossa. Erityisiä huolenaiheita, jotka liittyvät arvostus- ja esittämispoikkeuksiin (peilausmalli, eli mittaus- ja esittämispoikkeusta, joka

perustuu perusteena olevien erien mittaamisen ja esittämisen ”peilaamiseen”, ks. Liite 1) sopimuksille, jotka edellyttävät, että yhteisö pitää hallussaan perusteena olevia eriä ja määrittelee linkin kyseisten erien tuottoon, ovat:

- mittaus- ja esittämispoikkeuksen laajuus;
- kassavirtojen jakautuminen; ja
- optioiden ja takausten kassavirtojen muutosten esittäminen.

GMM:ää koskevassa lähestymistavassa sovelletaan peruseriaa, jonka mukaan vakuutusmaksun arvostus on riippumaton hallussa olevista varoista, elleivät vakuutusmaksujen toteutumisen kassavirrat ole kokonaan tai osittain riippuvaisia näistä varoista, kommentoi EY vastauksessaan kysymykseen 2. Kun tällainen riippuvuus on olemassa, EY:n mielestä vakuutusvastuun määrittämisen tulee kuvastaa riippuvuuden laajuutta. EY on samaa mieltä siitä, että IASB noudattaa periaatetta, jonka mukaan, kun järjestelyssä siirretään hallussa olevien varojen erityinen sijoitusriski toiselle osapuolelle (esim. vakuutusnottajalle), tilinpäätös antaa olennaista tietoa, mikäli omistettujen varojen osuuden arvo on yhteneväinen järjestelystä aiheutuvien velvoitteiden mittaamisen kanssa. Siksi EY kertoo ymmärtävänsä IASB:n perusteet ehdottaa poikkeusta perusmalliin. Peilausmalli on käsitteellisesti tapa saavuttaa IASB:n tavoite eliminoida kirjanpidon epäsuhta, kun taloudellista epäsuhtaa ei voi olla olemassa sopimuksen kassavirtojen osalta. Jos IASB kuitenkin haluaa noudattaa peilauslähestymistapaa, EY uskoo, että IASB:n olisi tarkasteltava uudelleen ja tarvittaessa muutettava peilausohjeistuksia alla käsitellyillä aloilla. Vakuutusmaksuissa on monia näkökohtia ja IASB:n ehdottama ratkaisu peilauspoikkeusohjeistuksensa sisällä edellyttää vakuutusmaksun kassavirtojen jakamista eri luokkiin: niihin, jotka vaihtelevat suoraan kohde-erien mukaan, niihin, jotka vaihtelevat epäsuorasti kohde-erien mukaan ja niihin, jotka eivät vaihtele kohde-erien

mukaan. Tämä lähestymistapa johtaa siihen, että vakuutus sopimus on hajotettava mittaus- ja esittämistarkoituksiin, samoin kuin komponentit. IASB antaa EY:n mukaan joitakin ohjeita tähän liittyen, mutta tätä ohjetta on vaikea ymmärtää, ja EY uskoo, että yrityksillä on vaikeuksia soveltaa tätä ohjetta edes melko yksinkertaisiin sopimuksiin.

Mikäli IASB jatkaisi peilausmallin soveltamista, EY uskoo, että lisäohjeistusta tarvitaan siihen, miten yrityksen tulee jakaa kassavirrat vakuutusluokkien välillä. Lisäksi tämän poikkeuksen soveltamisalaan kuuluvien sopimusten laajuus voi olla huomattavasti pienempi kuin IASB oli odottanut. Esimerkiksi tietyt yleiset sijoitussidonnaiset järjestelyt eivät välttämättä täytä soveltamisalavaatimuksia joillakin lainkäyttöalueilla. IASB on kehittänyt toimintalinjan kirjanpidon epäsuhtaisuuden poistamiseksi vain tilanteissa, joissa taloudellista epäsuhtaa ei voi olla olemassa. EY uskoo, että kriteerit, joilla laajennetaan laajempaa osallistuvien sopimusten määrää, ovat haastavia tässä yhteydessä. Tämän seurauksena EY uskoo, että sopimukset, joissa IASB oli odottanut pystyvän soveltamaan peilausmenetelmää, jäävät tämän vaatimuksen ulkopuolelle. Jos lopullinen standardi säilyttää tämän mittaus- ja esittämispoikkeuksen, peilausohjeisiin tulisi sisällyttää enemmän esimerkkejä sopimustyypeistä, joihin peilausmenetelmää sovelletaan.

Deloitte vastaa kysymykseen 2. samasta näkökulmasta kuin KPMG ja EY. Deloitte ei ole sitä mieltä siitä, että kysymyksessä 2. kuvatulla "peilauslähestymistavalla" saadaan todennukainen esitys osallistuvan sopimuksen taloudellisista näkökohdista (vakuutusriskin siirron kanssa tai ilman), koska siihen liittyvä monimutkaisuus on suurempi kuin IASB:n suunnittelemat hyödyt ja koska lähestymistapa sisältää useita puutteita, jotka voidaan korjata vain lisäämällä monimutkaisuutta. Näitä puutteita ovat Deloitteen mielestä:

- sulautettujen optioiden ja takuiden käsittely ei ole linjassa hinnoittelun tai sopimusehtojen kanssa
- osallistuvien kassavirtojen keskinäisen riippuvuuden vaikutus "peilauslähestymistavan" soveltamiseen
- epäjohdonmukainen CSM alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä, kun perusteena olevia eriä ei ole arvostettu käypään arvoon
- soveltaminen perusteena oleviin eriin, jotka eivät ole IFRS:n mukaisia varoja tai velkoja

PWC kertoo kysymyksen 2. vastauksessaan tiedostavansa, että on vaikea kehittää mitausmenetelmää, joka toimii kaikissa sopimuksissa, joilla on linkki perusteena oleviin eriin. Uudistettu riskiluonnos esittelee vaihtoehtoisen lähestymistavan sopimukseen, jotka edellyttävät, että yhteisö pitää hallussaan perusteena olevia eriä ja joissa määritellään yhteys vakuutuksenottajalle suoritettavien maksujen ja perusteena olevien välillä. Joissakin sopimuksissa nämä vaatimukset eivät välttämättä täyty, koska omaisuuden säilyttämiselle ei ole lakisääteistä vaatimusta. Vaikka vaihtoehtoinen lähestymistapa muutettuna voi toimia sijoitussidonnaisissa sopimuksissa, PWC uskoo, että riskiluonnoksen ehdotus ei sovellu sopimukseen, joissa vakuutuksenottajille uloslähtevillä kassavirroilla on merkittävä yhteys perusteena oleviin eriin, mutta on harkintavaltaa näiden palautusten jakamisessa. PWC kertoo arvioineensa useita lähestymistapoja näihin harkinnanvaraisiin osallistumissopimukseen. PWC:n mielestä BBA-malliin (GMM-malli) perustuvaa vaihtoehtoa tulisi kehittää ilman kassavirtojen hajottamista. Lopullisessa standardissa tulisi tehdä selväksi, mallinnetaanko epäsuorasti vaihtelevia kassavirtoja reaali maailman vai riskineutraaliuuden perusteella, koska tällä voi olla merkittävä vaikutus joidenkin sopimusten mittaamiseen. Jos molemmat vaihtoehdot ovat sallittuja, on esitettävä tiedot, jotka selittävät käytetyt arvostusmenetelmät.

Monimutkaisuus tulee esille myös kysymyksen 3. *”Vakuutus sopimusten tuottojen ja kulujen esittäminen tuloslaskelmassa”* KPMG:n ja PWC:n vastauksissa. KPMG:n vastauksessa kysymykseen 3. ehdotettu lähestymistapa voi johtaa kustannusten nousuun tuloslaskelman bruttomäärien ja OCI:n johtamisessa, mikä ei vaikuta voittoon tai tappioon. Tilinpäätösten käyttäjät ja laatijat tarvitsevat todennäköisesti lisää aikaa ymmärtääkseen ja hyväksyäkseen uuden esityksen. Lisäksi vaikka vakuutus sopimustulojen määrät johdettaisiin vakuutus vastuun muutosten perusteella, KPMG:n mielestä nämä määrät olisivat vähemmän yksinkertaisesti johdettavissa nykyisiin maksutoimenpiteisiin verrattuna. Sellaiset sijoituskomponentit, joita ei ole erotettu vakuutus sopimuksista, jätettäisiin pois määritettäessä vakuutustuloja ja syntyneitä korvauksia, jos ne edustavat määrää, joka

yhteisön on maksettava takaisin vakuutuksenottajille tai heidän edunsaajilleen riippumatta siitä, tapahtuuko vakuutustapahtuma. KPMG kertoo olevansa samaa mieltä aikomuksesta jättää talletusosuudet pois vakuutussopimustuloista, ja, että tiettyjen tuotteiden, erityisesti henkivakuutus tuotteiden, luonne aiheuttaa merkittäviä vaikeuksia jakaa vakuutusmaksut "riskiliiketoiminnan" ja "sijoitustoiminnan" kesken.

Myös PWC viittaa monimutkaisuuteen vastatessaan kysymykseen 3. PWC kertoo tukevana vakuutussopimuksista kirjattujen tuottojen ja kulujen käsitettä, joka on pitkälti yhdenmukainen muiden toimialojen kirjanpidon kanssa. Ehdotetun standardin tulomitaukseen liittyy kuitenkin PWC:n mielestä merkittäviä huolenaiheita. Erityisesti toiminnallinen monimutkaisuus erottelemattomien sijoituskomponenttien eriyttämisessä ja vaikeus selittää käyttäjille useiden tekijöiden aiheuttamia tulon liikkeitä (arvioitua korvaukset ja kulut, muutos riskien oikaisussa ja sopimukseen perustuvan palvelumarginaalin kuoletus). Lisäksi PWC:lle on epäselvää, kuinka tuotot ja kulut kirjataan vakuutus sopimuksista ja oletetuista jälleenvakuutussopimuksista, jotka kattavat menneitä tapahtumia. PWC:lle on epäselvää myös, mitä "syntyneen" korvausvaatimuksen määritelmä on kyseisissä sopimuksissa, koska ne kattavat epävarmuuden lopullisen maksusuoritus määrän suhteen eivätkä korvausten esiintymistä. PWC uskoo, että ehdotettu vakuutus sopimusten tulojen ja kulujen esittäminen tulee selventää näiden sopimusten osalta.

Edellä mainittujen lisäksi monimutkaisuutta kommentoidaan myös kysymyksen 4. *"Korkokulujen kirjaaminen tulosvaikutteisesti"* EY:n ja Deloitte:n vastauksissa. Kysymykseen 4. EY kommentoi, että voittoon tai tappioon kertyvän koron diskonttokoron päivittämisen seurauksena kassavirrat, jotka vaihtelevat suoraan perusteena olevien erien mukaan, olisi tarve erottaa muista kassavirroista. Tämä edellyttää kassavirtojen erittelyä, mikä on samanlainen jaottelu, jota on sovellettava peilausmenetelmää sovellettaviin sopimuksiin. Tämä johtaisi EY:n mielestä samanlaiseen monimutkaisuuteen kuin on havaittu sopimuksissa, joihin sovelletaan "peilaamista". Siksi EY uskoo, että kysymykseen 2 antamassaan vastauksessa esitettyä lähestymistapaa tulisi soveltaa kaikkiin osallistuviin sopimuksiin, eli sekä niihin, jotka täyttävät peilauslähestymistavan vaatimukset, että niihin, jotka eivät.

Sopimuksen kassavirroille, joiden odotetaan vaihtelevan suoraan perusteena olevien erien tuoton mukaan, vaatii yrityksiä päivittämään diskonttauskoron tulosvaikutteisen korkokulun määrittämiseksi, kun odotettavissa olevat vastaiset kassavirrat muuttuvat odotetun muutoksen seurauksena. EY:n mielestä ohjeet eivät ole riittävän selkeät tämän päivityksen soveltamisesta. Tämän sanamuodon perusteella kynnyiskohta näyttää olevan muutos perusteena olevien erien tuotoissa, mikä muuttaa odotuksia vakuutusentajien tulevista maksuista. Lisäksi sanamuoto näyttää viittaavan siihen, että kaikki päivitykset viittaavat päivityksen hetkellä voimassa olleeseen markkinakorkoon. IASB:n tarkoituksena on EY:n mielestä ehkä ollut osoittaa, että kun toteutumisarvon kassavirtoja muutetaan vastaamaan vakuutusentajalle odotettavissa olevia tuottoja, koronlisäysprosenttia on tarkistettava.

Deloitte kertoo kysymyksen 4. vastauksessaan keränneensä näyttöä siitä, että "OCI-ratkaisua" soveltaessaan vakuutusentaja ei välttämättä pysty vähentämään kirjanpidon epäsuhtaisuuksia, vaikka taustalla olevat muuttujat olisivat samankaltaisia ja varojen ja velkojen kassavirrat olisivat taloudellisesti yhteensopivia. Tämä johtuu rahoitusvarojen sekamittausmallista (a mixed financial asset measurement model) verrattuna vakuutus-sopimusten pakolliseen "OCI-ratkaisuun". Esimerkiksi "IFRS 9 ja OCI" ja ehdotettu pakollinen "OCI-ratkaisu" loisivat kirjanpitomallin, jossa kirjanpidon epäsuhta on väistämättöä korkoriskille pitkän vastuun keston aikana, vaikka kassavirrat olisivat taloudellisesti yhteensopivat johdannaisinstrumenttien avulla. Tämä johtuu siitä, että duraatiovajeen sulkevia vakuutusvelkoja kattavat johdannaiset arvostetaan aina käypään arvoon tulosvaikutteisesti.

Monimutkaisuutta kommentoidaan myös kaikkien Big Four -yhteisöjen kysymyksen 7. *"Standardiuudistuksen laatimisen selkeys"* vastauksissa. Deloitte kertoo olevansa sitä mieltä, että standardiluonnos sisältää monia osa-alueita, joita voitaisiin selventää. Deloitteen mielestä alla olevia osa-alueita tulisi selventää:

- soveltamisala (vakuutus-sopimuksen määritelmä - merkittävä vakuutusriski)

- arvostaminen vakuutus sopimuksen alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä (CSM, rahan aika-arvo)
- CSM:n myöhempi mittaaminen
- sopimukset, jotka edellyttävät, että yhteisö pitää hallussaan perusteena olevia eriä ja määrittelee linkin näiden tuottoon
- yksinkertaistettu lähestymistapa jäljellä olevan kannattavuuden vastuun mittaamiseen
- vakuutus sopimuksen muuttaminen ja taseesta poistaminen
- vakuutus sopimuksen kirjaaminen pois taseesta

KPMG vastaa kysymykseen 7. olevansa yleisesti sitä mieltä, että standardiluonnos on laadittu selkeästi ja heijastaa IASB:n päätöksiä. Monimutkaisuuden vähentämiseksi KPMG on kuitenkin sitä mieltä, että standardiluonnos kaipaa selvennyksiä seuraaville alueille:

- CSM:n mittaustaso
- hankinta- ja yleiskustannukset sopimusrajojen sisällä
- sopimukset osallistuvien ominaisuuksien kanssa
- sijoitussidonnaisten sopimusten mittaaminen
- sijoituskomponentit – vakuutuksenottajalainat
- luopumisvaihtoehdot
- kelpoisuus yksinkertaistettuun palkkionjakomenetelmään
- kuvaavia esimerkkejä

EY vastaa kysymykseen 7. tukevansa IASB:n tavoitetta laatia periaatteisiin perustuva standardi. Tämä asettaa EY:n mielestä kuitenkin haasteen luoda tasapainoinen kokonaisuus kattavista periaatteista asiaankuuluvien soveltamisohjeiden kanssa. EY ei usko, että IASB saavuttaa tätä tasapainoa kaikissa tapauksissa; joillakin alueilla opastus on melko korkeatasoista ja toisilla se on melko yksityiskohtainen ja ohjeellinen. Eräs erityisalue, jolla EY:llä on huomattavia vaikeuksia ymmärtää suunnitellusta soveltamisesta, on osallistumissopimuksia koskevat ohjeet sekä peilausmenetelmän mukaisen mittaus- ja esittämispoikkeuksen osalta että diskonttokoron päivittäminen tulosvaikutteisen kulun määrittäminen, jos peilausmenetelmää ei sovelleta. EY uskoo, että ohjeistus vaatii merkittäviä parannuksia, varsinkin jos hallitus aikoo säilyttää peilauksen. Tämän lisäksi EY kommentoi, että selkeää ei myöskään ole se, kuinka sulautettujen johdannaisten muutokset esitetään sopimuksissa, joissa ei käytetä peilausmenetelmää.

Myös PWC listaa kysymyksen 7. vastauksessaan osa-alueiden sanamuotoja, joihin kokee kaipaavansa selkeyttä:

- kassavirtojen muodostuminen
- vakuutus sopimusrajan määrittäminen
- diskonttauksen ohjeistus
- sopimuspalvelumarginaalin ohjeistus
- jälleenvakuutuksen ohjeistus
- sijoitussopimukset, joissa on harkinnanvaraisia osallistumisominaisuuksia
- yritysten yhdistäminen ja salkun siirrot
- vakuutus sopimusten muuttaminen ja taseesta poistaminen
- IFRS 17 -standardin käyttöönottoon siirtyminen
- Standardiuudistuksen vaikutus IFRS 1:een

6.2.2 Relevantin tiedon tuottamattomuus tilinpäätökseen

Kaikki Big Four -yhteisöjen vastaukset olivat yhteneväisiä kysymyksen 3. (ks. Liite 1.) vastauksissa, että IFRS 17 -standardi ei sellaisenaan tuottaisi relevanttia tietoa vakuutusyhtiöiden tilinpäätöksiin. EY:n vastauksesta kysymykseen 3. *"Vakuutus sopimusten tuottojen ja kulujen esittäminen tuloslaskelmassa"* ilmenee vertailukelpoisuushyödyn lisäksi, että standardiuudistus sellaisenaan ei kaikilta osin tuota relevanttia tietoa vakuutusyhtiöiden tilinpäätöksiin. Ehdotetun lähestymistavan soveltaminen olisi dramaattinen muutos tulojen kirjaamisesta maksettavien vakuutusmaksujen perusteella, kuin useimpien olemassa olevien henki- tai pitkäaikaisten vakuutus sopimusten standardien mukaan. EY kommentoi ymmärtävänsä, että IASB on saattanut haluta soveltaa tätä erittelyä yksinkertaisella, käytännöllisellä tavalla (vähentämällä "brutto" ansaitusta vakuutusmaksusta kaikkien kauden aikana rauenneiden vakuutusten takaisinostoarvo). Siitä huolimatta tilinpäätösten laatijat ja käyttäjät saattavat miettiä, miksi sopimusta ei eroteta arvostuksessa, vaan silloin sijoituskomponenttien kassavirrat erotetaan tuloslaskelman esittämistä varten. Tämä dilemma korostaa, että ansaittu palkkio -malli allokoituna asiakasvastikkeena ei välttämättä tuota hyödyllistä tietoa sopimuksista, joissa on merkittävä investointikomponentti ja jotka mitataan käypään arvoon. EY:n mielestä lopullisen päätöksen liikevaihdon raportoinnista laajaan tulokseen tulee perustua siihen, mitä tilinpäätöksen

käyttäjät arvostavat yritysten taloudellista kehitystä analysoidessaan. Siksi pääasiallisena perusteena tulisi olla se, ovatko käyttäjät sitä mieltä, että "ansaitut vakuutusmaksut" on hyödyllinen kuvaus vakuutus sopimusten suorituskyvystä tilinpäätöksessä ja ovatko lisäedut vakuutus sopimustulojen esittämisestä yhdenmukaisella tavalla muiden yksiköiden kanssa suuremmat kuin vakuutusmaksut tämän määrän valmistelussa.

KPMG kommentoi kysymyksen 3. vastauksessaan johdon mukaisuushyödyn lisäksi, että IASB:n ehdottama lähestymistapa eroaisi huomattavasti nykyisestä esitystavasta. Tilinpäätösten käyttäjien ja laatijoiden kanssa on kommunikointia, jotta voidaan selvittää, antaako ehdotukset käyttäjille olennaisinta ja päätöksenteon kannalta hyödyllisintä tietoa ja ovatko uuden esitystavan soveltamisesta aiheutuvat kustannukset suuremmat kuin siitä saadut edut. KPMG pohtii, olisiko toinen vaihtoehtoinen esitys parempi, esimerkiksi vakuutusmaksuperusteinen lähestymistapa, joka vastaa paremmin nykyistä käytäntöä. KPMG:n mielestä on myös epäselvää, miten esittämistä koskevaa ohjeistusta sovellettaisiin vakuutus sopimuksiin, jotka kokonaan tai osittain mitataan replikoivan omaisuuden (kassavirrat vastaavat täsmälleen kaikissa skenaarioissa vakuutus sopimusten ryhmän sopimukseen perustuvia kassavirtoja määrältään, ajoitukseltaan ja epävarmuudeltaan) menetelmällä. Esimerkiksi replikoitavaa omaisuuseriä käyttävien vakuutus sopimusten osalta ei ole selvää, kuinka diskonttauskorkoon ja riskioikaisujen ja niihin liittyvien liitetietojen muutoksiin liittyvät esittämisvaatimukset kvantifioitaisiin ja sovellettaisiin. Laatiessaan lopullista standardia IASB:n tulee ottaa käyttöön lisäohjeistusta tällä alalla.

Deloitte kertoo vastauksessaan, ettei tue kysymyksessä 3. esitettyjä ehdotuksia. Deloitte kommentoi, että vakuutus sopimukset eivät ole puhtaasti palvelusopimuksia tai rahoitusinstrumentteja, ja tämä oli keskeinen syy IASB:n päätökseen luoda erityisohjeistus vakuutus sopimusten kirjanpitoon. Ehdotettu menettely perustuu edelleen käsitteeseen vakuutus sopimusten kirjanpidosta oikeuksien ja velvollisuuksien nippuna. Vakuutusluoehdotus näyttää olevan ristiriidassa tämän keskeisen periaatteen kanssa, eikä siinä ole

perusteita yksinkertaistetulle menetelmälle poiketa siitä. Deloitte uskoo, että vakuutus-
sopimusten taloudellinen raportointi on asianmukaisesti keskittynyt kirjanpitoon koko
sopimusmittauksen näkökulmasta, eikä usko, että tuottojen esitystapaa voidaan kääntää
käänteissuunnittelun perusteella määritetyistä arvostusperiaatteista ilman vakuutusyhtiön
yleisen rakenteen uudelleenarvioinnin mallia. Deloitte uskoo, että uusi tulomittari
ei olisi tarkoin esitys siitä panoksesta, jonka pitkäkestoiset vakuutus-
sopimukset tarjoavat vakuutus-
sopimusten taloudelliseen tulokseen kyseisellä ajanjaksolla. IASB haluaa Deloitte-
mukaan kehittää yhteinen esittämisvaatimus kaikille vakuutus-
sopimuksille, nämä tu-
lisi mitata eri vakuutus-
sopimusten erilaisiin ominaisuuksiin. Deloitte uskoo, että IASB tu-
lisi hyväksyä kahden erilaisen esitysvaatimuksen rinnakkaiselo, kun ne tarjoavat ratkai-
sulle hyödyllisimmän esityksen lyhyt- ja pitkäkestoisten vakuutus-
sopimusten vaikutuk-
sesta vakuutus-
sopimusten taloudelliseen tulokseen tietyllä ajanjaksolla. Yhdessä tämän perustavanlaa-
tuisen huolen kanssa olemme sitä mieltä, että uudet vakuutus-
tuotot eivät vastaa sijoit-
tajien pyytämiä volyymitietoihin.

PWC:n mielestä kysymyksessä 3. esitettyyn menettelytapaan liittyy huolenaiheita, erityi-
sesti toiminnallinen monimutkaisuus erottelemattomien sijoituskomponenttien eritte-
lyssä ja vaikeus selittää käyttäjille useiden tekijöiden (arvioidut korvaukset ja kulut, muu-
tos riskien oikaisussa ja CSM:n kuoletus) aiheuttamia tulon liikkeitä.

PWC:n mielestä IASB:n tulisi jatkaa työskentelyä tilinpäätösten laatijoiden ja käyttäjien
kanssa sen määrittämiseksi, tarjoaako tuottojen ja kulujen sisällyttäminen laajaan tulos-
laskelmaan hyödyllistä tietoa. Lisäksi PWC:lle on epäselvää, kuinka tuotot ja kulut kirja-
taan vakuutus-
sopimuksista ja oletetuista jälleenvakuutus-
sopimuksista, jotka kattavat
menneitä tapahtumia. On epäselvää, mikä on näiden sopimusten "syntyneiden" kor-
vausten määritelmä, koska ne kattavat epävarmuuden lopullisesta maksusuoritusmää-
rystä eivätkä korvausten esiintymisestä. PWC uskoo, että ehdotettua vakuutus-
sopimus-
tulojen ja kulujen esittämistä näiden sopimusten osalta tulisi selventää.

Kaikki Big Four -yhteisöt kommentoivat kommenttikirjeissään, että kysymyksen 4. ”*Korkokulujen kirjaaminen tulosvaikutteisesti*” käytäntöehdotus ei kaikilta osin tuottaisi relevanttia infoa tilinpäätöksiin. PWC perustelee vastaustaan kysymykseen 4. viitaten voimassa oleviin standardeihin. IFRS 9:ssä on sekoitettu arvostusmalli velkainstrumenttien kirjaamiseen joko käypään arvoon tulosvaikutteisesti, käypään arvoon muutoin kirjattuna tai jaksotettuun hankintamenuun. Kahdessa jälkimmäisessä ryhmässä korot kirjataan tulosvaikutteisesti historialliseen jaksotettuun hankintamenuun. Tämä on toisin kuin IAS 37:ssä ”Provisions, contingent liabilities and contingent assets”, jossa diskonttauskorkojen muutokset kirjataan tulosvaikutteisesti käypään arvoon. Jotkut näkevät vakuutus sopimukset PWC:n mukaan enemmän rahoitusinstrumenttien kaltaisena ja siten kirjaisivat diskonttokorkojen muutoksen muuhun pääomaan, kun taas toiset kirjaisivat ne tulokseen tai tappioon. Ottaen huomioon IFRS 9:n sekamittausmallin ja IAS 37:n käsittelyn, PWC ei usko, että diskonttokurssien muutosten huomioiminen OCI:ssa tarjoaisi olennaista tietoa tilinpäätöksiin kaikissa olosuhteissa. Monilla vakuutusyhtiöillä on hallussaan vakuutus sopimuksia tukevia varoja, joita ei voida arvostaa käypään arvoon OCI:n kautta tai jaksotettuun hankintamenuun. Esimerkiksi sellaisten omaisuuserien osalta, jotka tukevat vakuutus sopimuksia, joiden käyvän arvon muutokset kirjataan tulosvaikutteisesti, PWC uskoo, että on tarkoituksenmukaisempaa kirjata näihin vakuutus sopimuksiin liittyvät diskonttauskorkojen muutokset tulosvaikutteisesti.

EY perustelee kysymyksen 4. vastaustaan PWC:n tavoin viittaamalla IFRS 9 -standardiin. EY:n mielestä OCI:n käyttö on yhdenmukainen FVOCI:n sisällyttämisestä IFRS 9 -standardiin (ks. luku 7.1.2). OCI:n käyttö ei EY:n mielestä kuitenkaan ratkaise kirjanpidon epäsuhtaa, kun yritys pitää hallussaan sijoituksia, jotka eivät ole FVOCI:ssa (esimerkiksi kiinteistöt, johdannaiset tai pääomarahastot). OCI:n pakollinen soveltaminen vakuutusvelkoihin voi aiheuttaa tällaisten instrumenttien kirjanpidon epäsuhtaan.

EY:n tavoin KPMG kommentoi kysymykseen 4. liittyvän niin hyötyjä (ks. luku 7.1.2) kuin haasteita. KPMG:n vastaus on yhteneväinen PWC:n ja EY:n vastaukseen OCI:hin liittyvän

ehdotuksen lisäävän kirjanpidon epäsuhtaa. KPMG perustelee näkemystään esimerkeillä: kirjanpidon epäsuhtaa lisää se,

- jos vakuutusvelkojen rahoittamiseen tarkoitetut rahoitusvarat eivät ole luokiteltu FVOCI:ksi uudistettujen rahoitusinstrumenttistandardien mukaan,
- jos varat eivät täytä pelkästään pääoma- ja korkotestiä tai liiketoimintamallitestiä, jos yhteisöt ovat päätyneet siihen, että rahoitusvaroja hallinnoidaan käyvän arvon perusteella tai
- jos yhteisöillä on varoja, jotka muutoin edellyttäisivät käypään arvoon tulosvaiikutteisesti kirjaamista (fair value through profit or loss, FVTPL) ehdotusten mukainen luokittelu (esim. osakkeet ja johdannaiset, jotka eivät täytä suojauslaskennan vaatimuksia).

Vaikka Deloitte kommentoi kysymykseen 4. liittyvä hyötyjä (ks. luku 7.1.2), EY:n ja KPMG:n tavoin Deloitte mielestä ehdotukseen liittyy myös haasteita. Deloitte ei usko, että ehdotus vaatii osan vakuutusvelkojen korkokuluista esittämistä muiden laajan tuloksen erissä, kattaisi varojen ja velkojen hallinnan vivahteita. Tulokset, jotka esitettäisiin IFRS 9:n yhteydessä, jättävät käsittelemättä huomattavan määrän kirjanpidollisia epäsuhtaisuuksia, jotka vaikeuttaisivat vakuutusvelkojen laatimien taloudellisten tietojen relevanssia. Rahoitusinstrumenttien käyvän arvon vaihtoehto ei myöskään olisi tehokas tämän asian käsittelyssä, koska "OCI-ratkaisu" on pakollinen vakuutusvelkoissa. Sitä vastoin vakuutusvelkojen, joka ei päättää hallita duraatioriskiä ja luokittelee rahoitusvaransa käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta, kirjaa mahdollisen duraatiovaon vaikutuksen kertyneisiin muihin laajan tuloksen eriin. Deloitte uskoo, että nämä kaksi skenaariota rinnakkaisina eivät tarjoa käyttäjille riittävästi olennaista tietoa tapahtumien taloudellisista vaikutuksista.

6.2.3 Kustannukset

IFRS 17-standardin käyttöönottoon ja soveltamiseen odotetaan liittyvän suuria kustannuksia. EY kommentoi kysymyksen 6. *"Vakuutusvelkojen koskevan standardin todenmukaiset vaikutukset"* vastauksessaan, että yritykset joutuisivat käyttämään huomattavia

resursseja IFRS 17-standardia sovellettaessa. Yleensä kun kirjanpitostandardia päivitetään, kaikilla yrityksillä on kustannukset, jotka ovat jonkin verran vertailukelpoisia. IFRS 17 kohdalla joidenkin yritysten kustannukset voivat poiketa merkittävästi muiden yritysten kustannuksista, ja keskikokoisilla ja pienillä vakuutusyhtiöillä saattaa olla todennäköisemmin kustannuksia, jotka ylittävät hyödyt. Toteutuskustannusten tulee olla tasolla, joka on kohtuullinen uuden vakuutus sopimusten kirjanpito standardin puitteissa, joka tuo johdonmukaisen ratkaisun pidemmällä aikavälillä.

KPMG:n kommentoi kysymykseen 6., että IASB:n olisi erityisen tärkeää arvioida kustannusten ja hyötyjen välisiä tasapainoja erityisesti seuraavien osa-alueiden osalta:

- sopimusten käsittely, joilla on osallistuvia ominaisuuksia;
- muut laajan tuloslaskelman erien (OCI) käyttö diskonttokoron muutosten esittämisessä;
- tuloslaskelman ja muut laajan tuloslaskelman erien (OCI) esittäminen; ja
- sellaisten sopimusten sisällyttäminen ehdotusten soveltamisalaan, joita ei aiemmin pidetty vakuutuksina.

PWC kommentoi kysymyksen 6. vastauksessaan olevansa myös sitä mieltä, lopulliseen standardiin siirtyvillä yrityksillä voi syntyä merkittäviä kustannuksia uusien vaatimusten noudattamisesta. Kaiken kaikkiaan PWC uskoo, että ehdotettujen vaatimusten noudattamisesta aiheutuvat kustannukset ovat perusteltuja IFRS 17:sta saatavilla hyödyillä. Vakuutus sopimusten kattavan kirjanpito standardin tarpeen odotetaan ylittävän nämä kustannukset.

Deloitte kommentoi luvuissa 7.2.1 ja 7.2.2 kysymykseen 4. esitettyjen haasteiden lisäksi myös kustannushaasteita. "OCI-ratkaisun" ehdotetun hyödyntämisen mekaniikka on Deloitteen mielestä monimutkainen ja edellyttäisi korkokäyrän liikkeen seuranta järjestelmillä, jotka aggregoivat sopimuksia samalla tavalla kuin henkivakuutus alalla käytetyt kohortit. Tämä monimutkaisuus voi aiheuttaa suurempia kustannuksia niille vakuutus enantajille, joilla ei ole järjestelmiä, jotka käsittelevät sopimuskohortteja, ja niiden voi

olla vaikeampi seurata liikkeitä jaksoittain. Koska OCI-ratkaisu olisi pakollinen ja siitä aiheutuu merkittäviä käyttöönottokustannuksia, Deloitte uskoo, että IASB:n tulisi harkita, voidaanko kirjanpidon epäsuhtaa korjata vaihtoehtoisella tavalla.

6.2.4 Ajan käyttö

KPMG kommentoi kysymyksen 5. *”Voimaantulopäivä ja siirtymävaihe”* vastauksessaan IFRS 17 vaatimusten toteuttamisen vievän paljon aikaa. Standardiuudistuksen monimutkaisuuden ja nykyisten käytäntöjen perusteellisen muutoksen vuoksi standardiuudistuksen toteuttamisen odotetaan olevan laaja tehtävä useimmille yhteisöille, joita standardi koskee, mukaan lukien yhteisöt, jotka eivät ole vakuutusyhteisöjä, mutta myöntävät IFRS 17:n mukaisia vakuutussopimuksia. Yhteisöt tarvitsevat riittävästi aikaa järjestelmien kehittämiseen, testaamiseen ja tiedon keräämiseen siirtymävaiheessa esitetyn vertailuvuoden alkuun mennessä. Valmistelijoilta ja käyttäjiltä menee aikaa tutustua uusien raportointivaatimusten soveltamiseen ja niiden tulkintaan.

EY kommentoi kysymyksen 5. vastauksessaan olevansa sitä mieltä, että vakuutusentajat tarvitsevat kohtuullisen ajan tarvittavien muutosten toteuttamiseen prosesseihinsa ja järjestelmiinsä voidakseen tuottaa oikea-aikaista taloudellista tietoa. EY toivoo, että vakuutussopimusstandardin ja uudistetun IFRS 9:n voimaantulopäivät yhdenmukaistettaisiin, jotta yritysten ei tarvitse käydä läpi kahta muutoskierrosta. EY:n mielestä IASB:n ei kuitenkaan pitäisi lykätä IFRS 9:n voimaantulopäivää pelkästään vakuutussopimusstandardin voimaantulopäivän mukaiseksi.

7 Yhteenveto ja johtopäätökset

Tämän luvun ensimmäisessä alaluvussa esitellään tutkielman tulosten yhteenveto ja muodostetaan näiden pohjalta johtopäätökset. Toisessa alaluvussa arvioidaan tutkimustulosten luotettavuutta ja rajoitteita. Viimeisessä alaluvussa esitetään jatkotutkimusehdotus.

7.1 Yhteenveto ja johtopäätökset

Tämän tutkielman tavoitteena oli tutkia, millaisia vaikutuksia IFRS 17 -standardin käyttöönotolla odotetaan olevan tilintarkastusyhtiöiden näkökulmasta. Vaikutuksia tarkasteltiin oletettujen hyötyjen ja haasteiden kautta. Kommenttikirjeissä esitetyissä kysymyksissä IASB pyytää vastaajia kommentoimaan näkemyksensä, antaako standardiuudistus täsmällisempää tietoa vakuutusyhtiöiden taloudellisesta asemasta ja kannattavuudesta, lisääkö se vakuutusyhtiöiden toiminnan läpinäkyvyyttä sekä parantaako se yhtiöiden tilinpäätösten vertailukelpoisuutta. Mikäli vastaajien näkemykset eroavat standardiehdotuksessa esitetyistä menettelytavoista, IASB pyytää vastaajia perustelemaan, miksi. Big Four -yhteisöjen mielestä standardiuudistukseen liittyy monia oletettuja hyötyjä, mutta yhtiöt keskittyvät kommenttikirjeiden vastauksissaan pitkälti niihin kohtiin, jotka kaipaavat vastaajien mielestä vielä hiomista.

Kuten taulukoista 3. ja 4. nähdään, Big Four -yhteisöjen mielestä joihinkin IFRS 17 -standardin tuomiin muutoksiin liittyy niin oletettuja hyötyjä kuin haasteita. Kommenttikirjeiden perusteella odotetut hyödyt ja haasteet ovat samanlaisia kuin teoriaosuudessa esitetyt. Osassa vastauksista kaikilla Big Four -yhteisöillä oli pitkälti yhteneväiset vastaukset kommenttikirjeissä esitettyihin kysymyksiin. Osan kysymysten osalta Big Four -yhteisöjen näkemykset olivat saman suuntaiset, mutta osa perusteli vaikutuksiaan käyttäen eri sanamuotoja, jolloin tässä tutkielmassa vastaukset luokiteltiin eri hyöty- tai haastekategoriaan, esimerkiksi antaako standardimuutos täsmällisempää tietoa vakuutusyhtiöiden

taloudellisesta asemasta ja kannattavuudesta vai lisääkö se yhtiöiden toiminnan läpinäkyvyyttä.

Taulukkoihin 5. ja 6. on koottu yhteenvedona kaikkien Big Four -yhteisöjen näkemykset IFRS 17 -standardin käyttöönottoon liittyvistä oletetuista hyödyistä ja haasteista. Näkemykset on eritelty oletettuihin hyötyihin ja IFRS 17 tuomiin muutoksiin Big Four -yhtiöittäin.

Taulukko 5. Big Four -yhteisöjen näkemykset IFRS 17 -standardin käyttöönottoon liittyvistä oletetuista hyödyistä.

Big Four -yhteisöjen näkemykset IFRS 17 -standardin käyttöönottoon liittyvistä oletetuista hyödyistä					
Oletettu hyöty	IFRS 17 tuoma muutos	Deloitte	EY	KPMG	PWC
Täsmällisempien tietojen antaminen vakuutusyhtiöiden taloudellisesta asemasta ja kannattavuudesta	Sopimuksen mukaisen palvelumarginaalin säätäminen (IASB kysymys 1).	x	x	x	x
	Vakuutus sopimusten tuottojen ja kulujen esittäminen tuloslaskelmassa (IASB kysymys 3).	x			
Läpinäkyvyyden lisääntyminen	Sopimuksen mukaisen palvelumarginaalin säätäminen (IASB kysymys 1).			x	x
	Korkokulujen kirjaaminen tulosvaikutteisesti (IASB:n kysymys 4).	x	x	x	
Yhtiöiden tilinpäätösten parempi vertailukelpoisuus	Vakuutus sopimusten tuottojen ja kulujen esittäminen tuloslaskelmassa (IASB kysymys 3).		x	x	x

Kaikki Big Four -yhteisöt olivat sitä mieltä, että sopimuksen mukaisen palvelumarginaalin säätäminen (IASB:n kysymys 1.) antaisi täsmällisempiä tietoja vakuutusyhtiöiden taloudellisesta asemasta ja kannattavuudesta. CSM tekee kirjanpitomallista sisäisesti johdonmukaisemman. Standardiuudistuksen myötä CSM:n rooli kuvaa ansaitsematonta voittoa. Lisäksi se heijastaa paremmin vakuutus sopimusten taloudellista informaatiota ja tarjoaa etuja vakuutuksenottajalle tai muille osapuolille, jotka liittyvät vakuutuksenottoon haitallisesti vaikuttaviin epävarmoihin tapahtumiin. Deloitteen mielestä vakuutus sopimusten tuottojen ja kulujen esittäminen tuloslaskelmassa (IASB:n kysymys 3.) antaisi myös täsmällisempiä tietoja vakuutusyhtiöiden taloudellisesta asemasta ja kannattavuudesta. esitetty ehdotus velvollisuuteen esittää tilikaudella alun perin kirjattuihin vakuutus sopimukseen vaikuttaa taseeseen kirjattuihin määriin, jolloin esitetään erikseen vaiku-

tus vakuutusten odotettuun nykyarvoon, tuleviin kassavirtoihin, ulostuloihin, riskien oikaisuun ja CSM:ään. EY, KPMG ja PWC keskittyivät kysymyksessä 3. esitettyyn IFRS 17 tuoman muutoksen kehityskohtiin. KPMG:n ja PWC:n mielestä sopimuksen mukaisen palvelumarginaalin säätäminen lisäisi yhtiöiden toiminnan läpinäkyvyyttä. KPMG, EY ja Deloitte olivat sitä mieltä, että korkokulujen kirjaaminen tulosvaikutteisesti lisäisi yhtiöiden toiminnan läpinäkyvyyttä. PWC, EY ja KPMG kommentoivat, että vakuutus sopimusten tuottojen ja kulujen esittäminen tuloslaskelmassa parantaisi vakuutusyhtiöiden tilinpäätöksen vertailukelpoisuutta.

Taulukko 6. Big Four -yhteisöjen näkemykset IFRS 17 -standardin käyttöönottoon liittyvistä oletetuista haasteista.

Big Four -yhteisöjen näkemykset IFRS 17 -standardin käyttöönottoon liittyvistä oletetuista haasteista					
Oletettu hyöty	IFRS 17 tuoma muutos	Deloitte	EY	KPMG	PWC
Monimutkaisuus	Sopimuksen mukaisen palvelumarginaalin säätäminen (IASB kysymys 1).	x	x	x	x
	Sopimukset, jotka edellyttävät yrityksen pitävän hallussaan perusteena olevien erien tuotteita ja määrittävät linkin näiden perusteena olevien erien vakuutus tuotteiden tuottoon (IASB:n kysymys 2).	x	x	x	x
	Vakuutus sopimusten tuottojen ja kulujen esittäminen tuloslaskelmassa (IASB kysymys 3).			x	x
	Korkokulujen kirjaaminen tulosvaikutteisesti (IASB:n kysymys 4).	x	x		
	Standardiuudistuksen laatimisen selkeys (IASB:n kysymys 7).	x	x	x	x
Standardiuudistus ei tuota relevanttia tietoa vakuutusyhtiöiden tilinpäätöksiin	Vakuutus sopimusten tuottojen ja kulujen esittäminen tuloslaskelmassa (IASB:n kysymys 3.)	x	x	x	x
	Korkokulujen kirjaaminen tulosvaikutteisesti (IASB:n kysymys 4).	x	x	x	x
Kustannukset	Vakuutus sopimuksia koskevan standardin todennäköiset vaikutukset (IASB:n kysymys 6.)		x	x	x
	Korkokulujen kirjaaminen tulosvaikutteisesti (IASB:n kysymys 4).	x			
Ajankäyttö	Voimaantulopäivä ja siirtymävaihe (IASB:n kysymys 5).		x	x	

IFRS 17 -standardin käyttöönottoon liittyvistä oletetuista haasteista monimutkaisuus nousi eniten esille Big Four -yhteisöjen vastauksissa. Kaikkiin kommenttikirjeessä esitettyihin kysymyksiin ja IFRS 17 -standardin tuomiin muutoksiin liittyy Big Four -yhteisöjen mielestä haasteita.

Kaikkien Big Four -yhteisöjen mielestä sopimuksen mukaisen palvelumarginaalin säätäminen (IASB:n kysymys 1.) ja sopimukset, jotka edellyttävät yrityksen pitävän hallussaan perusteena olevien erien tuotteita ja määrittävät linkin näiden perusteena olevien erien vakuutus tuotteiden tuottoon (IASB:n kysymys 2.), odotetaan liittyvän monimutkaisuutta. IASB:n kysymykseen 2. vastauksissa kaikki Big Four -yhteisöt keskittyivät standardiehdotuksen kehityskohtiin enemmän kuin sen tuomiin oletettuihin hyötyihin. KPMG ja PWC kommentoivat vastauksissaan vakuutus sopimusten tuottojen ja kulujen esittämiseen tuloslaskelmassa (IASB:n kysymys 3.) liittyvän monimutkaisuutta. Deloitte ja EY kertoivat kommenttikirjeissään korkokulujen kirjaamiseen tulosvaikutteisesti liittyvän monimutkaisuutta. Näiden lisäksi kaikki Big Four -yhteisöt olivat sitä mieltä, että standardiuudistuksen laatimisen selkeyteen (IASB:n kysymys 7.) liittyy monimutkaisuutta. Toisin sanoen minkään Big Four -yhteisön mielestä standardiluonnosehdotukset kokonaisuudessaan sellaisenaan eivät olleet täysin selkeitä. Kaikien Big Four -yhteisöt mielestä standardiehdotuksen tuomat muutokset vakuutus sopimusten tuottojen ja kulujen esittäminen tuloslaskelmassa (IASB:n kysymys 3.) ja korkokulujen kirjaaminen tulosvaikutteisesti (IASB:n kysymys 4.) eivät sellaisenaan tuottaisi relevanttia tietoa vakuutusyhtiöiden tilinpäätöksiin. EY:n, KPMG:n ja PWC:n kommenttikirjeissä kuvattiin kysymykseen 6. ”Vakuutus sopimuksia koskevan standardin todennäköiset vaikutukset” liittyvän oletettuna haasteena suuret kustannukset. Deloitte kommentoi suuria kustannuksia syntyvän etenkin IFRS 17 -standardiehdotuksessa mainitusta korkokulujen kirjaamisesta tulosvaikutteisesti. Oletetuiksi haasteeksi KPMG ja EY nostivat kommenttikirjeissään esille myös ajankäytön IASB:n kysymyksen 5. ”Voimaantulo ja siirtymävaihe” vastauksissaan.

Uuden standardin käyttöönoton voidaan olettaa vievän aikaa ja resursseja. Standardiuusitus olisi laadittava mahdollisimman selkeään muotoon, jotta siitä saadut hyödyt ylittäisivät siihen liittyvät haasteet. Kaiken kaikkiaan, vaikka uuteen standardiin siirtymiseen liittyy useita haasteita, kuten luvussa 4 kuvattiin Krugerin (2010) kertoneen, että ennen IFRS 17 -standardiuudistusta vakuutusyhtiöiden vertailtavuus on siis ollut haastavaa vakuutusyhtiöiden liiketoiminnasta johtuvien kirjauskäytäntöjen vuoksi. Näin ollen tarvitaan rajatumpi ja edistyneempi standardi: IFRS 17. Johdannossa kerrottiin Leppiniemen

ja Waldenin (2019) kuvailevan ”Uuden standardin tavoitteena on antaa täsmällisempää tietoa vakuutusyhtiöiden taloudellisesta asemasta ja kannattavuudesta. Tarkoituksena on lisätä läpinäkyvyyttä ja parantaa yhtiöiden tilinpäätösten vertailukelpoisuutta.”. Vaikka oletettuja haasteita on Big Four -yhteisöjen mielestä kappalemääräisesti enemmän kuin oletettuja hyötyjä, oletettujen hyötyjen odotetaan ylittävän oletetut haasteet.

Vakuutus sopimuksia säätelevää standardiuudistusta voidaan pitää hyvänä ja tärkeänä asiana. Standardiuudistuksen myötä vakuutusyhtiöiden taloudellisesta asemasta ja kannattavuudesta tullaan saamaan täsmällisempää tietoa. IFRS 17 -mallien soveltaminen tuo vakuutus sopimusten kirjauskäytäntöihin yhtenäisyyttä, lisää siten vakuutusyhtiöiden toiminnan läpinäkyvyyttä ja parantaa tilinpäätösten vertailtavuutta. Koska standardiuudistus on laaja ja standardin käyttöönottoa voidaan pitää haastavana, on erityisen tärkeää, että standardiuudistus laadittaisiin mahdollisimman selkeään muotoon, jotta siitä saadut hyödyt ylittäisivät siihen liittyvät haasteet.

7.2 Tutkimustulosten luotettavuus ja rajoitteet

Laadullisen tutkielman tarkoituksena on tutkijan henkilökohtaisten tulkintojen perusteella tehty tuotot tutkittavasta ilmiöstä. Tämän tutkielman tutkittava joukko koostui Big Four -yhteisöistä. Vaikka aineisto koostui vain neljästä kommenttikirjeestä, tutkittavaan joukkoon ei olisi voitu lisätä useampia yhtiöitä, sillä tutkittava joukko kattaa kaikki maailman Big Four -yhteisöt. Tutkittavat tulokset olisivat kuitenkin voineet erota tämän tutkielman tuloksista, mikäli tutkittava joukko olisi ollut laajempi tai koostunut toisen alan yrityksistä, esimerkiksi vakuutusyhtiöistä.

Tämän tutkielman suurimpana rajoitteena voidaan siten pitää rajallista tutkimusaineistoa. Kommenttikirjeitä lähetettiin kommentoitavaksi yhteensä 198 kappaletta, joista tämän tutkielman aineistoon valikoitui neljä kappaletta. Tutkimustuloksia voitaisiin pitää luotettavampina, mikäli kommenttikirjeiden lisäksi aineistoon olisi lisätty esimerkiksi haastatteluja Big Four -yhteisöjen IFRS-asiantuntijoilta.

Tutkielman rajoitteena on myös tutkielmassa käytetty tutkimusmenetelmä. Kommenttikirjeiden analysoinnissa käytettiin aineistolähtöistä sisältöanalyysia. Pyrkimyksenä oli tiivistää aineisto johtopäätösten tekemiseksi niin, että informaatiota ei kadoteta. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on siten tutkijan henkilökohtaisten tulkintojen perusteella tehty tuotos tutkittavasta ilmiöstä. Tutkimustulokset voisivat erota tämän tutkielman tutkimustuloksista, mikäli tutkimuksen olisi tehnyt toinen henkilö.

7.3 Jatkotutkimusehdotus

Tässä tutkielmassa on tutkittu IFRS 17 -standardin käyttöönottoon liittyviä oletettuja hyötyjä ja haasteita. Jatkotutkimuksessa voitaisiin tutkia käytännön kokemuksia IFRS 17 -standardia soveltavien yhtiöiden näkökulmasta tai näiden yhtiöiden sidosryhmien (kuten tilintarkastajien) näkökulmasta, kun IFRS 17 -standardi on otettu käyttöön. Mielekästä olisi tutkia ovatko toteutuneet hyödyt ja haitat yhteneväisiä oletettuihin hyötyihin ja haasteisiin. Mielekästä olisi myös tutkia ilmeneekö oletettujen hyötyjen ja haasteiden lisäksi muita hyötyjä ja haasteita, kun standardiuudistus on otettu käyttöön.

Lähteet

- Aarzen, A. ja Mourik, T. J. (2005). IFRS 4 Insurance Contracts. *MAB*. 79(1), p.10-18
- Anantharaman, Divya. (2015). Understanding the evolution of SFAS 141 and 142: An analysis of comment letters. Rutgers University, USA. *Research in Accounting Regulation* 27 (2015) pp. 99–110
- Barelle, L. & Boreman, A. (2017) General insurance: The wide-ranging implications of IFRS 17. Noudettu 3.9.2022 osoitteesta <https://www.theactuary.com/features/2017/06/2017/06/05/general-insurance-wide-ranging-implications-ifrs-17>
- Clark, P. (2004) Financial Reporting: IFRS 4 - Filling the gap. *Accountancy*, 133(1330), pp. 86-87.
- Deller, A. (2017) Insurance contracts. *Accounting & Business*, 20(6), p. 49.
- Deloitte. (2017). IFRS 17 – Insurance Contracts Technical summary of IFRS 17. Noudettu 15.11.2022 osoitteesta https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/za/Documents/financial-services/za_IFRS17_Insurance_Contracts_Technical_summaryNv1.pdf.
- Deloitte. (2020). A Middle East Point of View - Spring 2020. New kid on the block.
- IFRS 17: An overview. Noudettu 3.9.2022 osoitteesta https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/xs/Documents/About-Deloitte/mepovdocuments/mepov31/new-kid-on-the-block-IFRS17_mepov31.pdf.
- EY (2017a) IFRS 17: What to do now. Implications for European insurers. Noudettu 7.9.2022 osoitteesta https://eyfinancialservicesthoughtgallery.ie/wp-content/uploads/2017/08/EY-IFRS-17-Implications-for-European-Insurers_Optimized.pdf.
- EY (2017b) IASB issues IFRS 17 - the new Standard for insurance contracts. Noudettu 7.10.2022 osoitteesta http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/IFRS_17_and_European_insurers/%24FILE/e-y-ifrs17-implications-for-european-insurers.pdf.
- EY. (2020). Ten key actions to kickstart your IFRS 17 implementation. Noudettu 15.10.2022 osoitteesta https://www.ey.com/en_gl/insurance/ten-key-actions-to-kickstart-your-ifrs-17-implementation.
- EY. (2021). IFRS 17 implications for European insurers. Noudettu 7.10.2022 osoitteesta https://www.ey.com/en_gl/insurance/ifrs-17-new-standard--six-things-to-do-now.
- Georgiou, G. (2010). The IASB standard-setting process: Participation and perceptions of financial statement users. *The British Accounting Review*, 42(2), pp. 103–118. <https://doi:10.1016/j.bar.2010.02.003>.

- Gornik-Tomaszewski, S. (2005) IASB issues first standard on accounting for insurance contracts. *Bank Accounting & Finance*, 18(2), pp. 45-47.
- Grant Thornton. (2017). Get ready for IFRS 17. A fundamental change to the reporting for insurance contracts. Noudettu 8.10.2022 osoitteesta <https://www.grantthornton.global/globalassets/1.-member-firms/global/insights/article-pdfs/2017/get-ready-for-ifs-17---a-fundamental-change-to-the-reporting-for-insurance-contracts.pdf>.
- Hines, T. M. (2007). International Financial Reporting Standards: A Guide to Sources for International Accounting Standards. *Journal of Business & Finance Librarianship*, 12(3), 3–26. https://doi.org/10.1300/J109v12n03_02.
- IFRS Foundation. (2013). Revised Exposure Draft and comment letters—Insurance Contracts. View the comment letters. Noudettu 22.12.2022 osoitteesta <https://www.ifs.org/projects/completed-projects/2017/insurance-contracts/revised-ed-insurance-contracts/#view-the-comment-letters>.
- IFRS Foundation (2017a). IASB Chairman's speech: IFRS 17 and its contribution to financial stability. Noudettu 3.9.2022 osoitteesta <https://www.ifs.org/news-and-events/news/2017/06/iasb-chair-speech-ifs-17-and-its-contribution-to-financial-stability/>.
- IFRS Foundation. (2017b). IFRS 17 Insurance Contracts. Effects Analysis. Noudettu 18.10.2022 osoitteesta <https://www.ifs.org/content/dam/ifs/project/insurance-contracts/ifs-standard/ifs-17-effects-analysis.pdf>.
- IFRS Foundation. (2019). AP2B: Level of aggregation—Requirements and Board's rationale. Noudettu 15.10.2022 osoitteesta <https://www.ifs.org/content/dam/ifs/meetings/2019/march/iasb/ap2b-amendments-to-ifs-17.pdf>.
- IFRS Foundation. (2022a). IFRS Accounting Standards Navigator. Noudettu 11.8.2022 osoitteesta <https://www.ifs.org/issued-standards/list-of-standards/>.
- IFRS Foundation. (2022b). IFRS Advisory Council. Noudettu 11.8.2022 osoitteesta <https://www.ifs.org/groups/ifs-advisory-council/>.
- IFRS Foundation. (2022c). IFRS Foundation Monitoring Board. Noudettu 11.8.2022 osoitteesta <https://www.ifs.org/groups/monitoring-board/>.
- IFRS Foundation. (2022d). IFRS Interpretations Committee. Noudettu 11.8.2022 osoitteesta <https://www.ifs.org/groups/ifs-interpretations-committee/>.

- IFRS Foundation. (2022e). IFRS Standards. Fact Sheet. Noudettu 27.9.2022 osoitteesta <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/project/insurance-contracts/ifrs-standard/ifrs-17-factsheet.pdf>
- IFRS Foundation. (2022f). IFRS 4 Insurance Contracts. Noudettu 30.8.2022 osoitteesta <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-4-insurance-contracts/>.
- IFRS Foundation. (2022g). IFRS 17 effective date. Noudettu 28.8.2022 osoitteesta <https://www.ifrs.org/news-and-events/news/2020/03/ifrs-17-effective-date/>.
- IFRS Foundation. (2022h). IFRS 17 Insurance Contracts. Noudettu 3.9.2022 osoitteesta <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-17-insurance-contracts.html/content/dam/ifrs/publications/html-standards/english/2022/issued/ifrs17/#about>.
- IFRS Foundation. (2022i). International Accounting Standards Board. Noudettu 11.8.2022 osoitteesta <https://www.ifrs.org/groups/international-accounting-standards-board/>.
- IFRS Foundation. (2022j). International Sustainability Standards Board. Noudettu 11.8.2022 osoitteesta <https://www.ifrs.org/groups/international-sustainability-standards-board/>.
- IFRS Foundation. (2022k). Our structure. Noudettu 10.8.2022 osoitteesta <https://www.ifrs.org/about-us/our-structure/>.
- IFRS Foundation. (2022l). The Trustees of the IFRS Foundation. Noudettu 11.8.2022 osoitteesta <https://www.ifrs.org/groups/trustees-of-the-ifrs-foundation/>.
- IFRS Foundation. (2022m). Who we are. Noudettu 11.8.2022 osoitteesta <https://www.ifrs.org/about-us/who-we-are/>.
- Investopedia. (2022). The Big Four. Noudettu 11.8.2022 osoitteesta <https://www.investopedia.com/terms/b/bigfour.asp>.
- KPMG. (2017). IFRS 17 Insurance Contracts. A new perspective on insurance accounting. Noudettu 9.10.2022 osoitteesta <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2017/05/ifrs-17-insurance-contracts-accounting-new-perspective.pdf>.
- KPMG. (2021). Toimintakertomus, tilinpäätös, tilintarkastuskertomus. Noudettu 16.10.2022 osoitteesta https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/fi/pdf/2022/01/KPMG_vuosikertomus_2021.pdf.

- KPMG. (2022). IFRS-palvelut. IFRS-raportoinnille on ominaista jatkuva muutos. Noudettu 30.10.2022 osoitteesta <https://home.kpmg/fi/fi/home/palvelut/tilintarkastus-ja-varmennuspalvelut/ifrs.html>.
- Kruger, F. (2010). How far-reaching are the proposals of the Insurance Contract's Exposure Draft? Accountancy SA, pp. 30-31.
- Langmead, J.M., Phillips-Wren, G., Soroosh, J., Zhu, H. Kelly, K.A. ja Thomas, K.S. (2011). How to Adopt IFRS in Five Steps. Strategic Finance, 93(3), pp. 53-60.
- Lapatto, M. (2017) Vakuutus sopimuksia koskeva uusi tilinpäätösstandardi julkaistiin [verkkodokumentti]. Noudettu 3.9.2022 osoitteesta <https://www.finanssiala.fi/uutiset/vakuutus-sopimuksia-koskeva-uusi-tilinpaatosstandardi-julkaistiin/>.
- Lugo, D. (2010) IASB Issues Proposal to Change Reporting Rules for Insurance Product Performance. Accounting Policy & Practice Report, 6(16), pp. 551-553.
- Nguyen, T. (2011). Insurance liabilities in financial reporting according to ED-IFRS 4. Journal of Current Issues in Finance, Business and Economics, 4(3), pp. 253-271.
- Patentti- ja rekisterihallitus. (2019). Tilintarkastusalan markkinaseurantaraportti. Noudettu 22.12.2022 osoitteesta https://www.prh.fi/stc/attachments/tilintarkastusvalvonta/julkaisut/Tilintarkastusalan_markkinaseurantaraportti_2019.pdf.
- PWC. (2017). IFRS 17 marks a new epoch for insurance contract accounting. Noudettu 7.10.2022 osoitteesta <https://www.pwc.com/gx/en/audit-services/ifrs/publications/ifrs-17-marks-a-new-epoch-for-insurance-contract-accounting.pdf>.
- PWC. (2018). IFRS-standardien yhdenmukainen soveltaminen on tärkeää pääomamarkkinoiden toimivuudelle. Noudettu 30.10.2022 osoitteesta <https://uutishuone.pwc.fi/ifrs-standardien-yhdenmukainen-soveltaminen-on-tarkeaa-paaomamarkkinoiden-toimivuudelle>.
- PWC. (2021a). IFRS 17: Insurance Contracts. Noudettu 27.9.2021 osoitteesta <https://www.pwc.com/gx/en/services/audit-assurance/ifrs-reporting/ifrs-17.html>.
- PWC. (2021b). In the Spotlight. IFRS 17 affects more than just insurance companies. Noudettu 27.9.2021 osoitteesta <https://www.pwc.com/gx/en/audit-services/ifrs/publications/ifrs-17/insurance-for-non-insurers.pdf>.
- PWC. (2022a). IFRS-raportointi. Noudettu 28.8.2022 osoitteesta <https://www.pwc.fi/fi/palvelut/tilintarkastus-ja-varmennuspalvelut/ifrs-raportointi.html>.
- Reuter, M. & Messner, M. (2015). Lobbying on the integrated reporting framework: An analysis of comment letters to the 2011 discussion paper of the IIRC. Accounting, Auditing & Accountability. Journal, Vol. 28 Issue: 3, pp.365-402.

- Rusnak, A. (2009). Upside of IFRS: Chance for a Performance Management Tune-up. *Business Performance Management Magazine*, 7(1), p. 10.
- Tilastokeskus. (n.d.). Jälleenvakuutus. Noudettu 12.10.2022 osoitteesta <https://www.stat.fi/meta/kas/jalleenvakuutus.html>.
- Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2009. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi. Helsinki.
- Tweedie, D. & Seidenstein, T. R. (2005). Setting a Global Standard: The Case for Accounting Convergence. *Northwestern Journal of International Law & Business*, 25(3), 589-608. Noudettu 11.8.2022 osoitteesta <https://scholarlycommons.law.northwestern.edu/njilb/vol25/iss3/25/>.
- Van Den Berg, D. (2015) A NEW WORLD FOR THE INSURANCE INDUSTRY. *Accountancy SA*, pp. 38-40.
- Van Diest, F. & Blijlevens, Sjoer. (2016). Insurance contract reporting under IFRS 17. Noudettu 11.10.2022 osoitteesta <https://zanders.eu/en/latest-insights/ifrs-17-insurance-contracts/>.

Liitteet

Liite 1. Analysoitavat kommenttikirjeiden kysymykset

Question 1: Adjusting the contractual service margin

Do you agree that financial statements would provide relevant information that faithfully represents the entity's financial position and performance if:

- a) differences between the current and previous estimates of the present value of future cash flows related to future coverage and other future services are added to, or deducted from, the contractual service margin, subject to the condition that the contractual service margin should not be negative; and
- b) differences between the current and previous estimates of the present value of future cash flows that do not relate to future coverage and other future services are recognised immediately in profit or loss?

Why or why not? If not, what would you recommend and why?

Question 2: Contracts that require the entity to hold underlying items and specify a link to returns on those underlying items

If a contract requires an entity to hold underlying items and specifies a link between the payments to the policyholder and the returns on those underlying items, do you agree that financial statements would provide relevant information that faithfully represents the entity's

financial position and performance if the entity:

- a) measures the fulfilment cash flows that are expected to vary directly with returns on underlying items by reference to the carrying amount of the underlying items?
- b) measures the fulfilment cash flows that are not expected to vary directly with returns on underlying items, for example, fixed payments specified by the contract, options embedded in the insurance contract that are not separated and guarantees of minimum payments that are embedded in the contract and that are not separated, in accordance with the other requirements of the [draft] Standard (i.e. using the expected value of the full range of possible outcomes to measure insurance contracts and taking into account risk and the time value of money)?
- c) recognises changes in the fulfilment cash flows as follows:
 - (i) changes in the fulfilment cash flows that are expected to vary directly with returns on the underlying items would be recognised in profit or loss or other comprehensive income on the same basis as the recognition of changes in the value of those underlying items;
 - (ii) changes in the fulfilment cash flows that are expected to vary indirectly with the returns on the underlying items would be recognised in profit or loss; and;
 - (iii) changes in the fulfilment cash flows that are not expected to vary with the returns on the underlying items, including those that are expected to vary with other factors (for example, with mortality rates) and those that are fixed (for example, fixed death benefits), would be recognised in profit or loss and in other comprehensive income in accordance with the general requirements of the [draft] Standard?

Why or why not? If not, what would you recommend and why?

Question 3: Presentation of insurance contract revenue and expenses

Do you agree that financial statements would provide relevant information that faithfully represents the entity's financial performance if, for all insurance contracts, an entity presents, in profit or loss, insurance contract revenue and expenses, rather than information about the changes in the components of the insurance contracts?

Why or why not? If not, what would you recommend and why?

Question 4: Interest expense in profit or loss

Do you agree that financial statements would provide relevant information that faithfully represents the entity's financial performance if an entity is required to segregate the effects of the underwriting performance from the effects of the changes in the discount rates by:

a) recognising, in profit or loss, the interest expense determined using the discount rates that applied at the date that the contract was initially recognised. For cash flows that are expected to vary directly with returns on underlying items, the entity shall update those discount rates when the entity expects any changes in those returns to affect the amount of those cash flows; and

b) recognising, in other comprehensive income, the difference between:

(i) the carrying amount of the insurance contract measured using the discount rates that applied at the reporting date; and

(ii) the carrying amount of the insurance contract measured using the discount rates that applied at the date that the contract was initially recognised. For cash flows that are expected to vary directly with returns on underlying items, the entity shall update those discount rates when the entity expects any changes in those returns to affect the amount of those cash flows?

Why or why not? If not, what would you recommend and why?

Question 5: Effective date and transition

Do you agree that the proposed approach to transition appropriately balances comparability with verifiability?

Why or why not? If not, what do you suggest and why?

Question 6: The likely effects of a Standard for insurance contracts

Considering the proposed Standard as a whole, do you think that the costs of complying with the proposed requirements are justified by the benefits that the information will provide? How are those costs and benefits affected by the proposals in Questions 1–5? How do the costs and benefits compare with any alternative approach that you propose and with the proposals in the 2010 Exposure Draft?

Please describe the likely effect of the proposed Standard as a whole on:

(a) the transparency in the financial statements of the effects of insurance contracts and the comparability between financial statements of different entities that issue insurance contracts; and

(b) the compliance costs for preparers and the costs for users of financial statements to understand the information produced, both on initial application and on an ongoing basis.

Question 7: Clarity of drafting

Do you agree that the proposals are drafted clearly and reflect the decisions made by the IASB?

If not, please describe any proposal that is not clear. How would you clarify it?